

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Katolická teologická fakulta

Katedra pastorálních oborů a právních věd

Tomáš Simonis

Inspirace dílem Richarda Rohra v pastoraci v naší zemi

Diplomová práce

Vedoucí práce: Doc. Ing. Mgr. Aleš Opatrný, Th.D.

PRAHA 2010

Rád bych na tomto místě poděkoval doc. Ing. Mgr. Aleši Opatrnému, Th.D. za veškerou pomoc při vedení této diplomové práce, za cenné podněty a rady a také za velkou trpělivost a porozumění.

Děkuji všem chlapům z chlapeckých společenství po celé republice, kteří přispěli svými odpověďmi k vyplnění dotazníku, za jejich žehnání a přání zdaru při psaní této práce.

Vyslovuji mé díky také manželům Minářovým za jejich cennou pomoc při jazykové úpravě textu a všem, kteří mi pomáhali modlitbou, radou a povzbuzováním.

Nakonec bych chtěl poděkovat mé drahé manželce za její toleranci, vstřícnost a obětavou lásku a Bohu za milosti, které jsem díky psaní této diplomové práce obdržel.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně a v seznamu literatury a pramenů uvedl veškeré informační zdroje, které jsem použil.

V Praze dne 28. dubna 2010

.....

Obsah

<i>Předmluva</i>	5
<i>Úvod</i>	6
1 Základní východiska práce	9
1.1 Pastorační práce v České republice	9
1.2 Specifické problémy života mužů v církvi	10
1.2.1 Problémy muže z hlediska církevních dokumentů	10
1.2.2 Problémy muže z hlediska pastorační praxe	12
1.3 Specifické problémy života mužů z pohledu psychologie	14
1.3.1 Nástin psychologické reality současných mužů	14
1.3.2 Křehkost mužské identity.....	16
1.3.3 Nebezpečí izolace	17
1.3.4 Potřeba zralého mužství.....	18
1.4 Inspirace k řešení	20
1.4.1 Řešení v rámci církve	20
1.4.2 Pomoc ze strany psychologie.....	23
1.5 Shrnutí	27
2 Richard Rohr	28
2.1 Život a dílo	28
2.2 Teorie R. Rohra	31
2.2.1 Typický muž.....	31
2.2.2 Muž podle evangelia	36
2.2.3 Zralý muž.....	38
2.2.3.1 Nové paradigma.....	38
2.2.3.2 Mužská spiritualita	40
2.3 Praxe R. Rohra	45
2.3.1 Boj se systémem závislosti	45
2.3.1.1 Mužská iniciace.....	46
2.3.2 Rána po otci	52
2.3.3 Archetypy	53
2.4 Shrnutí	54

3 Chlapské hnutí v České republice	55
3.1 Počátky hnutí.....	55
3.1.1 Manželská setkání.....	55
3.1.2 První chlapské setkání.....	56
3.1.3 Návštěva u Richarda Rohra ve Spojených státech	59
3.2 Richard Rohr v České republice	60
3.2.1 Vstupní prostředí	60
3.2.2 „Implantace“ Richarda Rohra mezi chlapy	61
3.2.3 Vliv Richarda Rohra na chlapy a chlapské hnutí.....	64
3.2.4 Reakce na působení Richarda Rohra u nás	65
3.3 Současná situace chlapského hnutí – popis a analýza	67
3.3.1 Akce chlapského hnutí.....	67
3.3.2 Chlapské skupiny – popis a analýza	71
3.3.2.1 Poznatky z dotazníku „Analýza místních společenství chlapů“	72
3.3.2.2 Poznatky z analýzy webových stránek	75
3.3.3 Setkávání a vyučování na webu	79
3.3.4 Plody chlapského hnutí.....	81
4 Hodnocení chlapského hnutí	83
4.1 Hodnocení s ohledem k obecným požadavkům pastorace	83
4.1.1 Chlapské hnutí ve světle evangelia	84
4.1.2 Chlapské hnutí a prostředky pastorační praxe	89
4.1.3 Shrnutí.....	90
4.2 Hodnocení s ohledem k psychologickým předpokladům mužské spirituality	91
Závěr.....	96
Přehled použitých zkratk	100
Seznam literatury.....	101
Příloha – Analýza společenství chlapů (dotazník).....	107
Annotation	111

Předmluva

Když jsem během studia přemýšlel, o čem budu psát diplomovou práci, dlouho jsem nevěděl, jaké téma si mám zvolit. Nevěděl jsem, podle jakého kritéria se mám rozhodovat. Nakonec jsem se rozhodl čistě sobecky, tedy podle toho, co mi může v této mé životní etapě nejvíce prospět k osobnímu růstu. A tak jsem si vybral oblast, která v mém osobním životě představovala největší problém a tou byl mužský svět. Ovšem mému definitivnímu rozhodnutí pustit se do psaní diplomové práce z oblasti života mužů v církvi předcházelo ještě dlouhé zvažování několika věcí:

Především jsem si uvědomoval, že jakožto muž, který vyrůstal bez otce v převážně ženském prostředí, potřebuji objeovat a posilovat svoji mužskou stránku a být v prostředí mužů, abych nějak zaplnil vzniklý deficit. K tomu by mi tato práce rozhodně mohla pomoci, ale zároveň jsem věděl, že to zřejmě nebude snadné a bezbolestné. Na druhou stranu mi bylo jasné, že ta práce nemůže být o mně a mých problémech, a tak jsem měl obavu, zda se dokážu na problematiku života mužů v církvi dívat také z jiného úhlu, než ze svého malého, osobního. Dalším bodem k zvažování byla přítomnost jistého vzteku, který jsem pociťoval vůči církvi, a to z důvodu její přílišné ženskosti a sladkosti, které jsem byl již docela přesycen, a toužil jsem po pravém opaku. Nebyl jsem si tedy jist, zda toto mé vnitřní nastavení je vhodné ke psaní práce o mužích v církvi.

Nakonec jsem se pro téma z oblasti života mužů v církvi rozhodl a přijal jej jako výzvu k dalšímu učení se a jako možnost problémům mužů v církvi více porozumět. S tímto úmyslem jsem oslovil docenta Aleše Opatrného, který přijal vedení mé práce a nabídl mi konkrétní téma související s rozšiřujícím se fenoménem chlapského hnutí v České republice a učením Richarda Rohra o mužské spiritualitě.

Úvod

Krise mužství a krize otcovství jsou skutečností, které si od osmdesátých let minulého století uvědomuje stále více mužů i žen žijících v západní společnosti. Reakcí na tuto situaci je vznik Hnutí mužů (The "Men's Movement"),¹ které se postupně začalo objevovat ve Spojených státech, Austrálii, Evropě a v poslední době také v Indii.

V České republice se první organizované iniciativy mužů, podobné Hnutí mužů, objevují kolem roku 2000. Od roku 2001 začínají v rámci katolické církve a později i dalších církví spontánně vznikat skupiny mužů, jejichž členové si říkají „chlapi“ a tvoří „společenství chlapů“, „chlapská společenství“ či „chlapské skupiny“.² Mimo církev vzniká v roce 2006 občanské sdružení Liga otevřených mužů.³

Předmětem mého zájmu jsou v této práci společenství chlapů vyrůstající z církevního prostředí v Čechách a na Moravě, jejich aktivity a především způsob formace chlapů v těchto společenstvích. Ten je většinou inspirován úvahami amerického františkána P. Richarda Rohra o obnovení a prohlubování duchovní cesty postmoderního západního muže, zejména muže středního věku. Zdá se, že tato iniciativa mužů, která postupně přerostla v hnutí, se může stát, právě pro zmiňovanou skupinu věřících, významnou pastorační pomocí. Tato myšlenka mě zaujala a po zjištění, že se podobným tématem doposud nikdo podrobně nezabýval,⁴ bych rád ve své práci prozkoumal:

- přítomnost problémů mužů v církvi a jak na ně církev reaguje;
- čím Richard Rohr přispívá k aktivnímu duchovnímu životu mužů;
- rozsah působení Richarda Rohra v České republice (přenos jeho myšlenek, význam jeho práce pro chlapské hnutí);
- význam chlapského hnutí z hlediska obecných požadavků pastorační práce;
- význam chlapského hnutí z hlediska psychologických předpokladů mužské spirituality.

¹ Srov. BIDDULPH Steve: Mužství. Jak zvládat všechny mužské role, Praha: Portál, 2007, 12–13; nebo The "Men's Movement" (bez autora), <http://www.menstuff.org/pov/povs/mensmove.html>, (10.4.2010).

² Viz kapitola 3.3.2 v této práci.

³ Srov. Co je LOM? (bez autora), <http://web.ilom.cz/o-nas.html>, (3.3.2010).

⁴ Tématicky nejbližší k mé práci by mohla být bakalářská práce s názvem „Současná mužská spiritualita v pojetí Richarda Rohra“ vypsaná v roce 2005/2006 na Evangelické teologické fakultě UK v Praze, která podle dostupných informací, nemá záznam o obhájení a není nikde zveřejněná.

Práce je rozdělena do čtyř kapitol. V první stručně zmiňuji základní podmínky ovlivňující pastorační práci v naší zemi a zaměřuji svoji pozornost především na oblast v pastoraci zatím moc nepodchycenou, na problematiku života mužů v církvi (z hlediska církevních dokumentů a církevní praxe) a ve společnosti (z hlediska praxe psychologů a psychoterapeutů).

Druhá kapitola je věnována Richardu Rohrovi, v níž se po krátkém obeznámení s jeho životem a dílem ve Spojených státech, věnuji hlavním tématům jeho pojetí teorie a praxe mužské spirituality.

Ve třetí kapitole se zabírám samotným chlapským hnutím v České republice: jeho vznikem, rozvojem na základě spolupráce s Richardem Rohrem a současným stavem hnutí. Poslední, čtvrtá kapitola je věnována celkovému hodnocení chlapského hnutí, ve kterém sleduji jednak splnění obecných požadavků pastorační práce a zároveň respektování psychologických poznatků pro zdravý rozvoj mužské osoby.

V celé práci je použito několik metod. V první kapitole jsem použil převážně metodu analyticko-syntetickou (studium církevních dokumentů a článků vztahujících se k problémům života mužů v církvi; studium poznatků psychologů a psychoterapeutů ohledně problémů mužů v západní společnosti). Ve druhé kapitole je uplatněna nejprve metoda historicko-pozitivní (životopisná část) a následně opět metoda analyticko-syntetická (při teologické a psychologické analýze Rohrova díla s tématem mužské spirituality). Tutéž metodu, v kombinaci se snahou o teologicko-historický přístup, jsem použil ve většině třetí kapitoly, kromě zpracování údajů z provedeného dotazníkového průzkumu, při kterém jsem využil metodu induktivní. Čtvrtá kapitola uplatňuje deduktivní metodu a to zejména v aplikaci obecných požadavků pastorační práce a psychologických požadavků zralého mužství na činnost hnutí.

Ve své práci využívám hodně internetové zdroje, především nové a archivované stránky chlapského hnutí Chlapi.cz, administrované chlapské webové konference a stránky občanského sdružení YMCA Setkání. Vzhledem k tomu, že chlapské hnutí jako celek nic nevydává, jsou tyto internetové zdroje nejdůležitějším materiálem informujícím o životě chlapů a jejich aktivitách.

Vzhledem k výše uvedenému specifickému označení křesťanských mužských skupin, chtěl bych zde ještě ujasnit terminologii, kterou budu užívat v celé své práci pro označení osob mužského pohlaví v jednotném i množném čísle, pokud charakteristika osoby nebude zřejmá z kontextu: pojmem „muž“ budu uvažovat o mužích obecně, bez ohledu na vyznání, politickou příslušnost či sociální postavení; pojmem „muž-křesťan“ budu uvažovat o laicích a pojmem „chlap“ budu uvažovat o mužích, kteří se nějakým

způsobem přímo zapojují do akcí chlapského hnutí v České republice, nebo se jich pravidelně účastní. Lze rovněž vyzorovat, že oslovení „chlape/chlapi“ má v rámci hnutí podobné konotace jako oslovení „bratře/bratři“.

1 Základní východiska práce

V první kapitole bych se rád zaměřil na základní výchozí body této práce. Nejprve se chci věnovat stručnému nástinu současných podmínek ovlivňujících pastorační činnost u nás. Další východisko představuje aktuální stav života mužů-křesťanů. Pokusím se zmapovat jejich situaci, zejména specifické problémy jejich života v církvi, jak je lze dohledat v církevních dokumentech a poznat z pastorační praxe církve. Následně zaměřím svoji pozornost na současné problémy mužů západní civilizace skrze poznatky a reflexe psychologů a psychoterapeutů. Na závěr kapitoly bych rád představil některá z existujících řešení problematiky mužů, která se již v praxi realizují.

1.1 Pastore v České republice

Pastore neboli pastorační služba církve je spojena se základním posláním církve přinášet spásu.⁵ Bůh v ní konkrétním způsobem proniká do dějin světa,⁶ k lidem v konkrétních životních podmínkách, v určité zemi, v určitém historickém a kulturním kontextu. Naše dějinná situace je charakterizovaná jako pluralitní.⁷ Vyznačuje se rychlou proměnlivostí životních podmínek, dobovostí a pomíjivostí pohledů.

Vzhledem k tomu je nezbytné, aby pastorační praxe reagovala na skutečné potřeby lidí a jejich situaci. P. Aleš Opatrný píše: „[...] dnešní pastore bude muset sledovat a podporovat křesťanský život žitý v určité pluralitě forem, odvíjející se v pluralitní společnosti, ale rostoucí z autentických společných (a tedy jedněch!) kořenů a směřující k jednomu cíli, jímž je jeden Bůh v Trojici.“⁸ Nehledají se ovšem ideální, hotové či ucelené představy a postupy, ale spíš tvůrčím propojením analytických pohledů s vizí konkrétního života církve se postupně poznává směr cesty, po které lidi doprovázet.⁹

Autentické společné kořeny křesťanského života představují pro pastore základ, na němž lze stavět a rozvíjet další pastorační činnost. Vzhledem k současné pluralitě

⁵ Srov. AMBROS Pavel: Teologicky milovat církev. Vybrané statě z pastorální teologie, Velehrad: Refugium Velehrad-Roma, 2003, 78.

⁶ Srov. tamtéž 106.

⁷ Srov. OPATRNÝ Aleš: Cesty pastore v pluralitní společnosti, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006, 15–17.

⁸ Tamtéž, 25.

⁹ Srov. OPATRNÝ Aleš: Pastore v postmoderní společnosti, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001, 9–10.

intenzity a podob víry se tímto základem jeví být hloubka víry¹⁰ a její budování lze označit za základní předpoklad pastorační činnosti. Pro pastorační činnost to znamená:

- mít trvale a neoddělitelně evangelizační rysy;
- neustále se zabývat sdílením víry, jejím budováním i prohlubováním;
- klást důraz na komunitní sdílení víry a života z víry.¹¹

V této souvislosti můžeme předpokládat, že prostředí, které splňuje výše uvedené požadavky, bude k budování základu pastorační činnosti rovněž přispívat.

I když se vnější podmínky života rychle mění, myšlenkové stereotypy lidí, jejich návyky a očekávání uvnitř církve i ve společnosti se mění velice pomalu.¹² V současnosti jsou do změny způsobu myšlení tlačeni svými problémy především muži.

1.2 Specifické problémy života mužů v církvi

Ví se o nich, jsou viditelné, ale moc se o nich v církvi nemluví. Naopak, poměrně hodně se setkáváme s rozebíráním specifických problémů ženy souvisejících s její důstojností, postavením a povoláním jak v církvi, tak ve společnosti. Je zde evidentní nevyváženost v pozornosti, kterou církev věnovala a věnuje ženám ve srovnání s muži.

1.2.1 Problémy muže z hlediska církevních dokumentů

Církevní dokumenty se poměrně často zabývají problematikou ženy, např. některé dokumenty II. vatikánského koncilu, zejména pastorační konstituce *Gaudium et spes*¹³ a dekret o apoštolátu laiků *Apostolicam actuositatem*.¹⁴ O významném postavení ženy v církvi a ve společnosti mluvili již před koncilem papežové Pius XII. a Jan XXIII.¹⁵ a po koncilu zvláště papež Jan Pavel II., který problematice důstojnosti ženy a jejího povolání

¹⁰ Srov. OPATRŇY: Cesty pastorační činnosti v pluralitní společnosti, 16.

¹¹ Srov. tamtéž, 25.

¹² Srov. OPATRŇY Aleš: Pastorační činnost v postmoderní společnosti, 47.

¹³ Srov. DRUHÝ Vatikánský koncil: Pastorační konstituce o církvi v dnešním světě *Gaudium et spes* (ze dne 7. prosince 1965), in: Dokumenty II. vatikánského koncilu, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, 173–265, čl. 60.

¹⁴ Srov. DRUHÝ Vatikánský koncil: Dekret o apoštolátu laiků *Apostolicam actuositatem* (ze dne 18. listopadu 1965), in: Dokumenty II. vatikánského koncilu, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, 379–413, čl. 9.

věnoval v roce 1988 celý apoštolský list *Mulieris dignitatem* a zmiňuje se o ní i v dalších svých dílech: v apoštolské adhortaci *Familiaris consortio* (1981)¹⁶ a v posynodním apoštolském listu *Christifideles laici*.¹⁷ V roce 2004 vydala Kongregace pro nauku víry „List biskupům katolické církve o spolupráci mužů a žen v církvi a ve světě“, který se opět zabývá ženskou otázkou a vyjadřuje se k novodobým přístupům jejího řešení.¹⁸ Tento, pravděpodobně zdaleka ne celý výčet církevních dokumentů věnujících se problematice ženy, dokazuje trvalou aktuálnost této problematiky a zájem církve o její řešení.

Naproti tomu nenalezneme v církevních dokumentech téměř žádnou zmínku o specifických problémech života muže v církvi a ve společnosti, takže se zdá, že vůbec žádné specifické problémy spojené s mužským pohlavím nejsou. Ovšem paradoxně se již stabilně setkáváme s tím, že muži představují ve farnostech zhruba třetinu všech věřících, zatímco ženy tvoří necelé dvě třetiny.¹⁹ Tento poměr v neprospěch mužů je jak v církvi katolické, tak i v jiných církvích²⁰ a to nejen v naší republice, ale i v zahraničí.²¹ Jsou to právě muži, kteří ve větší míře opouštějí kostely a veřejný aktivní náboženský život.²² Potvrzení o určitých problémech s aktivitou mužů v církvi nacházíme v apoštolském listu papeže Jana Pavla II. *Christifideles laici*:

„V různých situacích života církve je skutečně nutno s lítostí konstatovat absenci nebo nedostatečnou přítomnost mužů: někteří se vyhýbají vlastní odpovědnosti v církvi, takže ji na sebe berou jen ženy, například při účasti na liturgické církevní modlitbě, při výchově, a zvláště při katechezi vlastních i cizích dětí, při účasti na náboženských a kulturních akcích, při spolupráci na charitativních a misijních podnicích.“²³

¹⁵ Srov. JAN PAVEL II.: Apoštolský list *Mulieris dignitatem* o důstojnosti a povolání ženy, Praha: Zvon, 1992.

¹⁶ Srov. JAN PAVEL II.: Apoštolská adhortace *Familiaris consortio* o úkolech křesťanské rodiny v současném světě, Praha: Zvon, 1996, čl. 22.

¹⁷ Srov. JAN PAVEL II.: Posynodní apoštolský list *Christifideles laici* o povolání a poslání laiků v církvi a ve světě, Praha: Zvon, 1996, čl. 49–51.

¹⁸ Srov. KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY: List biskupům katolické církve o spolupráci mužů a žen v církvi a ve světě, Praha: Česká biskupská konference, 2004.

¹⁹ Srov. SOJČEKOVÁ Jana: Výsledky letošního sčítání návštěvníků bohoslužeb v katolických kostelích, <http://tisk.cirkev.cz/z-domova/vysledky-letu-niho-scitani-navtevníku-bohoslu-eb-v-katolických-kostelích.html>, (8.7.2009).

²⁰ Srov. Skladba obyvatelstva podle náboženského vyznání, pohlaví a podle věku (bez autora), http://www.czso.cz/csu/2003edicniplan.nsf/o/4110-03--skladba_obyvatelstva_podle_nabozenskeho_vyznani,_pohlavi_a_podle_veku, (8.7.2009).

²¹ Srov. LUŽNÝ Dušan, NEŠPOR Zdeněk R[...] a kol.: Náboženství v menšině. Religiozita a spiritualita v současné české společnosti, Praha: Malvern, 2008, 12.

²² Srov. Skladba obyvatelstva podle náboženského vyznání, pohlaví a podle věku (bez autora).

²³ JAN PAVEL II.: *Christifideles laici*, čl. 52.

Papežovo krátké konstatování je popisem aktuální situace, následků, které mají své příčiny, o kterých se ovšem v dokumentu nezmiňuje.

Dalším oficiálním církevním vyhlášením, které se rovněž vyjadřuje k aktivitě věřících laiků, tentokrát mužů i žen, je závěrečný dokument Plenárního sněmu katolické církve v České republice z roku 2007:

„Překážky vytváření skutečných farních společenství ze strany laiků spočívají:

- v pasivitě velké části laiků;
- v neschopnosti respektovat odlišnost druhých a dokázat ji pozitivně využít ke společnému dílu;
- v udržování dávno nefunkčního modelu, v němž je farář považován za rozhodující autoritu ve všem, co se týká života farnosti [...].“²⁴

Sněm si rovněž uvědomuje překážky, které mohou aktivitě laiků bránit, a těmi jsou neochota kněží zvat laiky ke spoluodpovědnosti, vzájemné komunikaci a spolupráci.²⁵

1.2.2 Problémy muže z hlediska pastorační praxe

P. Tomáš Holub, ve svém článku „Akcenty mužské a ženské spirituality“, píše o dvou základních problémech mužů, které si uvědomuje na základě své pastorační zkušenosti:

- lenost mužů, tedy neochota aktivně se zapojit do duchovního života farnosti, hledat svůj vlastní přístup k slavení liturgie a k formám zbožnosti;
- přítomnost a působení zženštělých ideálů mužské svatosti, které jsou mnohdy skrze výtvarná, sochařská i literární díla mužům nepravdivě představovány. Muž jako reálna osoba se s nimi v žádném případě nemůže identifikovat jako se svými skutečnými vzory.²⁶

²⁴ PLENÁRNÍ SNĚM KATOLICKÉ CÍRKVE: Život a poslání křesťanů v církvi a ve světě. Závěrečný dokument Plenárního sněmu katolické církve v ČR, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007, 25.

²⁵ Srov. tamtéž, 32.

²⁶ Srov. HOLUB Tomáš: Akcenty mužské a ženské spirituality. Rozdílné důrazy, které je možné vnímat u nezanedbatelného množství mužů i žen, http://www.vira.cz/knihovna/index3.php?sel_kap=369, (10.2.2009).

P. Michal Kaplánek v úvodu svého článku „Mužská a ženská spiritualita“ cituje profesora morální teologie Alfonse Auera, který mluví o ztrátě inkarnační síly²⁷ křesťanské zbožnosti, především u laiků a v tom vidí podstatnou příčinu bezbožnosti moderního světa. Dále zmiňuje názor profesora pastorální teologie na Evangelické teologické fakultě v Mnichově Hans-Jürgena Fraase, podle kterého „potíže, které muži pociťují ve vztahu k církvi a k náboženství, souvisí s křesťanskou naukou o milosti. [...] Dnešní člověk, zvláště muž, jen těžko přijímá pojem milost, a to nejen z psychologických, ale i z historických důvodů.“²⁸

P. Václav Vacek na otázku „Co dnes mužům v církvi chybí?“ vyjádřil svoji zkušenost, že s chlapi se v církvi nepočítá.²⁹ Rovněž upozorňuje:

- na strádání věřících v důsledku jisté nesrozumitelnosti liturgie;
- na nedostatečné přijímání jak odpovědnosti dnešních mužů za spravedlivé uspořádání společnosti, tak i odpovědnosti, kterou vyžaduje role manžela a otce.³⁰

P. Richard Rohr vnímá jako bolestnou skutečnost v životě církve:

- nedostatek vnitřního života u mnoha mužů, jak mezi duchovními, kněžími a zbožnými laiky, tak i mezi muži, kteří druhé na duchovní cestě doprovázejí;³¹
- cizost symbolů a liturgie pro běžné muže, pro pracujícího chlapa. Tvrdí, že „většina oficiálních církevních rituálů se zamlouvá spíše ženské mysli než mužské.“³² Mužská mysl zůstává hladová.

Nepochybně by se dalo najít více vyjádření, která by byla dokladem skutečnosti, že mnozí muži mají problémy se svým životem v církvi. Opíraje se o výše uvedené citace a výroky, pokusím se nyní shrnout, čeho se tyto problémy týkají. Zdá se, že je můžeme nahlížet ve dvou rovinách: v rovině osobního prožívání a v rovině vztahu k církvi a učení církve.

²⁷ Schopnost, kterou nám dává Kristus, „abychom všechno, co on prožil, mohli prožívat v něm a aby to on prožíval v nás.“ Katechismus katolické církve, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001, čl. 521.

²⁸ KAPLÁNEK Michal: Mužská a ženská spiritualita, <http://www.tf.jcu.cz/getfile/1c69cced151b204c>, (21.5.2009).

²⁹ Srov. ŘEZNÍČKOVÁ Marcela: Chlap by měl být člověk, který k něčemu je, in: Rodinný život 1 (2009) 5–8.

³⁰ Srov. LAKOSILOVÁ Markéta: Potřebujeme, aby nás někdo potřeboval. Rozhovor s P. Václavem Vackem o ženské a mužské spiritualitě, in: Katolický týdeník 12 (2007) 4.

³¹ Srov. ROHR Richard: Adamův návrat. Mužská iniciace, Praha: Vyšehrad, 2005, 12.

³² Tamtéž, 133.

V osobním prožívání života muže v církvi dominuje jako primární problém duchovní prázdnota jako důsledek ztráty inkarnační síly. Duchovní prázdnota má za následek nepocit'ování, nepřijetí nebo odmítání zodpovědnosti za vlastní duchovní život, jeho rozvinutí a předávání dál. S tím také úzce souvisí schopnost zodpovědně přijmout roli manžela, otce či zralého člena lidské společnosti. Dalším problémem v rovině osobní se jeví nezdravé vnímání a chápání autority a problém nerespektování vzájemné odlišnosti při vytváření vztahů ve společenství. Ve vztahu k církvi se jako primární problém jeví převažující přítomnost zženštělých prvků v liturgickém životě církve a v uměleckých vyobrazeních mužské svatosti. V církevní nauce se jako problematická pro muže jeví nauka o milosti.

Tento výčet problémů není zdaleka kompletní, ale myslím si, že vystihuje to základní, v čem dnešní muži v naší církvi nejvíce strádají a co hledají ve společenstvích, která zakládají. Je tedy na místě hledat kořeny jednotlivých problémů a co se dá dělat pro jejich řešení.

1.3 Specifické problémy života mužů z pohledu psychologie

Množství cenných poznatků, pomáhajících k lepšímu pochopení specifických problémů života mužů i k hledání vhodných řešení, nabízí objevy světských věd, zejména psychologie. V pastoraaci je třeba tyto poznatky brát dostatečně na vědomí a využívat je, protože dopomáhají k ryzejšímu a zralejšímu životu víry.³³

1.3.1 Nástin psychologické reality současných mužů

Od osmdesátých let minulého století přibývá stále více jasných a nezvratných důkazů o problémech mužů a o jejich často celoživotním utrpení. Muži selhávají, stávají se nespolehlivými a nezodpovědnými, stahují se do sebe, chybí jim spojení se životem. Trápí se, jsou nevyzrálí, nevyrovnaní, hluboce nešťastní, upadají do deprese a tento stav často řeší odchodem do nebytí - páchají sebevraždy. Statistiky svědčí o vysokém počtu jejich předčasných úmrtí, úrazů a různých závislostí. Mají sklon způsobovat utrpení druhým v podobě fyzického nebo sexuálního násilí vůči ženám či dětem; jsme svědky morálního

³³ Srov. GS 62.

úpadku mužů v politice i podnikání a mnoha dalších neblahých skutečností.³⁴ Muži mají problém se svou identitou.³⁵

Tyto výše vyjmenované projevy mužů označil americký psychoterapeut Jed Diamond termínem „syndrom mrzutého muže“ (dále SMM).³⁶ Při jeho popisu a zkoumání vychází z osobní zkušenosti, ze zkušeností z vlastní klinické praxe a z odpovědí deseti tisíc mužů na dva dotazníky, které uveřejnil na internetových stránkách časopisu *Men's Health*.³⁷

Zjistil, že se jedná o vícerozměrný životní problém značné části mužů zahrnující hormonální, fyzické, psychické, emocionální, interpersonální, ekonomické, sociální, sexuální i duševní změny. Je charakterizován čtyřmi hlavními příznaky: přecitlivělostí, úzkostí, frustrací a vztekem. Ve své finální fázi vede k různým formám slovního a někdy i fyzického násilí zaměřeného na sebe, na osoby v okolí (zvláště jsou postiženy partnerky, děti, přátelé, spolupracovníci) a na skupiny (příkladem jsou ozbrojené konflikty, genocidy, represe, terorismus apod.).

Syndrom se typicky vyskytuje u všech mladých mužů v období přechodu z dětství do dospělosti (mezi patnáctým až pětadvacátým věkem života) a u všech mužů v andropauze (obecně mezi čtyřicátým až pětapadesátým věkem života). Existuje ovšem dostatek důkazů, že SMM je ve větší či menší míře charakteristický pro všechny muže každého věku.

Podkladem pro SMM jsou biochemické změny, kolísání hormonů, stres, ztráta mužské identity a sebevědomí. Rozvoj SMM nastává většinou na základě primárního impulzu, který je u každé věkové skupiny různý. U mladých mužů bývá impulzem prožitek výrazné ztráty (rozvod rodičů, odmítnutí partnerkou apod.). U starších mužů to bývá kritická situace ve vlastním životě, v životě blízké osoby, přítele nebo příbuzného (nemoc, zhroucení kariéry, úmrtí apod.).

Kromě těchto faktorů, se na rozvoji SMM podílejí často ještě další důležité okolnosti:

- u dospívajících mužů: nezáměr okolí skutečně porozumět jejich situaci; citová izolace; beznaděj při pomyšlení na budoucnost; strach projevit své skutečné pocity;

³⁴ Srov. BIDDULPH: op. cit., 11–12; PONĚŠICKÝ Jan: Fenomén ženství a mužství. Psychologie ženy a muže, rozdíly a vztahy, Praha: Triton, 2003, 78–80; MOORE Robert, GILLETTE Douglas: Král, válečník, kouzelník, milovník aneb O mužské psychice, Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001, 9.

³⁵ Srov. KRAMULOVÁ Daniela: Mužská identita je nejistá, in: Psychologie dnes 4 (2008) 14–16.

³⁶ Srov. DIAMOND Jed: Mrzutý muž? Víím, jak na něj!, Brno: Computer Press, 2008, 26–27.

- u starších mužů: nevyřešené otázky z dětství (traumata, která sebou nesou skryvanou nebo potlačovanou bolest ze zneužívání, zanedbávání ve výchově, nadměrného hněvu a násilí přítomného v rodině či přítomnosti duševní poruchy rodičů); stydlivost za vlastní pocity a strach z emocionálního světa, ze zmatku; představa, že své problémy musí vyřešit sami; vzrůstající negativní vliv stresu.³⁸

Přítomnost SMM signalizuje nějakou nerovnováhu v životě muže a je často zprávou z jeho vnitřního světa o potřebě změny. Jak ukázala hlubší zkoumání projevů SMM, nerovnováha souvisí s křehkostí mužské psychiky a se zranitelností mužů ve vztahu k ženám.³⁹

1.3.2 Křehkost mužské identity

Sledování vývoje mužské pohlavní identity od raného dětství pomůže objasnit výše uvedené závěry a porozumět jim. Chlapci, podobně jako děvčata, se po narození do značné míry identifikují s osobou, která o ně pečuje, tedy zpravidla s matkou. Jejich mužská identita se rozvíjí později jako sekundární, přičemž jejich prvotní ženská identifikace musí být často celý život potlačována. Proto je mužská identita zranitelnější a vyžaduje neustálé potvrzování a dokazování ze strany mužů. Nutnost stvrzování mužské identity je „nevýhodou“ mužů, která je v dnešní době přiosřena konkurencí se sebevědomými ženami. Muži na tuto situaci reagují dvojitým způsobem: úzkostí z ženskosti a vyhýbání se konfrontaci s ženskostí.

Poté, co se identifikačním vzorem stane otec (kolem druhého roku života), začne se u chlapců objevovat úzkost, že se nevymaní z původní ženské identifikace. Chlapci se začínou přeorientovávat na otce, napodobovat jej a identifikovat se s ním. Budují si vlastní hranice včetně schopnosti říci „ne“; objevuje se chlapecké chování, tedy méně citová řeč, pohrdavý postoj a separace od dívek což jim pomáhá potlačit vliv ženské identifikace a distancovat se od ní. Muži se cítí být ženskostí ohroženi a znejistěni, proto si do značné míry budují své sebevědomí na úkor žen právě tím, že je ponižují a vysmívají se jim. Do nich promítají vlastní odmítanou a do nevědomí zatlačenou nebezpečnou ženskost, svůj „stín“, který se snaží mít pod kontrolou zdůrazňováním maskulinity a zaměřením se na

³⁷ Srov. tamtéž, 8–9.

³⁸ Srov. tamtéž, 104–113.

³⁹ Srov. tamtéž, 34–35.

intelekt. Překonat úzkost z vlastní ženské stránky umožní mužům pouze její přijetí. Podmínkou k tomu je ovšem dostatečně pevná mužská identita.

Z psychologického hlediska je pevná mužská identita důležitou psychickou strukturou, která má mimořádný význam pro sebejistotu muže, jeho vnitřní orientaci v něm samotném i ve světě.⁴⁰

1.3.3 Nebezpečí izolace

Podle australského rodinného terapeuta Stevea Biddulpha, k dosažení pevné mužské identity současných mužů západní civilizace brání izolace, do které se dostávají díky osamělosti, nutkavé soutěživosti a celoživotní citové ostýchavosti.⁴¹

Do osamělosti se muži dostávají již v chlapeckém věku poté, co začnou ztrácet vědomí sebe sama,⁴² a následně v dalším vývoji, pokud není přítomen otec. V jejich životě začne něco podstatného scházet, ale oni neví, co to je. K prohlubování osamělosti může následně dojít ve školním věku, kde jsou mladí muži vystaveni neustálému tlaku dokazovat ostatním své mužství a svoji heterosexuality. Většinou chybí přirozené vedení starších dětí, a tak vzniká málo příležitostí k vytvoření trvalých hlubokých vztahů mezi jednotlivými věkovými skupinami. K osamělosti přistupuje osobnostní rys soutěživosti, který pochází z nutkavé nenaplněné touhy po uznání.

Soutěživost muže hodně svazuje, vede k neustálému, byť vnitřnímu, srovnávání a nepřátelským postojům. Citová ostýchavost je charakteristickým rysem muže. Buduje se již od raného dětství hlavně vytěsňováním emocí ze života chlapce a později muže nebo zkušeností s otcem, který je strohý, nepříjemný a chladný a v neposlední řadě obrazem drsného muže poskládaným z televize a filmů.

Izolace taky znamená, že se chlapci a mladí muži nemají a nebudou mít od koho poučit, co to je být mužem. Staré kultury věnovaly předávání poučení velkou pozornost, protože na tom záviselo jejich přežití. Od konce minulého století se začalo i v západní kultuře poukazovat na chybění prvků, které jsou nezbytné pro zdravý vývoj mužské identity a které, jak se zdá, jsou tou nejzákladnější příčinou vzniku problémů současných mužů. Patří k nim:

⁴⁰ Srov. PONĚŠICKÝ: op. cit., 80–88.

⁴¹ Srov. BIDDULPH: op. cit., 15.

⁴² Jedná se s největší pravděpodobností o trauma způsobené ztrátou celé oblasti původní ženskosti, s ní spojenou emocionalitou a s nutností hledat si vlastní mužskou identitu. Srov. PONĚŠICKÝ: op. cit., 22.

- nepřítomnost aktivního otce v mnohých rodinách;⁴³
- nepřítomnost moudrého vedení starších mužů;⁴⁴
- chybění procesů, které by pomáhaly dospět ve zralé muže.⁴⁵

Právě s nepřítomností otce souvisí skrytý zármutek mnoha mužů různého věku, který se v psychologii označuje pojmem „hlad po otci“. Zármutek vyvěrá z nedostatečného nebo ztraceného kontaktu s otcem a jeho láskou,⁴⁶ což na biologické rovině odpovídá nenaplnění hluboké mužské potřeby, kterou představují silné, humorné, divoké, živočišné, něžné, upoceně, starostlivé a oduševnělé mužské podněty. Muži si tento zármutek většinou nepřipouští a často jej navenek maskují hněvem a podrážděností.⁴⁷

1.3.4 Potřeba zralého mužství

Podle Roberta Moorea a Douglase Gillettea, absence tří výše popsaných prvků působila a způsobuje, že většina mužů žije celý život s nezralou formou mužské psychiky a jen málokdo dospěje k její zralé formě.⁴⁸ Dokonce tvrdí: „Zdá se, že lidstvo jako druh žije v jakémsi prokletí infantilismu. A je tomu tak zřejmě odedávna.“⁴⁹

⁴³ Otec může být v rodině často fyzicky přítomen ale emocionálně svou roli nenaplnuje. Nepřítomnost otce jak fyzická, tak emocionální, působí psychologickou újmu dětem obou pohlaví. Syn v rodině bez aktivního otce nebo zastupujících mužů trpí nedostatkem sebedůvěry a má sklon stát se osobou s extrémní mužností nebo osobou s velmi nízkým sebevědomím a častou sklíčeností. Srov. MOORE, GILLETTE: op. cit., 9 a BIDDULPH: op. cit., 96–97, 101.

⁴⁴ Vedení starších mužů potřebuje chlapec zhruba od šestnácti let. Úkolem starších je chlapce informovat, učit ho různým věcem, dodávat mu pocit důležitosti, brát ho mimo rodinný kruh. Srov. BIDDULPH: op. cit., 104–105.

⁴⁵ Jedná se o rituální praktiky, které disponují dostatečnou silou pro navození skutečných změn vědomí, a tak pomáhají mužům i ženám získat pohlavní identitu niterným, zralým a život obohacujícím způsobem. Nejstarší záznamy o jejich existenci se pravděpodobně nacházejí na stěnách pravěkých jeskyň kromaňonských předků. V současnosti rituální praktiky jasně existují v některých kmenových kulturách a v tradičních společnostech. Srov. MOORE, GILLETTE: op. cit., 9–18.

⁴⁶ Podle výzkumu, který provádí Biddulph zhruba: třicet procent mužů se svým otcem vůbec nemluví; třicet procent má vztah s otcem nějak komplikovaný; třicet procent s otcem pravidelně telefonuje, navštěvuje, ale nikdy nemluví na hlubší téma; deset procent má s otcem hluboký a trvalý přátelský vztah. Srov. BIDDULPH: op. cit., 35.

⁴⁷ Srov. tamtéž, 32–33.

⁴⁸ K projevům nezralé mužské psychiky patří: strojené, sprosté a agresivní chování k ostatním lidem; pasivita a slabost, neschopnost efektivně a tvořivě jednat v každodenním životě a vzbuzovat život a tvořivost v ostatních. Naproti tomu, zralá psychika muže se projevuje: klidem, soucitem, jasnou představivostí, tvořivostí a tendencí chránit. Srov. MOORE, GILLETTE: op. cit., 10.

⁴⁹ Tamtéž, 113.

Opírajíce se o Jungovo chápání archetypálního já a na základě psychologického výzkumu, jenž analyzoval elementární niterné struktury lidského já, mužského i ženského, vytvořili R. Moore a D. Gillette teoretický model, podle kterého potřebuje muž při svém budování mužské identity nejdřív rozvinout a nechat v sobě dozrát „psychologii chlapce“ a pak, za pomoci rituálních praktik, nastoupit na cestu rozvíjení „psychologie muže“. Tento proces odpovídá zřejmě nejzákladnějšímu dynamickému procesu života, kterým je snaha přejít od nižší formy prožívání a vědomí k úrovni vyšší (či hlubší) – od rozptýlené identity po konsolidovanější a komplexnější identitu.⁵⁰

Rozvinout a nechat dozrát psychologii chlapce znamená, vytvořit podmínky pro zrání osobnosti chlapce v souladu se žádoucími vývojovými stádii,⁵¹ a tak umožnit komunikaci jeho ega s archetypy⁵² chlapecké psyché, přesněji řečeno, s plností jednotlivých archetypů.⁵³ Požadované podmínky se vytvářejí ve fungující rodině s uvědomělými rodiči, aktivní matkou a hlavně aktivním otcem.⁵⁴

Psychologie muže staví na dobře postavených základech psychologie chlapce. Přeměna chlapce v muže a dosažení plného rozvoje všech mužských předpokladů je neskutečně obtížnou cestou. Je totiž potřeba zdolat obrovský protitah vlastních vnitřních infantilních sil, které těmto změnám brání. Tyto síly se často v plné míře manifestují v období adolescence⁵⁵ a andropauzy.⁵⁶ K jejich překonání v období adolescence

⁵⁰ Srov. tamtéž, 16.

⁵¹ Srov. např. PONĚŠICKÝ: op. cit. 78–109.

⁵² „Archetypy, praobrazy, dominanty kolektivního nevědomí, jsou prvotní strukturální elementy lidské psyché. Archetypy jsou psychickými aspekty mozkových struktur. [...] jsou ‚obrazy pudů‘. [...] produkují archetypické obrazy a motivy (představy).“ Archetyp, in: SHARP Daryl: Slovník základních pojmů psychologie C. G. Junga, Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka, 2005, 29–30. Archetypy lze taky chápat jako energetické konfigurace (struktury, potenciály), předávané s největší pravděpodobností z generace na generaci geneticky. Jsou konstantní, univerzální pro všechny lidi a stávají tím nejzákladnějším východiskem lidského chování – myšlení, prožívání a typických lidských reakcí. Srov. MOORE, GILLETTE: op. cit., 19.

⁵³ Archetyp může být prožíván trojím způsobem: ve své plnosti nebo ve dvou stinných podobách – pasivní a aktivní. Stinné podoby prožívání se označují jako nezralé, protože se jedná o psychologický stav, který není integrovaný či kohezní. Když osobnost chlapce a později muže dozrává, oba stinné póly jsou integrovány a sjednoceny. Pro podoby prožívání jednotlivých chlapeckých archetypů srov. tamtéž, 21–42.

⁵⁴ Srov. TRAPKOVÁ Ludmila, CHVÁLA Vladislav: Rodinná terapie psychosomatických poruch, Praha: Portál, 2004, 121–140.

⁵⁵ Období adolescence je z psychologického hlediska chápáno jako přechod či dokonce konflikt mezi dětstvím a dospělostí. Chlapci a dívky jsou vystaveny situaci vydanosti, osamocení, nejistoty a zpochybnování. Je to období mnohých příležitostí ke konfliktům a mnohých nebezpečí pro zdravý vývoj osobnosti. Dochází k velké krizi vlastní identity, ve které je hlavním úkolem mužů snaha o sjednocení či stabilizaci osobnosti. Muži i ženy v období adolescence potřebují znovupotvrzení a vyžadují jasnou reakci na sebe sama. Ta jim umožní intenzivněji se pociťovat a to i díky hledání hranic, co si mohou dovolit a kam až zajít. Srov. PONĚŠICKÝ: op. cit., 101–109.

⁵⁶ Jedná se o období, kterým prochází všichni muži obecně mezi čtyřiceti a pětapadesáti lety. Andropauza je téměř stejná s obdobím adolescence, akorát se kromě změn

dopomáhají, zvláště v tradičních společnostech, rituální praktiky (iniciační rituály) vedené staršími muži a jasné rozdělení rolí ve společnosti.⁵⁷ Vedení starších mužů je zase nezbytné pro období andropauzy. „Mladí muži potřebují starší muže a muži ve středním věku stále potřebují ještě starší muže.“⁵⁸ Kromě toho, existují ještě další způsoby pomáhající na cestě přeměny chlapce v muže (např. analýza snů, psychoterapie, modlitba, různé formy spirituálních cvičení a další).⁵⁹ Cílem přeměny by měl být muž komunikující s plností archetypů zralého mužství a využívající jejich pozitivních potenciálů k prospěchu svému, všech lidí v okolí a snad i celé planety.

Z výše popsaných zjištění jednotlivých psychoterapeutů vyplývá, že ve vývoji k zralému mužství chybí v současné době některé zásadní kroky. Nedostatky se týkají především role otce a duchovního učitele, které spolu s rolí matky představují tři klíčové role ve vedení muže v jeho dospívání.⁶⁰ Vzhledem k tomu lze předpokládat, že u některých mužů tyto nedostatky proces dospívání zpomalily, u jiných úplně zastavily. Dnes se již nabízí řada možností, jak na cestu zralého mužství opět vykročit.

1.4 Inspirace k řešení

1.4.1 Řešení v rámci církve

Zkoumání antropologických základů

Základní orientaci v řešení problematiky mužů lze, dle mého mínění, nepřímou nalézt v již zmiňovaném apoštolském listu *Christifideles laici*, ve kterém se Jan Pavel II. zmiňuje o potřebě pečlivého a hlubokého zkoumání antropologických základů ženství a mužství. Toto zkoumání vnímá jako základní podmínku potřebnou pro uznání místa náležejícího ženě v církvi a ve společnosti.⁶¹

hormonálních hladin objevují také změny fyzické, psychické, sociální a sexuální. I v tomto období muži musí řešit otázky vlastní identity. Srov. DIAMOND: op. cit., 25, 65.

⁵⁷ Srov. PONĚŠICKÝ: op. cit., 107.

⁵⁸ BIDDULPH: op. cit., 20.

⁵⁹ Srov. MOORE, GILLETTE: op. cit., 43.

⁶⁰ Srov. BIDDULPH: op. cit., 174.

⁶¹ Srov. JAN PAVEL II.: *Christifideles laici*, čl. 50.

„Jím musí být upřesněna osobní identita ženy v jejím vztahu rozdílnosti a komplementárnosti k muži, a to nejen pokud jde o role, které má mít, a o úkoly, které má plnit, ale také, a to ještě více, pokud jde o strukturu a charakteristiku její osobnosti.“⁶²

I když jsou tyto myšlenky vysloveny o ženě, lze v tomto případě předpokládat, že by měly platit stejnou měrou také o muži, a to zvláště v dnešní době potvrzující se krize mužské identity. Dovolím si proto dosadit do papežových slov místo slova „žena“ slovo „muž“.

Pak bychom mohli říct, že zkoumání antropologických základů ženství a mužství je potřebné také pro znovunalezení a uznání skutečného místa náležejícího muži v církvi a ve společnosti. Je důležité pro upřesnění osobní identity muže a pro vnímání jeho vlastní rozdílnosti a komplementárnosti k ženě pokud jde o role, které má zastávat, o úkoly, které má plnit, a zvláště pokud jde o strukturu a charakteristiku jeho osobnosti.

Takto modifikované myšlenky Jana Pavla II. jsou v souladu také s následujícím textem apoštolského listu, ve kterém synodní otcové tvrdí, že „k vyřešení otázek týkajících se skutečného významu a důstojnosti obou pohlaví je třeba doplnit teologické a antropologické základy ještě hlubšími studii.“⁶³ Podobně jako u ženy je stejně tak u muže potřeba proniknout k samým kořenům jeho osobního bytí. Bůh stvořil člověka k „svému obrazu“ jako „muže a ženu“.⁶⁴ Tato skutečnost byla od počátku nesmazatelně vepsaná do bytí člověka, muže a ženy – a je proto přítomna v jeho rozhodujících strukturách a v jeho nejhlubších dynamických impulsech.⁶⁵

Tyto úvahy potvrzují a rozvíjejí i některé další církevní dokumenty. V dokumentu Mezinárodní teologické komise „Společenství a služba“ se uvádí, že „[...] skutečnost lidství se projevuje v odlišnosti a pluralitě pohlaví“, proto „[...] rozdíl mezi mužem a ženou je zásadním prvkem při ustavování lidských bytostí stvořených k Božímu obrazu“.⁶⁶ Rozdíl v pohlavnosti se projevuje zvláště v oblasti citů, schopnosti milovat a plodit, všeobecněji řečeno, ve způsobilosti navázat vztahy společenství s druhými,⁶⁷ což se projevuje také ve vztahu ke Kristu: „Vztah každého z nás ke Kristu je determinován dvojím způsobem: závisí na pohlavní totožnosti člověka i na pohlavní totožnosti Kristově.“⁶⁸ „Oba, muž i žena, jsou stejnou měrou schopni přijmout dar božské pravdy

⁶² Tamtéž.

⁶³ Tamtéž.

⁶⁴ Gn 1,27.

⁶⁵ Srov. JAN PAVEL II.: *Christifideles laici*, čl. 50.

⁶⁶ MEZINÁRODNÍ TEOLOGICKÁ KOMISE: *Společenství a služba*. Lidská osoba stvořená k Božímu obrazu, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005, čl. 32–33.

⁶⁷ Srov. KKC, čl. 2332.

⁶⁸ MEZINÁRODNÍ TEOLOGICKÁ KOMISE: *op. cit.*, čl. 34.

a lásky v Duchu svatém. Oba přijímají jeho ‚navštívení‘, přinášející spásu a svatost.“⁶⁹ Každý z nich to ovšem činí svým jedinečným způsobem vyplývajícím z jeho pohlavní totožnosti.⁷⁰

Na základě těchto úvah bychom mohli shrnout, že prohlubování znalostí o muži a ženě, uznání, respektování, rozvíjení a praktická aplikace rozdílných akcentů jejich života víry a života z víry v rámci Kristova tajemného těla se jeví být klíčem k řešení zmiňovaných problémů mužů v církvi.

Znovudobývání křesťanství

Výše uvedené shrnutí se podle všeho odráží právě v učení Richarda Rohra o „mužské spiritualitě“.⁷¹ R. Rohr zkoumá antropologické základy mužství, zabývá se mužskou identitou a přemýšlí o skutečném místě mužů v církvi. Jeho učení představuje cestu k znovu nalezení či znovu vydobytí životodárné síly křesťanství prostřednictvím cesty směrem k pravé identitě muže.⁷²

Dobývat křesťanství je výzva, kterou muži potřebují slyšet a na kterou jsou schopni slyšet.⁷³ Potvrzení její aktuality v době, kdy křesťan musí žít své křesťanství mezi mnoha nekřesťany, tedy v diaspoře,⁷⁴ nalézáme například v slovech Karla Rahnera:

Křesťanství „si musí každý sám pro sebe znovu vydobýt; není to jednoduše ‚zděděno po otcích‘. Každý musí být znova vydobyt v dobývání, které apeluje na samostatnost a individuálnost člověka, [...]. Křesťanství nyní přechází z mladického křesťanství do křesťanství vědomě zvoleného.“⁷⁵

Richard Rohr se zaměřuje především na oblast zrození očekávání božskolidského života v mužích. Tak svou činností slouží především počáteční evangelizaci, kterou katolická církev a ani ostatní velké křesťanské církve moc dobře nezvládají.⁷⁶ Zároveň doplňuje

⁶⁹ Tamtéž.

⁷⁰ Srov. OPATRŇY Aleš: I když se muž a žena obracejí k témuž Bohu, dělají to každý trochu jinak. O pastoračním doprovázení muže a ženy, <http://www.knihovna.net/KNIHA/open.phtml?kniha=0052>, (4.9.2007); MEZINÁRODNÍ TEOLOGICKÁ KOMISE: op. cit., čl. 36.

⁷¹ Viz kapitola 2.2 a 2.3 v této práci.

⁷² Srov. ROHR Richard, MARTOS Joseph: Stát se moudrým mužem. Úvahy o mužské spiritualitě, Brno: Cesta, 2007, 162.

⁷³ Srov. HOLUB: Akcenty; HURT Josef: Sv. Václav, světec – bojovník – král a jeho odkaz, <http://inigo.signaly.cz/0809/sv-vaclav-svetec-bojovnik>, (13.3.2010).

⁷⁴ Srov. AMBROS Pavel: Pastorační teologie a kontinuita křesťanské tradice, in: ŠPIDLÍK Tomáš, RUPNIK Marko Ivan (a kol.): Nové cesty pastorační teologie. Krása jako východisko, Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2008, 5–70, 62.

⁷⁵ Tamtéž, 67.

⁷⁶ Srov. ROHR Richard, MARTOS Joseph: Cesta divokého muže. Úvahy o mužské spiritualitě, Brno: Cesta, 2002, 7.

prostor, který vznikl v důsledku nedostatku pozornosti k potřebám mužů-křesťanů ze strany církve.⁷⁷

1.4.2 Pomoc ze strany psychologie

Psychologické požadavky pro dosažení zralého mužství

Jednou z pomoci je komplexní řešení nabízené Stevem Biddulphem. Na základě inspirace od Roberta Blye a dalších členů Hnutí mužů⁷⁸ sepsal sedm specifických kroků, které v současné době ve vývoji mužů chybí. Tyto kroky zahrnují:

- urovnání vztahu s otcem;
- odhalení posvátnosti sexuality;
- přístup k partnerce jako rovnocenné bytosti;
- aktivní péče o děti;
- navázání skutečného přátelství s muži;
- volba práce, která bude těšit;
- osvobození divého muže ve vlastním nitru.⁷⁹

Urovnání vztahu s otcem je proces zahrnující řešení otázky vlastní vnitřní potřeby lásky a uznání, její naplnění respektive nenaplnění, dále potřebu oboustranného smíření s otcem a nakonec i smíření s otcem, kterého nosí každý v sobě.

Právě smíření je zásadním momentem pro urovnání vztahu s otcem. Lze k němu dojít skrze ochotu naslouchat jeho názorům, snahu pochopit otcův život, poznat pravdu o jeho dětství ale také poznat pravdu o tom, jak on vnímal dětství svých dětí. Neméně důležité je smíření s „vnitřním“ otcem v sobě samém, kterého představují základy získané od otce jakožto prvního reprezentanta mužského pohlaví. Bez lásky k „vnitřnímu“ otcovi bude muž často vystaven bojům se sebou samým.

⁷⁷ Srov. ROHR Richard: Adamův návrat, 12–13.

⁷⁸ Robert Bly je významný americký básník. Ve světě je známý především svým kontroverzním dílem *Iron John* z roku 1989, ve kterém rozebírá komplexně a z mnoha úhlů pohledu pohádku bratří Grimmů *Železný Jan*. Zkoumá příběh a jeho důsledky z perspektivy mytologické, psychologické a každodenního života. Zapojil se do mytopoetické části Hnutí mužů (tato část hnutí se dívá na situaci mužů prostřednictvím mýtů a poezie), které vzniklo v Americe koncem sedmdesátých a začátkem osmdesátých let. Ve svém díle oslavuje sílu mýtů, Indické extatické poezie, meditace a pohádek.

Srov. Prose Essays and Interviews (autor neznámý), http://www.robertbly.com/b_prose.html (24.11.2009).

⁷⁹ Srov. BIDDULPH: op. cit., 20–23.

Odhalení posvátnosti sexuality, a tedy získání hlubšího sexuálního uvědomění, se týká především vnitřní kvality smyslového a citového prožitku a ne vnějších technických úkonů či výkonu. Dorůst k takovému prožitku, ve kterém každodenní vnímání sebe sama je nahrazeno pocitem celosti a spolupatříčnosti do něčeho většího a lepšího, vyžaduje v první řadě cítit se jako muž dobře, jinými slovy, cítit se jistý ve své sexuální identitě.

Zde je nezastupitelná podpora a pomoc lidí stejného pohlaví. Díky ní může mladý muž dojít k přesvědčení, že je sám hoden lásky a zároveň schopen přijímat i poskytovat něžnost. Měl by se taky dozvědět, že sexuální energie je dobrá stejně jako je dobré živočišné vzrušení, divokost a vášnivá živelnost. Tím bude růst jeho vnitřní úcta a sebedůvěra.

Další podmínkou pro růst sexuálního uvědomění je odhalit falešnost mínění, že ženy jsou „držitelkami“ sexuální přitažlivosti a tak mají moc nad mužskou touhou. Pravdou je, že sexuální přitažlivost žen tkví v tom, jakým způsobem se muž na ženu dívá. Je to právě on, kdo se vzrušuje, „[...] on je tou „myslí, která má penis“ – ne naopak!“⁸⁰ Skutečně zralý muž ví, že za svou vlastní sexualitu nese zodpovědnost on sám.

Budovat vztah k partnerce jako rovnocenné bytosti vyžaduje od muže naučit se třem důležitým věcem:

- jednat s manželkou či partnerkou na základě rovnosti. To znamená umět vyjádřit svůj názor, diskutovat, nenechat se vyvést z míry a vytrvale argumentovat, dokud se daná záležitost nevyřeší.⁸¹ Jinými slovy, znamená to naučit se správně komunikovat s vlastním „bojovníkem“;⁸²
- znát základní rozdíly mezi mužskou a ženskou sexualitou, aby si osvojil „umění svádění“;⁸³
- pochopit, že manželka ani partnerka není vlastní matka a tak úspěšně projít „dlouhou temnou nocí“.⁸⁴

⁸⁰ Tamtéž, 63.

⁸¹ Srov. tamtéž, 71.

⁸² „Bojovník“ je součástí výbavy zdravého muže i ženy. Chrání jejich emocionální světy a taky je samotné před špatným zacházením či zneužitím. Srov. tamtéž, 72.

⁸³ Srov. tamtéž, 77–78.

⁸⁴ Tímto pojmem označuje S. Biddulph krizi, která nastává v okamžiku ztráty prvotní jiskry zamilovanosti a je typická a nutná pro většinu dnešních mužů, kteří nechávají průběh vztahu náhodě a ještě nedošli k poznání, že láska je umění. Srov. tamtéž, 81–83.

Steve Biddulph se dále zmiňuje, že pro zdravý přístup muže k ženě a k celé rodině je velmi důležité aby muž měl svůj vlastní prostor pro sebe. Jedná se o konkrétní místo v domě či bytě, kde může být pouze sám sebou, přemýšlet o svých věcech, ztišit se, ale kam si může rovněž pozvat svého partnera, děti, nebo přátele. Tam může nalézt čas pro sebe a doplnit síly díky pocitu, že je sám sebou a ve svém prostoru.

Aktivní péči o děti muž podporuje své otcovství, které tvoří podstatnou součást mužské identity⁸⁵ a které je zároveň nenahraditelnou součástí výchovy synů i dcer. Dobrý otec v rodině je podmínkou k tomu, aby mohli synové a dcery dospět do své skutečné zralosti.⁸⁶

Navázat skutečné přátelství s muži je dalším nezbytným krokem ke zralosti muže. Vyžaduje změnu postoje vůči druhým mužům a učení se vidět je jako své bratry. Znamená to opouštět nutkavou touhu po uznání, soutěživosti a vzdávat se potřeby neustálého dokazování svého mužství. Faktem je, že „pouze jiní muži vám můžou pomoci v onom neustávajícím procesu, v němž se učíte být mužem.“⁸⁷ Ať už se jedná o zmiňovaný náročný proces změn ve vztahu k partnerce, o výchovu dětí, o práci či hledání sebe samého, pomoc spočívá v možnosti sdílet se s ostatními muži, mluvit o svém životě a hlavně o svých emocích. Právě přítomnost důvěryhodného muže nebo mužů vytváří prostor pro projevení smutku, bolesti, pláče, ale i prožívání společné legrace, která sice nemá žádné zábrany, ale je láskyplná. Je v ní drsnost a bláznovství zároveň.

Pomoc mužských přátel je velmi cenná i při výchově synů. Mužští přátelé jednak vytvářejí společenství, které může dát mladým chlapcům pocit přijetí do světa dospělých mužů, a jednak můžou převzít role jejich duchovních vůdců. Pomoc jiných mužů při výchově synů je proto zásadní, prospívá budování charakteru a mužské identity. Nezbytná je například v procesu naprostého odloučení chlapce od matky.

Je celkem pravděpodobné, že ve společnosti jiných mužů může docházet k prolamování bariér, k otevírání a ožívování srdcí. Pokud se mužům umožní, aby svobodně zažili náklonnost a podporu jiných mužů, jsou sami ochotnější více sloužit,

⁸⁵ Srov. KRAMULOVÁ: Mužská identita je nejistá, 16.

⁸⁶ Otec je pro vývoj zdravé mužské identity syna nezastupitelný. Ve stadiu separace a individuace (kolem dvou let chlapce) je druhou identifikační osobou a stává se symbolem svobody, překročení hranic, což posiluje zatím křehkou mužskou identitu, tedy celou osobnost chlapce. V následném oidipálním stadiu (druhý až šestý rok života) otec zůstává pro syna symbolem svobody, ale zároveň i vetřelcem ve vztahu k matce. Jeho přítomnost umožňuje synovi naučit se potřebnému respektu (otcovské) autority a ovládat své impulzy. Srov. PONĚŠICKÝ: op. cit., 86–97.

⁸⁷ Tamtéž, 151.

pečovat o druhé a chránit Zemi. Skutečné přátelství s muži pomáhá k znovuobjevení hodnoty „být mužem“ a schopnosti radovat se ze svého mužství.

Práce může zranit muže podporovat nebo jej taky brzdit. Steve Biddulph upozorňuje, že práce, která muže netěší, jej zabíjí. Nelze však předpokládat, že všichni muži naleznou právě tu svoji vysněnou práci. Spíš je reálné oblíbit si práci, kterou už dělají. To vyžaduje opět změnu přístupu, která spočívá v odstraňování falešných fasád vytvářejících se tradičně v každém oboru a ve snaze být více sám sebou i jako odborník určité profese. Základem změny je zřejmě vnitřně poznat, na čem skutečně záleží. K tomu může pomoci objevení hodnoty vlastní práce a poznání jejího významu.⁸⁸

Podobný efekt jako práce, která netěší, má i odchod mužů do důchodu. Tím, že přestanou pracovat, začnou umírat. S. Biddulph doporučuje převést své „stařešinství“ nějakým způsobem do další fáze a tak nabídnout své životně důležité zkušenosti.

Osvobození divého muže ve vlastním nitru je posledním z kroků ke zralému mužství. Zahrnuje tři klíčové procesy:

- zasvěcení – smyslem je naučit chlapce, že jsou posvátnými bytostmi a tak je přivést k setkání s „divým mužem“. Nezbytnou součástí zasvěcení je smrt, jež má symbolickou, psychologickou nebo spirituální podobu. „V psychologické smyslu musí ‚zemřít‘ chlapecké ego. Staré způsoby bytí, konání, myšlení a cítění musí rituálně ‚zemřít‘, než se může objevit nový člověk.“⁸⁹ Formy zasvěcení mají zajistit, že to nebude nikdy zapomenuto;
- setkání s divým mužem – představuje setkání s bytostí, „která přebývá v nitru mužů, ale současně žije nezávislým životem. Představuje naši genialitu, velkorysost, štědrost, divost, velikost a živelnost, ale rovněž nám tyto vlastnosti vštěpuje. Učí nás, že nemusíme dobré vlastnosti předstírat, nýbrž máme věřit tomu, že síla a šlechtnost se skrývají v našem nitru.“⁹⁰ V psychologickém smyslu se s největší pravděpodobností jedná o setkání s archetypy zralé mužnosti. Toto setkání představuje počátek cesty zranění mužské identity, počátek přeměny psychologie chlapce v psychologii muže.⁹¹ Pro muže je velmi důležité divého muže v sobě nalézt, ale neztotožňovat se s ním, nýbrž zůstat v těsném spojení a půjčovat

⁸⁸ Srov. BIDDULPH: op. cit., 132–135.

⁸⁹ MOORE, GILLETTE: op. cit., 17.

⁹⁰ BIDDULPH: op. cit., 176.

⁹¹ Viz kapitola 1.3.4 v této práci.

si jeho sílu. Skrze něj získávají veškerou vnitřní sebedůvěru a komunikace s ním vede k rozvoji mužské spirituality;⁹²

- čas popele – období naplněné pocity zahanbení, zklamání, omylu, smutku, jehož přijetí zároveň pomáhá k opětovnému přijetí životních potřeb, jako je blízkost, důvěra, přátelství či tvořivost, které byly ze života vytěsňovány. Je to období bolestné ale potřebné. Vede muže k uvědomění si vlastní trvalé zranitelnosti a podporuje skutečnou pokoru a soucit.

Zmiňované procesy „proměňují chlapce v muže“, „pomáhají muži získat sílu z toho, že se naladí na síly života“, a „dávají muži moudrost, kterou bude potřebovat, aby se jednou stal „stařešinou““. ⁹³ V tom všem má nezastupitelné místo příroda. Zprostředkovává pocit hluboké sounáležitosti a rozvíjí touhu po znovuzískání ztracené celistvosti. ⁹⁴

1.5 Shrnutí

Život muže-křesťana v církvi má své specifické problémy. Lze na to poukazovat především na základě zkušeností z pastorační praxe. Církevní dokumenty věnují tomuto faktu zatím minimální pozornost, a to ve formě pouhého konstatování neutěšené situace angažovanosti mužů-křesťanů v životě církve. Je zřejmé, že problémy souvisejí především s rozdílným prožíváním duchovního života u mužů a žen a rovněž se současným problémem většiny mužů v západní civilizaci, s hledáním mužské identity. Teprve silná vlastní pohlavní identita a sebejistota totiž vytváří podmínky pro překračování vlastních hranic, pro porozumění druhému a jeho přijetí a pro zabývání se neutichající touhou po znovunastolení celistvosti člověka. ⁹⁵

Zdá se, že cesta nabízená P. Richardem Rohrem může být vhodným řešením k nalezení a posilování mužské identity za současného respektování akcentů mužského duchovního života. Tato cesta tedy může představovat také vhodné řešení pro pastorační práci mužů v naší zemi. Proto bych se jí rád v následující kapitole podrobněji zabýval.

⁹² Srov. BIDDULPH: op. cit., 177.

⁹³ Tamtéž, 157.

⁹⁴ Srov. tamtéž, 180–182.

⁹⁵ Srov. PONĚŠICKÝ: op. cit., 24.

2 Richard Rohr

V této kapitole bych vám nejdřív rád přiblížil, kdo je Richard Rohr a také to, co podstatného pro muže západní civilizace jeho úvahy o mužích přináší. Vznikaly na základě objevení pocitů stálého smutku a zklamání z nedostatku vnitřního života u mnoha mužů, s kterými se setkával.⁹⁶

Nejdřív se tedy zmíním o důležitých faktech z jeho života a působení ve Spojených státech, pak představím teoretická východiska jeho úvah o mužích a možnosti jejich realizace v praxi.

2.1 Život a dílo

Stručný životopis

Richard Rohr se narodil v roce 1943 ve Spojených státech amerických, ve státě Kansas. Jako čtrnáctiletý opustil svůj domov, aby se připojil k nenásilné křížové výpravě, k františkánům.⁹⁷

V roce 1961 tedy vstupuje do františkánského řádu a o tři roky později skládá věčné sliby. Studium teologie absolvuje ve františkánském semináři v Daytonu, ve státě Ohio a v roce 1970 získává magisterský titul.⁹⁸ Jako jáhen působí v pastoraci indiánského kmene Akomů ve městě Acoma v Novém Mexiku.⁹⁹ Po vysvěcení na kněze v roce 1970 zůstává ve městě Cincinnati (Ohio), kde v roce 1971 zakládá komunitu Nový Jeruzalém a stává se na více než třináct let jejím pastýřem. Kolem roku 1985 zanechává této služby a odchází opět do Nového Mexika. Ve městě Albuquerque v Novém Mexiku zakládá v roce 1986 Centrum pro akci a kontemplaci, ve kterém slouží až do současnosti jako zakládající ředitel. Žije v poustevně poblíž františkánské komunity v Albuquerque a svůj čas dělí mezi místní pastorační službu, kázání a vyučování na všech kontinentech.¹⁰⁰

⁹⁶ Srov. ROHR: Adamův návrat, 12.

⁹⁷ Srov. EBERT Andreas, BROCKMAN Patricia C[...]: Richard Rohr. Illuminations of His Life and Work, New York: Crossroad, 1993, 5.

⁹⁸ Srov. Our Founder (bez autora), <http://www.cacradicalgrace.org/aboutus/founder.html>, (20.11.2008).

⁹⁹ Srov. EBERT: op. cit., 4.

¹⁰⁰ Srov. Our Founder (bez autora), <http://www.cacradicalgrace.org/aboutus/founder.html>, (20.11.2008).

Historie díla Richarda Rohra ve Spojených státech amerických

Dílo Richarda Rohra je úzce propojeno s jeho životní poutí, ve které on sám rozeznává „čtyři jasné etapy, charakterizované těmito slovy: 1) evangelijní, 2) vztahová, 3) sociálně evangelijní, 4) kontemplativní.“¹⁰¹

Můžeme říci, že první etapa začíná v sedmdesátých letech minulého století v Cincinnati (Ohio), kde v roce 1971 při svém kázání dospívajícím chlapcům prožil Richard Rohr spolu s nimi intenzivní charismatickou zkušenost („a charismatic experience“).¹⁰² Na základě této společné zkušenosti se rozvinulo hnutí, které v polovině sedmdesátých let dostalo konkrétní podobu v komunitě Nový Jeruzalém. Na dvě stě chlapců ve věku osmnáct a devatenáct let se spolu s Richardem Rohrem nastěhovalo do dělnických čtvrtí v okolí Cincinnati a vytvořilo tuto komunitu.¹⁰³ Jednalo se o křesťanské společenství záměrně odlišné od typické lokální katolické farnosti nebo od řeholního řádu,¹⁰⁴ které se stalo zkušenostní církevní laboratoří objevování a aplikace.¹⁰⁵

Ve stejném roce 1971 přišel Rohrův provinciál s myšlenkou, nahrávat jeho promluvy k Písmu na audiokazety. Hned se ukázalo, že Richard Rohr má dar kázat a nahrávky se setkaly s velkým pozitivním ohlasem. Od té doby se jeho život změnil. Už jen málokdy káže, vyučuje nebo diskutuje bez mikrofonu a nahrávání. Svou první sadu audiokazet začal nahrávat v roce 1973.¹⁰⁶ Kromě témat ze Starého a Nového zákona se tu věnoval reflexi důležitých témat, která se vynořila v souvislosti s životem v komunitě Nový Jeruzalém. Jednalo se o vztahy a sexualitu, kompletní sociální psychologii a skupinovou dynamiku, enneagram.¹⁰⁷ To byly prvky, na kterých komunita hodně pracovala, snažila se je rozvíjet a dařilo se jí to i naplňovat v praktickém životě.¹⁰⁸

Koncem sedmdesátých let vedl Rohr několik exercicií pro misionáře v zemích třetího světa jako jsou Maryknollští misionáři a Kilteganští otcové. Při této příležitosti měl možnost osobně poznat život lidí v rozvojových zemích. Tato hluboká zkušenost ho posunula do další životní etapy, do etapy sociálně evangelijní. Po návratu do komunity vyvolaly jeho postoje ohromení a zviditelnily napětí, které je mezi subjektivním a objektivním pohledem na skutečnost, resp. mezi pasivním a aktivním přístupem ke

¹⁰¹ ROHR Richard, FEISTER John Bookser: Radikální milost. Meditace na každý den, Praha: Vyšehrad, 2005, 9.

¹⁰² FARRELL Michael J[...]: Richard Rohr is forever searching for elusive meaning - Spirituality - Cover Story - Interview, http://findarticles.com/p/articles/mi_m1141/is_n6_v31/ai_15985423, (15.10.2008).

¹⁰³ Srov. tamtéž.

¹⁰⁴ Srov. ROHR Richard, MARTOS Joseph: Cesta divokého muže, 22.

¹⁰⁵ Srov. EBERT: op. cit., 4.

¹⁰⁶ Srov. ROHR, FEISTER: Radikální milost, 9.

¹⁰⁷ Srov. FARRELL: op. cit.. Více o enneagramu v kapitole 3.2.4 této práce.

skutečnosti.¹⁰⁹ V následujícím období sám vstupuje s vnímavostí citlivého člověka do každého boje na zemi, na místa, kde hnutí jakéhokoliv charakteru tvořila novou historii. Vždy se snaží hledat hlubší smysl věcí a tato schopnost dostat se „pod kůži“ světu je zároveň klíčem k úspěšnosti jeho kázání.¹¹⁰

V roce 1985 vstupuje dvačtyřicetiletý Richard Rohr do kontemplativní etapy své životní poutě. Vybídnut silnou potřebou sjednotit vnější s vnitřním, kterou v sobě pociťoval, požádal představeného o kontemplativní sabbatický rok.¹¹¹ V tom roce strávil měsíc v poustevně Thomase Mertona v opatství Getsemany ve státě Kentucky. Zkušenosti z poustevny jej následující rok vedly k založení Centra pro akci a kontemplaci v Novém Mexiku,¹¹² jehož hlavním cílem je integrace modlitby a angažovaného života v tomto světě. Centrum slouží všem, kdo se na službu v oblasti sociální spravedlnosti buď připravují nebo v ní jsou již aktivně zapojeni.¹¹³

Rohr v tomto období znovuobjevuje význam studia vztahů muže a ženy, gender studies a od roku 1987 se začíná intenzivně zabývat problematikou mužské spirituality. Plodem jeho neúnavného studia, hledání, reflektování zkušeností, byl o deset let později vytvořený program *Men's Rites Of Passage* (Mužský rituál přechodu do dospělosti – dále MROP), zaměřený na hledající muže, kteří nastoupili opravdovou duchovní cestu.¹¹⁴ V návaznosti na tento program vytváří Richard Rohr v roce 2002 program *M.A.L.Es - Men As Learners and Elders* (Muži jako začátečníci a jako starší), který by měl realizovat vizi o vytvoření školy pro mužský duchovní rozvoj. Jedním z cílů tohoto programu je zformovat síť iniciovaných mužů a vedoucích, kteří mají ekumenickou vizi mužské iniciace postavené na evangeliu.¹¹⁵

V současnosti se Richard Rohr nadále intenzivně věnuje vyučování, kázání, diskusím, poskytuje exercicie, rozhovory, píše do časopisů, sepisuje své myšlenky do knih, pořádá konference. Kromě výše zmiňovaných témat se zaměřuje také na záležitosti míru, spravedlnosti a na ekologickou spiritualitu.¹¹⁶ Jeho hlavním povoláním je, jak sám říká, hlásání evangelia, tedy „doručovat dobré zprávy masám“,¹¹⁷ přičemž jeho poselství je

¹⁰⁸ Srov. ROHR, MARTOS: Cesta divokého muže, 22–23.

¹⁰⁹ ROHR, MARTOS: Cesta divokého muže, 23.

¹¹⁰ Srov. FARRELL: op. cit..

¹¹¹ Srov. ROHR, FEISTER: Radikální milost, 9.

¹¹² Srov. FARRELL: op. cit..

¹¹³ Srov. ROHR, MARTOS: Cesta divokého muže, 24.

¹¹⁴ Viz kapitola 2.3.1.1 v této práci.

¹¹⁵ Srov. Men As Learners and Elders (M.A.L.Es). About Us (bez autora), http://www.malespirituality.org/about_us.htm, (20.11.2008).

¹¹⁶ Srov. Our Founder (bez autora),

<http://www.cacradicalgrace.org/aboutus/founder.html>, (20.11.2008).

¹¹⁷ ROHR: Adamův návrat, 11.

zakotveno v křesťanském velikonočním tajemství a současně citlivě integruje symboly a rituály dalších kultur a náboženství tak, aby to bylo pro postmoderního člověka stravitelné.

2.2 Teorie R. Rohra

Předpokladem pro účinnou pomoc člověku je dobrá znalost jeho samotného spolu se znalostí jeho životních podmínek. Richard Rohr skládá své znalosti o vnitřním životě mužů z poznatků, které získal v rámci vzdělání ve filosofii a teologii; ze samostudia v oborech psychologie a posvátného příběhu; ze zkušeností ve službě duchovního průvodce (vede mužská duchovní cvičení, mužské iniciační rituály), vedoucího komunity, vězeňského kaplana a zčásti z poznatků získaných díky poustevnickému životu.¹¹⁸ To vše doplňuje analýzou minulého i současného prostředí života mužů ve společnosti. Na základě těchto poznatků a ve světle evangelia pak formuluje vize a cíle pomoci mužům.

2.2.1 Typický muž

Charakteristika

Ve svých úvahách pracuje s „typickým mužským vzorem“ odpovídajícím většině mužů.¹¹⁹ Jedná se o zobecnění opírající se o jednu široce uznávanou teorii vývojové psychologie, kterou Rohr blíže nespecifikuje. Jeho závěry se však shodují s poznatkem, které uvádím v první kapitole, a proto na ni zde odkazuji. Typický muž má tedy následující charakteristiky:

- je nositelem agrese. Agrese mužů má své kořeny v dětství a je vyjádřením přirozené mužské snahy oddělit se od matky a obrátit se od ní směrem ven.¹²⁰ Pokud je v té době přítomen otec, zaměřuje chlapec svoji životní energii na něj, ale pokud otec ať už fyzicky nebo emocionálně přítomen není, zaměřuje tuto energii výhradně na věci kolem sebe a to může vést k izolaci;¹²¹

¹¹⁸ Srov. tamtéž, 11–12.

¹¹⁹ Srov. ROHR, MARTOS: Cesta divokého muže, 61–63.

¹²⁰ Viz kapitola 1.3.2 v této práci.

¹²¹ Viz kapitola 1.3.3 v této práci.

- má v sobě touhu organizovat a ovládat.¹²² Tato charakteristika typického muže vychází opět z přirozených okolností, z potřeby potvrzovat vlastní mužskou identitu;¹²³
- dokáže vytvářet běžné a pracovní známosti, ale má problém při vytváření hlubších mezilidských vztahů. Tyto vztahy jsou totiž realitou duchovní sféry, která vyžaduje neustálý kontakt se svými pocity, sebezpozorování, sebezpoznávání, sebereflexi, sebeovládání, sebevzdělávání, někdy změnu vnitřního já, odpovídající změně myšlení, pocitů, postojů. Jejich rozvoji brání nepřijetí vlastní ženské stránky;¹²⁴
- málokdy si uvědomuje, že je v něm duch, který se potřebuje rozvíjet, a proto ztěžka objevuje svou vnitřní spiritualitu. Vnitřní svět člověka, jeho psyché, nebo duše, nepatří k tématům, kterými by se typický muž přirozeně zabýval. Je to oblast bližší ženě, muž se od ní odvrací;
- je postižen „otcovským zraněním“ ve své psychice. Muže s tímto zraněním se jeho lidský otec nikdy nedotkl, proto mu chybí cítění, důvěra, celistvost.

Mužská duchovní cesta

Kromě mužského vzoru se R. Rohr pokusil schematicky zachytit typický mužský duchovní vývoj, probíhající pravděpodobně u většího počtu mužů.¹²⁵ Sám ovšem tvrdí: „V reálném životě neexistuje žádná typická duchovní cesta; každý muž je jedinečný.“¹²⁶

Tento model popisuje mužský duchovní vývoj jako cestu o dvou částech, z nichž každá užívá svůj specifický jazyk neboli moudrost. První polovina cesty užívá jazyk vzestupu. To znamená, že tento úsek cesty potřebuje přítomnost vážného a nezbytného idealismu, vítězství, úspěchu, triumfu nad vlastním egem a nad překážkami. Je to hrdinský úsek cesty řídicí se „morálkou ega“, ve kterém hrdinství souvisí s konáním, poznáváním a vymezováním hranic, hledáním identity (kdo jsem?) a dosažením svého já. „Bez této vize a úsilí zůstávají muži přikrčení ve svém malém a sobeckém světě“.¹²⁷

Zcela jiný je jazyk druhé poloviny cesty, je to jazyk sestupu a moudrost „morálky duše“. V tomto úseku cesty je potřeba zkušenosti utrpení a bezmoci. Základní otázkou už není „Kdo jsem?“, ale „Co skutečně je?“. Cílem je svatost, jež nelze vyrobit či získat, ale pouze přijmout jako dávaný dar. „Svatost souvisí s tím, kým jsme v Bohu, kde přebývá

¹²² Srov. ROHR, MARTOS: Cesta divokého muže, 65.

¹²³ Viz kapitola 1.3.2 v této práci.

¹²⁴ Viz tamtéž.

¹²⁵ Srov. ROHR, MARTOS: Cesta divokého muže, 11–15.

¹²⁶ ROHR, MARTOS: Cesta divokého muže, 43.

¹²⁷ Tamtéž, 11.

naše já se zcela novým vnímáním naší vlastní osobnosti a jedinečnosti.“¹²⁸ Jedná se o naprostou, ale tichou přeměnu.

Předkládaný model duchovní cesty muže nachází paralelu v tom, čím procházel například svatý Pavel, Jan Křtitel a Ježíš. Svatý Pavel prožíval své obrácení na víru minimálně ve dvou stupních: dramatickém (setkání s Kristem u Damašku) a mírném (popisovaném jemněji a skromněji).¹²⁹ Jan Křtitel může být zosobněním prvního stupně, tedy nositelem tvrdé energie a absolutismu, zákona, jenž dokáže přijmout mladé muže aby vyrazili na duchovní cestu. Zato Ježíšova cesta má mnohem více trpělivosti a slitování. Důležitá je posloupnost obou úseků duchovní cesty a přechod z jednoho úseku do druhého. Podle Rohra se to děje jedinečným působením Ducha svatého.

I když se zde předkládaný model duchovní cesty muže jeví jako přímka, v reálném životě se spíše podobá spirále. Tak možná každý muž prochází několikrát úsekem vzestupu a pak sestupu, cykly velikonočního tajemství, ale pokaždé na nové úrovni. A to vše díky vedení Boží prozřetelnosti.

Současné „životní prostředí“ mužů

Život muže a jeho duchovní cesta je zasazena v konkrétní dějinné situaci, v konkrétním historickém a kulturním kontextu. Ve své analýze života postmoderního muže vychází R. Rohr v první řadě z reality americké kultury. Mnohá z jeho zjištění však mají obecnou platnost i pro muže západní civilizace, tedy i pro naši kulturu. Na tomto základě by se dalo prostředí, ve kterém dnes muži žijí charakterizovat jako prostředí s narušenou kulturou, narušenou instituční církví a odtržené od historie a tradic.

Održení od historie a tradic

Nejen pro americké myšlení je příznačné vytváření nových trendů se zřetelem k praktickému řešení problémů, pragmatismu a pokrokovosti, ovšem na druhou stranu také rychlé ničení všech tradic.¹³⁰ Chybějící propojení s tradicemi a historií vyvolává v mužích strach z pevného uchopení sebe sama v jakékoli pozici. Kromě toho trpí nedostatečným duchovním poznáním o tom, kým už v Bohu jsou, a tak nedokážou pouze být, ale potřebují neustále manipulovat s realitou, řídit ji a ovlivňovat.¹³¹

¹²⁸ Tamtéž, 13.

¹²⁹ Srov. Flp 3.

¹³⁰ Srov. OPATRNÝ: Pastorační v postmoderní společnosti, 25–26.

Narušená kultura

Snaha manipulovat, řídit a ovlivňovat realitu vede v konečném důsledku k narušování kultury. V souvislosti s tím mluví Richard Rohr o čtyřech aspektech postmoderní společnosti, které západní kulturu narušují a na kterých jsou všichni do jisté míry závislí:

- o celospolečenském mýtu západní civilizace;
- o sociálním systému, ve kterém žijeme;
- o vydělávání peněz jako hlavní mužské činnosti;
- o blahobytu společnosti.

Celospolečenský mýtus západní civilizace je vystavěn na chápání muže a ženy podle vytvořených kulturních stereotypů. Tyto stereotypy byly v dané kultuře ohodnoceny a každému z nich byl přiřazen předvídatelný typ energie a chování. Bývají vzorem pro budoucí muže a ženy. Richard Rohr je ve svém díle nazývá stereotyp nebo archetyp „běžný muž – běžná žena“.¹³²

Problém v užívání těchto stereotypů v západní společnosti tkví v tom, že obraz muže se příliš ztotožňuje s mužskou částí a obraz ženy zase s ženskou částí lidské duše, a tak dochází k nezdravé polarizaci a hlavně k rozdělení, co je v konečném důsledku příčinou nevyspělosti, necelistvosti a nepřípravenosti muže přijmout skutečnou lásku lidskou nebo Boží.¹³³

Sociální systém, ve kterém žijeme, představuje další z aspektů vedoucí k narušování kultury. Richard Rohr na to upozorňuje s odvoláním na výsledky výzkumu americké psycholožky Anne Wilsonové-Schaeferové, která popsala návykovost a závislost člověka na způsobu lidského myšlení a chování v moderní společnosti.

Podle ní je většina mužů a stále více žen uvězněno v sociálním systému označeném jako „systém bílého muže“ (podle dominující skupiny), který si sami vytvářejí a o kterém věří, že mu vládnou. Závislost se týká především víry, že tento systém je to jediné, co existuje, je přirozeně nadřazený, všechno zná a všemu rozumí.

Lidé podporující tento systém věří, že je možné být zcela logický, racionální, objektivní, a dokonce, i když skrytě, věří, že je možné být Bohem. Jejich duševní obzor je definován právě vyjmenovanými vírami spolu s uznáváním západní filosofie pokroku,

¹³¹ Srov. ROHR, MARTOS: *Cesta divokého muže*, 8–9.

¹³² Srov. ROHR, MARTOS: *Cesta divokého muže*, 37–39.

¹³³ Srov. ROHR, MARTOS: *Stát se moudrým mužem*, 21–23.

rozumové pravdy levé hemisféry mozku, nezávislosti a rozvoje jedince za v podstatě objektivní pravdu a univerzální řád.¹³⁴

Muži se v tomto systému vyvíjejí podle zničujícího modelu, ve kterém je jejich ego utvářeno tím, že se s druhými srovnávají a soutěží s nimi.¹³⁵ Ponořují se tak do iluze svobody a moci. Ve skutečnosti ovšem nemají moc rozhodovat. Rohr to shrnuje: „Většina mužů je placena za to, že vykonávají to, co si přeje někdo jiný. Ve skutečnosti nemohou o svém životě rozhodovat. Není proto divu, že mnoho mužů se stalo pasivními, a není také divu, že mnoho mužů má zlost na všechno.“¹³⁶

Vydělávání peněz jako start i cíl, tedy jako hlavní mužská činnost, se objevuje teprve od dvacátého století. Do konce devatenáctého století bylo tradiční mužskou činností vyrábění předmětů, do které muž zapojoval ruce, hlavu, srdce a viděl i dobro, které vykonal pro sebe i druhé. Po průmyslové revoluci se charakter činnosti u většiny mužů začal postupně měnit až k současnému stavu.

Nebezpečí spočívá v tom, že muž většinou nepřispívá vlastním vkladem nebo jen málo do vyráběného zboží. Zaměřuje se pouze na výdělek, nic nevytváří, tím podporuje falešný obraz sebe sama a zvětňuje falešný dojem vlastní moci. Jeho mužský produktivní potenciál nemůže dojít přirozeného naplnění, protože není nasměrován na reálný vnější svět, ale na peníze, kterým jsou přiřazované všemožné hodnoty a nepřiměřená důležitost.¹³⁷

Blahobytnost společnosti vytváří velmi vhodné podmínky pro udržování „dětinského velikášství“ v mužích až do pozdního věku. Závislost na blahobytnosti je živnou půdou pro růst falešného já neboli povrchního já a tím se zároveň omezuje prostor pro Boha. Vzbuzuje v mužích falešný obraz hrdinské cesty a hrdiny, který je spojen s penězi, mocí a slávou.¹³⁸

Narušená instituční církev

Co se týče narušenosti instituční církve, zde Rohr poukazuje, podobně jako v případě narušené společnosti, na negativní vliv mužské touhy organizovat a ovládat. Pro takto narušenou instituční církev je přednostní udržování pouhého náboženského systému

¹³⁴ Srov. ROHR, MARTOS: Cesta divokého muže, 33–35.

¹³⁵ Srov. ROHR, MARTOS: Stát se moudrým mužem, 31. Viz též kapitola 1.3.5 v této práci.

¹³⁶ ROHR, MARTOS: Stát se moudrým mužem, 29.

¹³⁷ Srov. ROHR, MARTOS: Cesta divokého muže, 58–60.

manažerským stylem řízení, zjednávání pořádku či hodnocení výsledků a úspěchů. To následně vede k malé toleranci ke skutečnému duchovnímu vývoji a společenské proměně a náboženství se tak může stát pouhou náhradou za cestu skutečného osvícení. „Jednoduché přítomné vědomí nahrazuje odpověďmi a příliš snadnou jistotou o minulosti a budoucnosti. [...] Vykazuje se klanovým omezeným myšlením, které se spíše než na odvážném hledání Boha zakládá na strachu a moci.“¹³⁹

2.2.2 Muž podle evangelia

V evangeliu nacházíme dokonalý vzor pro muže. Je jím Kristus a jeho život. „Kdo následuje Krista, dokonalého člověka, sám se stává více člověkem.“¹⁴⁰

Kristus je vzorem také pro Richarda Rohra a východiskem i cílem pro jeho hledání odpovědí na problémy mužů.

Dokonalý archetyp věčného muže

„Ježíš z evangelií není jen druhá osoba Nejsvětější Trojice, ale také muž. Muž, který hovoří o vztahu muže a Boha, [...]“¹⁴¹ R. Rohr vnímá Ježíše jako dokonalý archetyp věčného muže,¹⁴² v němž je plně rozvinutý vztah k Bohu Otci. Je to vztah, ve kterém se Ježíš s Otcem ztotožňuje, přijímá od něj své poslání, svou moc i ducha. Stát se takovým mužem vyžaduje následovat Ježíše na jeho cestě bezmocnosti, na kterou se ovšem není možné vydat bez velkého chirurgického zákroku.¹⁴³ Tak trochu stejně jako Ježíš, potřebují muži „postupovat ze shora dolů, z plnosti do prázdnoty, z pouhého slova do těla země“.¹⁴⁴ Potřebují se „vžít“ do nového způsobu myšlení.¹⁴⁵ To je také základ Rohrova přístupu k problematice mužské spirituality.

¹³⁸ Srov. tamtéž, 55.

¹³⁹ Tamtéž, 52.

¹⁴⁰ GS 41.

¹⁴¹ ROHR, MARTOS: Cesta divokého muže, 86.

¹⁴² Srov. tamtéž, 28.

¹⁴³ Rohr má zde na mysli nejranější křesťanské iniciační rituály, křest a biřmování, s odvážnou symbolikou očištění, umrtvení, zkrášlení, což vedlo k načerpání velkého množství mužské energie. Odvážné rituály se ovšem postupně staly něžnými obřady, což u mužů vedlo ke ztrátě smyslu těchto úkonů. Srov. tamtéž, 15–16.

¹⁴⁴ Tamtéž, 28.

Ježíšovo evangelium

R. Rohr přijímá Ježíšovo evangelium jako praktický návod k jednání při řešení problémů individuálního života i života společnosti.¹⁴⁶ Ježíš jasně říká, co má člověk dělat, co je pro člověka dobré: nadevše milovat Boha a také svého bližního, zasazovat se o spravedlnost i za cenu rizika pronásledování, obdarovávat chudé, navštěvovat uvězněné, utěšovat trpící, oblékat nahé, poskytovat přístřeší lidem bez domova. Velká část Ježíšovy nauky nepřipouští žádné velké pochybnosti o tom, jestli vůbec něco udělat nebo ne, ale otázkou spíše zůstává rozpoznat „jak“ a „kdy“.

Konkrétní vědomé uplatňování Ježíšovy nauky, tedy následování Ježíše, vede k poznávání a probouzení vlastního duchovního středu. V současné kultuře blahobytu je to obtížnější, ale o to nezbytnější. Bible ukazuje směr zpět do ráje, do prostoru, kde není zapotřebí předvídat, ovládat výsledky, kde je možné oprostít se od vypočítavé mysli a předat moc Bohu.

Partnerství a sdílení moci¹⁴⁷

Jádro evangelia vypovídá o tom, že lidé mohou být osvobozeni z útisku, který je svazuje a to Boží láskou uskutečňovanou v praxi: „Osvobozující Ježíšovo evangelium spočívá v poselství, že spása se nalézá nikoliv v nadvládě, ale v partnerství, nikoliv v uzurpování moci, ale v jejím sdílení.“¹⁴⁸ Jde tedy o schopnost vytvářet vztahy, rozvíjet partnerství a naučit se správně disponovat s darovanou mocí.

Richard Rohr si uvědomuje, že právě to je pro většinu mužů velmi náročný úkol hned z několika důvodů:

- muži vnímají sebe vůči ženám z pozice toho mocného, což jim brání přijmout spásu a udržuje je v pasti vlastní slepoty;
- muži mají problém ve vytváření hlubších mezilidských vztahů;¹⁴⁹
- v důsledku chybějící iniciace¹⁵⁰ má málokterý muž, disponující určitou mocí, zralý vztah svého ega s archetypy a jejich mocí.¹⁵¹ Proto dochází ke dvěma nezralým postojům vůči moci: k jejímu zneužívání anebo k útěku před ní, či rezignací na moc.

¹⁴⁵ Srov. tamtéž, 81.

¹⁴⁶ Srov. tamtéž, 26–27.

¹⁴⁷ Srov. tamtéž, 30–31.

¹⁴⁸ Tamtéž, 31.

¹⁴⁹ Srov. tamtéž, 62.

¹⁵⁰ Viz kapitola 1.3.3 v této práci.

¹⁵¹ Viz kapitola 1.3.4 v této práci.

2.2.3 Zralý muž

2.2.3.1 Nové paradigma

Propojením současných poznatků o mužích a jejich životech s evangeliem, dochází Richard Rohr k nové vizi, k novému obrazu toho, co znamená být člověkem jako duchovně celistvou osobou.

*Člověk jako androgyn*¹⁵²

Jedná se o člověka s plně integrovaným jak mužským, tak ženským rozměrem lidského ducha, který je schopný být maskulinní ženským způsobem a femininní mužským způsobem. To znamená rozlišovat mužské od ženského (dar mužský) a zároveň mužské s ženským sjednocovat (dar ženský). Takový člověk dokáže využívat energii obou pohlaví rozlišujícím, ale přesto kreativním způsobem.

Myšlenka o člověku-androgynu vychází z Písma, kde se objevuje hned v první kapitole první knihy při popisu stvoření člověka.¹⁵³ K obrazu Božímu je stvořen celistvý člověk, jako muž a žena. Jasně rozlišení mezi mužem a ženou se uskutečňuje až pak,¹⁵⁴ je zde ovšem hned poukazováno na návrat k jednotě, k celistvosti.¹⁵⁵

Vize člověka-androgyna zapadá také do poznatků vývojové psychologie, o kterých píše např. Jan Poněšický a podle kterých člověk v sobě nosí celý život neutuchající touhu po znovunastolení celistvosti. K jejímu naplňování dochází teprve po vybudování silné pohlavní identity a sebejistoty, což pro muže znamená úspěšně projít separací od vlastní ženskosti s následným sbližováním se s ní.¹⁵⁶

Mapka dvou cest

Cestu k muži-androgynu vidí Rohr jako celoživotní cestu duchovního zrání, probíhající u každého jednotlivce originálním způsobem. To, co bylo možné na této cestě zobecnit, předkládá v modelu pojmenovaném „mapka dvou cest“.

V tomto modelu je duchovní život muže popisován jako dvě na sebe navazující cesty, jejichž charakter vystihují dvě biblické postavy:

- Jan Evangelista je patronem „cesty Jana, nejmilejšího učedníka“;

¹⁵² Srov. ROHR, MARTOS: Cesta divokého muže, 32.

¹⁵³ Srov. Gn 1,27.

¹⁵⁴ Srov. Gn 2,18–23.

¹⁵⁵ Srov. Gn 2,24.

¹⁵⁶ Viz kapitola 1.3.2 a 1.5 v této práci.

- Jan Křtitel je patronem „cesty Jana Křtitele“.

První cesta vede od běžného (typického) muže¹⁵⁷ k Janu, nejmilejšímu učedníku, který zde představuje archetyp přijaté ženské stránky muže. Jan Evangelista byl schopen přijmout náklonnost a vyjadřovat své pocity i před ostatními muži či ženami.¹⁵⁸ Muž se postupně přibližuje k stereotypu běžné ženy,¹⁵⁹ což v praxi znamená odvrátit se od nezávislosti a touhy ovládat a rozvíjet schopnosti důvěřovat a vytvářet vztahy. Děje se to většinou skrze vztahy se ženami, které od mužů vyžadují vstupovat do světa žen a naučit se mluvit jejich jazykem.

Pokud tento proces muž odmítne, hrozí mu riziko, že po osvojení si charakteristik běžného (typického) muže, čemuž většina mužů věnuje prvních dvacet let života, bude tento svůj stav považovat za konečný a zralý, a tak ustrne ve stereotypu povrchního muže¹⁶⁰ se všemi negativními důsledky pro okolí i pro něho samotného. V takovém případě se ženský element pokusí ještě jednou dostat do vědomí muže a zasadit ránu mužskému egu. Obvykle k tomu dochází ve středním věku a toto období je známé jako krize středního věku, mužská menopauza nebo andropauza.¹⁶¹

Druhá cesta vede k rozvoji archetypu Jana Křtitele, tedy od stereotypu běžné ženy k opravdovému muži. V praxi to znamená: osvojit si bezúhonnost a upřímnost, schopnost otevřeně říkat věci jak se mají. Tato cesta je náročnější hned z několika důvodů. Jednak je velmi snadné nesprávně pochopit její rysy a zaměnit je za rysy stereotypu povrchního muže. A pak, jelikož je to cesta z ženskosti zpět k mužskosti, z vnitřního světa zpět do vnějšího světa, je zde přítomné nebezpečí, nejistota, téměř jisté selhání a riziko mnohých nepříjemností, nenávisti ba až smrti. Proto mnozí raději setrvávají v bezpečném světě myšlenek a názorů.

Pokud muž, který objevil nějakým způsobem v sobě ženský element, ať už díky ženě, chudým nebo náboženství, se nevydá na tuto druhou cestu, zůstane pravděpodobně

¹⁵⁷ Běžný (typický) muž – je produktem západní kultury a reprezentuje kulturní stereotyp mužnosti. K jeho charakteristikám patří: mužnost, jasnost, přímost, síla, zdatnost, úspěch, nezávislost, sebejistota, inteligence, znalost, vynalézavost, nezženštilost, obětování vlastní emocionální a duchovní stránky, odolnost vůči emocím nebo citům druhých. Srov. ROHR, MARTOS: Cesta divokého muže, 37.

¹⁵⁸ Srov. Jan 13,23.25.

¹⁵⁹ Běžná žena – je v rámci kulturních stereotypů opakem běžného muže. K její charakteristikám patří: potřeba být zachráněna a ochraňována mužem, pasivita (přihlíží, poutá mužskou pozornost, přijímá dary), ale taky schopnost milovat, starostlivost, trpělivost, usilovnost, půvab. Srov. ROHR, MARTOS: Cesta divokého muže, 38.

¹⁶⁰ Povrchní (negativní) muž – představuje stereotyp člověka příliš racionálního, drsného, necitlivého. Srov. tamtéž, 42.

¹⁶¹ Viz kapitola 1.3.4 v této práci.

zaseknutý ve stereotypu povrchní ženy.¹⁶² Bude postrádat vzorové maskulinní vlastnosti, jako jsou schopnost zaměření, rozhodnost, sebevědomí a vnitřní autorita. Také v tomto případě dojde k projevu andropauzy, ovšem ránu nedostane ego ale duše muže. Zmatek způsobí právě ona mužská energie, která není plně využita.

„Celá cesta, jež dává mužské duši plně se rozvinout, musí jít v šlépějích obou Janů, [...]“¹⁶³ V praxi to znamená kráčet oběma cestami víceméně paralelně. Totiž, i když model popisuje cesty jako na sebe navazující, v reálném životě není nikdy možné proces zdolávání první cesty zcela dokončit a teprve pak žít proces druhé cesty. Muži budou ve svém nitru neustále nacházet některé aspekty stereotypu povrchního muže, se kterými se budou muset konfrontovat, přeměnit je a doplnit ženskou stránkou vlastního já. Proces sjednocování mužského a ženského elementu, který Richard Rohr v tomto modelu popisuje, má tedy spíš cyklický charakter než lineární.

2.2.3.2 Mužská spiritualita

Dosažení vize muže-androgyna je, podle Richarda Rohra, předpokladem k dosažení celistvosti, neboli svatosti, a také podmínkou zdravého rozvoje spirituality,¹⁶⁴ kterou označuje pojmem „mužská spiritualita“. Právě úvahy o mužské spiritualitě, o její existenci, o jejích charakteristikách, o potřebě a nutnosti jejího rozvíjení, představují další Rohrovu vizi pomoci především mužům-křesťanům západní civilizace.¹⁶⁵

Pojem „mužská spiritualita“

V publikacích, které pojednávají o dělení spirituality, se o specificky mužské spiritualitě, potažmo ženské spiritualitě, nepíše.¹⁶⁶ Pokud si zde položíme otázku, proč užívat pojem „mužská spiritualita“ nebo „ženská spiritualita“ při poznávání a popisování duchovního života člověka, který vyvěrá z jediné křesťanské spirituality, nalezneme dostatek důkazů, že právě toto rozlišení je dobré zohledňovat a respektovat neboť odpovídá realitě.

¹⁶² Povrchní (negativní) žena – odpovídá stereotypu člověka, který je příliš sebe-ochraňující, domácí, sebe-rozmazlující, s přehnaným zaměřením energie směrem dovnitř a na vztahy. Srov. ROHR, MARTOS: Cesta divokého muže, 40.

¹⁶³ Tamtéž, 42.

¹⁶⁴ Srov. tamtéž, 32.

¹⁶⁵ Srov. ROHR, MARTOS: Stát se moudrým mužem, 15–20.

¹⁶⁶ Srov. např. KOHUT Vojtěch: Spiritualita, in: FIORES Stefano de, GOFFI Tullo: Slovník spirituality, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999, 904–912.

Ve všech posvátných příbězích, legendách, mýtech po celém světě a také na mnoha místech v Písmu svatém lze nalézt rozdílný přístup k mužům a k ženám, protože každý z nich je zaměřen na různé věci.¹⁶⁷ Na základě toho je Richard Rohr přesvědčen, že v rámci jediné křesťanské spirituality existují různé cesty, kterými muži a ženy přicházejí k Bohu.

Rohrovo přesvědčení lze potvrdit i z jiných zdrojů. Například, P. Michal Kaplánek se v již citovaném článku opírá o závěry jezuita J. Sudbracka, podle kterého pojem „spiritualita“ v užším slova smyslu označujeme většinou konkrétní formu zbožnosti rozvinutou v dějinách církve, u jejíhož zrodu stála nějaká charismatická osobnost. Uvažování o spiritualitě v kontextu současného světa ovšem vyžaduje, abychom tento pojem používali v širším slova smyslu, totiž „jako konkrétní formu křesťanské životní praxe, která je živena Duchem svatým“. Tak je možné uvažovat o společné křesťanské spiritualitě jako o vrcholu pyramidy, jejíž základnu tvoří „tolik spiritualit, kolik je přesvědčených křesťanů“. Proto můžeme mluvit o spiritualitě laiků, kněží, řeholníků, manželů, a také o spiritualitě žen a mužů.¹⁶⁸

Rovněž P. Tomáš Holub ve své krátké úvaze dokazuje opodstatněnost zavedení pojmů „mužská spiritualita“ a „ženská spiritualita“ a odděleného uvažování o mužské a ženské spiritualitě. Podle něj zdůrazňování spirituality ženské a mužské nevyjadřuje zásadní rozdílnost křesťanské spirituality mezi mužem a ženou, ale jde o zdůraznění akcentů, které jsou typické pro konkrétní formu křesťanského života každého z pohlaví. Uvažování o rozdílných akcentech spirituality muže a ženy legitimuje skutečnost rozdílnosti muže a ženy, o které nalézáme doklady v Písmu, Katechismu katolické církve, papežských dokumentech, v pastorální praxi církve i v jednom ze základních tvrzení současné křesťanské antropologie, že muž a žena naplňují společné bytí před Bohem způsobem rozdílným, ale sobě rovným, tedy vzájemně se doplňujícím.¹⁶⁹

Z výše řečeného se může zdát, že mužská spiritualita se týká výhradně mužů a ženská spiritualita zase výhradně žen. Ovšem není tomu tak. Paradoxně objevení a rozvíjení akcentů mužské spirituality je už dlouhou dobu doménou žen. Ženy byly více vedeny a nuceny pracovat na svém vnitřním životě, a tak na své cestě k ryzí ženskosti objevily mužskou stránku své duše. Mužská spiritualita zůstává i nadále výzvou pro mnoho žen, ovšem v současné době je výzvou především pro muže, kteří ji potřebují znovu objevit a prožít.

¹⁶⁷ Srov. ROHR, MARTOS: Stát se moudrým mužem, 15.

¹⁶⁸ Srov. KAPLÁNEK: op. cit..

¹⁶⁹ Srov. HOLUB: Akcenty.

Úkoly mužské spirituality

Richard Rohr zdůrazňuje několik úkolů spirituality obecně a pak několik úkolů týkajících se specificky mužské spirituality.

Důležitý, avšak zapomenutý obecný úkol spirituality spočívá podle R. Rohra v tom, že zdravá spiritualita dopomáhá k získávání daru otevřenosti člověka, což je „dar ze všech darů nejvzácnější a nejdůležitější“.¹⁷⁰ Otevřenost je předpokladem osvícení, které je zase věcí Ducha, vanoucího kam chce.¹⁷¹ Rozvíjením zdravé mužské spirituality se tak muž může a dokonce potřebuje na osvícení celý život připravovat.

Dalším, navazujícím úkolem spirituality je udržovat člověka na cestě otevřenosti, nebo jak ji výstižně nazval Tomáš Halík, na „cestě paradoxu“.¹⁷² Na cestu paradoxu muži narazí když sestoupí z jednoduchého stupně vědomí, označovaného jako stupeň selského rozumu, do sféry hlubšího vědomí.¹⁷³ Zde pociťují potřebu více poznávat duchovní věci, což je spojeno s přemýšlením, čekáním, hledáním a často s prožíváním bojů. Je to sféra, ve které jsou zasaženi mnoha ranami a mnohé z jejich ran se obnažují, prožívají zklamání, bolest, zármutek, paradoxy.

Mnoho moderních mužů, nacházejících se v této sféře, neví nebo nevěří, že právě to může být součástí jejich cesty víry, cesty k osvícení, cesty k setkání s Bohem v jeho „království nemožného“, v „království absurdity“.¹⁷⁴ V důsledku nedostatku duchovních rádců, kteří by jim tyto skutečnosti objasnili, a ze strachu z hrozící nejistoty utíkají zpět do sféry jednoduchého vědomí, k rozumu, řádu, kontrole a moci.

Specifické úkoly mužské spirituality lze shrnout do následujících bodů:

- vést muže ke smíření s tím, co jsou, k hledání jejich vlastního středu a k vědomí, že to, co jsou, je jejich východiskem pro to, čím se mají stát;¹⁷⁵
- povzbuzovat muže k radikální evangelijní cestě, která zahrnuje: vědomý život pro druhé, vědomé vlastnění své duše a odvozování vlastní identity od Boha a zevnitř;¹⁷⁶
- klást důraz na konání, službu, pravdu a spravedlnost.¹⁷⁷

¹⁷⁰ ROHR, MARTOS: *Cesta divokého muže*, 53.

¹⁷¹ Srov. Jan 3,8.

¹⁷² Srov. HALÍK Tomáš: *Noc zpovědníka*, Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005, 40.

¹⁷³ Srov. ROHR, MARTOS: *Stát se moudrým mužem*, 35–38.

¹⁷⁴ Srov. HALÍK: *op. cit.*, 40.

¹⁷⁵ Srov. ROHR, MARTOS: *Cesta divokého muže*, 62–63.

¹⁷⁶ Srov. ROHR, MARTOS: *Stát se moudrým mužem*, 19.

¹⁷⁷ Srov. *tamtéž*, 18.

Bez naplňování zmiňovaných úkolů nelze mluvit o spiritualitě v její plnosti, nýbrž se jedná o spiritualitu bez mužského pólu, kterou Rohr nazývá „spiritualitou středního rodu“, prezentující se jako takzvané „náboženství středního rodu“. Tato forma náboženství má dnes vzestupující tendenci.¹⁷⁸

Mužská spiritualita a „otcovské zranění“

Nejzásadnějším důvodem, proč nedochází k naplňování výše zmiňovaných úkolů mužské spirituality a vůbec k rozvíjení zdravé mužské spirituality, je podle R. Rohra „otcovské zranění“. Jedná se o zranění jak mužů tak žen jako následek nedostatečného pozitivního fyzického kontaktu s lidským otcem.

Nedostatek, se kterým se musí často i celý život vyrovnávat, vyvolává silnou „touhu po otci“. Pro muže je to zřejmě náročnější, protože „odloučení od toho, kdo je stejný jako my (otec), je do jisté míry zhoubnější než oddělení od toho, kdo je naším pravým opakem (matka)“.¹⁷⁹ Dochází tak ke zranění v mužské psychice.

Chlapec nebo muž prožívá hlubokou bolest, deprivaci, malý smysl pro vlastní vyrovnanost a hranice svého já. Jeho mysl postrádá spojení s tělem a pocity; typická je nečinnost, chybění hloubky a jistoty vlastní identity, nedostatek nadšení a pocitu osobní rovnováhy. Trpí narušenou sexualitou,¹⁸⁰ což se pak projevuje problémy s autoritou a hlavně s náboženstvím a spiritualitou. Protože nenalezl model opravdového muže, nemá model náboženství a spirituality. Nedaří se mu nalézt pravou hodnotu svého já, proto se jí snaží získávat a dokazovat vyděláváním peněz, hromaděním věcí a jinými formami vlastnění moci.

Kvůli negativním zkušenostem s vlastním otcem je pro mnohé muže věřit v otcovskou lásku nejtěžší zkouškou víry.¹⁸¹ Právě otcovská láska je zdrojem otcovské, mužské energie. Dodává nezměrnou sebedůvěru a jistotu. Je to energie k novému „tvoření z ničeho“. „[...] Ježíš věděl, že koná Otcovu práci a energii pro toto konání bere od něho. Pokud postrádáme podobně důvěrný a upřímný vztah k otci, jaký měl Ježíš, je pro většinu mužů extrémně náročné – téměř nemožné - stát se Ježíšovým mužem. Náš duchovní vývoj

¹⁷⁸ Srov. tamtéž.

¹⁷⁹ ROHR, MARTOS: Cesta divokého muže, 70.

¹⁸⁰ Význam přítomnosti otce pro nalezení mužské identity, viz kapitola 1.3.2 v této práci.

¹⁸¹ Srov. ROHR, MARTOS: Cesta divokého muže, 77. Pozitivní zkušenost s lidskou otcovskou láskou usnadňuje cestu k Bohu Otci. Příkladem může být zkušenost svaté Terezie z Lisieux. V životopise její rodičů se v souvislosti s tím píše: „Terezie odejde k Otci tím snadněji, že měla zkušenost s lidským otcovstvím plným dobroty a něhy.“ MONGINOVÁ Hélène: Rodiče Terezie z Lisieux, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009, 63.

naráží na nedostatky v našem vývoji lidském.“¹⁸² A protože Boží milost staví jen na přirozenosti, teprve „až se tyto lidské vztahy uzdraví a vyspějí, budeme schopni skutečného spojení s Bohem, jenž je Otcem i Matkou“.¹⁸³

Význam archetypů pro mužskou spiritualitu

Podstatnou součástí Rohrových úvah o mužské spiritualitě tvoří archetypy, o jejichž psychologickém významu jsem se již zmiňoval v kapitole 1.3.4 této práce. Podle C. G. Junga díky kontaktu s archetypy neboli obrazy probíhá z velké části, pokud ne úplně, skutečná přeměna osobnosti. R. Rohr to potvrzuje: „Archetyp musíme mít v úctě pro to, čím je, tedy obrazem, který není totožný s naším já, který nás pobízí k růstu, změně a uvědomění.“¹⁸⁴ Archetyp je tedy obraz, na který člověk přirozeně reaguje a nechává se jím ovlivňovat. R. Rohr mluví o „fascinaci archetypy“ a jako důkaz uvádí všeobecně potvrzený vliv příběhů, ikon, životopisů, obrazů, filmů, slavných osobností a hrdinů na lidský život.¹⁸⁵

Setkání se světem archetypů má ovšem i velká rizika: „Ve své negativní podobě nás může stejně tak pobízet k ďáblu a destrukci“,¹⁸⁶ píše R. Rohr. Podobně se vyjádřil také jezuita Robert M. Doran v článku „Jungovská psychologie a křesťanská spiritualita“: „Primordiální či archetypové obrazy v sobě mají obrovskou sílu. Je nezbytně nutné, aby od nich člověk zachovával odstup jako od druhého, [...]. A je stejně důležité, aby se nepromítaly na vnějšího druhého nebo na skupinu.“¹⁸⁷

Z řečeného vyplývá, že archetypy disponují značnou mocí. Proto R. Rohr dodává: „[...] když se s nimi seznámíme tím správným způsobem, je v nich něco, co nás otevře všemu svatému, transcendentnímu, nebo alespoň našemu nejhlubšímu ‚já‘“.¹⁸⁸ Z tohoto důvodu je také hodně využívá jako mužské duchovní modely, pomocí kterých lze naslouchat vlastnímu nevědomí s důvěrou a uvědoměním.

¹⁸² ROHR, MARTOS: Cesta divokého muže, 86.

¹⁸³ Tamtéž.

¹⁸⁴ ROHR, MARTOS: Stát se moudrým mužem, 136–137.

¹⁸⁵ Srov. ROHR, MARTOS: Cesta divokého muže, 136.

¹⁸⁶ Tamtéž, 137.

¹⁸⁷ DORAN Robert M[...]: Jungovská psychologie a křesťanská spiritualita II, in: MOORE Robert L[...] (ed.): C. G. Jung a křesťanská spiritualita. Sborník reflexí psychologů, teologů a religionistů, Praha: Portál, 1998, 73–82.

¹⁸⁸ Tamtéž, 138.

2.3 Praxe R. Rohra

Richard Rohr nabízí hledajícím mužům pomoc především v niterném sebepoznání, které je spolu se stále hlubším pronikáním do Božího slova, dějin spásy a znamení časů výsostnou cestou k poznání Boha.¹⁸⁹ Konkrétně je jeho pomoc mužům zaměřena na:

- pochopení mužské psýché na základě psychologických poznatků o mužské přirozenosti;
- získání základní orientace ve vlastním duchovním vývoji (nalezení vlastní aktuální pozice a uvažování o dalším duchovním směřování), přičemž si je plně vědom, že duchovní vývoj nelze zorganizovat a ovládat, protože to je záležitostí Ducha. Přesto však lze naznačit směr, načrtnout záchytné body, nabídnout radu a podporu.

Dílo Richarda Rohra je zároveň úzce spjaté s životem. Jeho úvahy reflektují životní praxi a současně vedou ke konkrétním krokům, které je potřeba pro kvalitnější a plnější život mužů udělat. Zaměřuje se na ty oblasti duchovní cesty člověka, které jsou z hlediska jejího rozvoje klíčové a v současnosti nejvíc problematické.

V následujících kapitolách bych rád představil Rohrův praktický přístup k řešení otázek:

- závislosti na sociálním systému moderní společnosti;
- vypořádání se s „otcovským zraněním“;
- využívání mužských archetypů a jejich moci.

2.3.1 Boj se systémem závislosti

Systém závislosti, o kterém jsem se zmínil v teorii Richarda Rohra,¹⁹⁰ uvádí většinu mužů do pasti jejich pohodlí, psýché a toho, co považují za rozum. Jsou tak stále méně schopni uskutečnit setkání s přesažnou realitou, mimorozumovým chápáním, podvědomím či divokostí. Jsou stále méně připraveni ke konfrontaci s lidským duchem, nebo jak uvádí již citovaný Robert M. Doran, s lidskou psychikou a nevědomím.¹⁹¹

¹⁸⁹ Srov. POSPÍŠIL Ctirad Václav: Jako v nebi, tak i na zemi. Náčrt trinitární teologie, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007, 48.

¹⁹⁰ Viz kapitola 2.2.1 v této práci.

¹⁹¹ Doran rozlišuje v procesech lidského nitra tři skupiny činitelů: ducha – zde zařazuje dimenzi rozumového, racionálního a existencionálního vědomí; psychiku – tvořenou komplexy pocitů a symbolů provázejícími naše lidské operace a nevědomí – je tvořeno procesy organismu. Srov. DORAN: Jungovská psychologie a křesťanská spiritualita II, 74.

Jak se lze z tohoto systému a závislosti dostat? Rohr si uvědomuje, že cesta ven ze systému je totožná s cestou biblické spásy neboli cestou do tajemství Nejsvětější Trojice. V duchovní praxi to znamená projít výše zmiňovanou cestou Jana učedníka a Jana Křtitele,¹⁹² což vede k poznání a uvědomění si vlastního Božího synovství a aktivní účasti na vykoupení vlastním i druhých.¹⁹³

Zároveň je cesta ze systému totožná s obtížným a potřebným úkolem mužské emancipace.¹⁹⁴ Ta je potřebná k tomu, aby se zrušilo otroctví, které udržuje celý systém v chodu. Obtížnost ovšem spočívá v tom, že většina mužů si potřebu emancipace neuvědomuje právě z důvodu dostatečného životního pohodlí a něco mála svobody, které západní společnost poskytuje.

2.3.1.1 Mužská iniciace

Jedním z důležitých nástrojů, které dopomáhají mužské emancipaci, je mužská iniciace.¹⁹⁵ Je to téměř celosvětový fenomén až na moderní světskou západní kulturu, ve které chybí. Richard Rohr se snaží navázat na tento zapomenutý, ovšem jak současný stav mužů dokazuje, potřebný a nenahraditelný nástroj, který byl užíván k urychlení vyučování cesty k duchovní dospělosti, k včasnému uvedení mužů do skutečného života.

Pojmem „iniciace“ označuje Richard Rohr ve svých úvahách právě onen původní nástroj starých i některých současných kultur. Tradiční iniciace se týká mladých chlapců ve věku třináct až patnáct let a představuje formální proces, který má za cíl: soustředit se na správný začátek života mladých mužů, položit dobrý základ pro vývoj zdravé mužské identity a důvěřovat, že to dál půjde dobrou cestou. Pro obnovenou mužskou iniciaci v podmínkách západní kultury užívá Richard Rohr již uváděné označení MROP.

Cíl a struktura

Duchovní program MROP má za cíl pomoci mužům, kteří formálním iniciačním procesem v období svého dospívání z různých příčin neprošli, dodatečně tímto procesem projít.¹⁹⁶

¹⁹² Viz kapitola 2.2.3.1 v této práci.

¹⁹³ Osvobození ze systému závislosti je totožné s osvobozením divocha (v mytologii) a uvolněním tvůrčí energie opravdového muže (v psychologii).

¹⁹⁴ Srov. ROHR, MARTOS: Cesta divokého muže, 49.

¹⁹⁵ Celá podkapitola je zpracovaná na základě knihy o mužské iniciaci. Srov. ROHR: Adamův návrat.

¹⁹⁶ Srov. Men As Learners and Elders (M.A.L.Es). About Us (bez autora), http://www.malespirituality.org/about_us.htm, (20.11.2008).

Pomáhá přivést muže různého věku k moudrosti, se kterou by mohli žít a rozvíjet svůj život, osvobození od pout peněz, úspěchu, sexu, vzdělanosti a moci, ve kterých, jako neiniciování, většinou uvízli nebo uvíznou.

Moudrost pramení ze zkušenostního poznání, ze setkání s „Velkým“ na jakési reálné rovině. Muž se potřebuje setkat s velikostí, potřebuje mít možnost narazit na hloubku a šířku života. Je to rovněž biologická potřeba lidského mozku naprogramovaného na pohyb směrem k velikosti,¹⁹⁷ směrem k Bohu, který je cílovým ideálem lidské seberealizace.¹⁹⁸

Jak je možné toto setkání konkrétně zrealizovat? Rohr na základě více než patnácti let studia starobylých a nových iniciačních textů a minimálně třicetileté praxe v oboru iniciačních rituálů sestavil program, který má za cíl setkání s velikostí zprostředkovat způsobem, jenž je stravitelný pro dnešního člověka.

Struktura programu sleduje archetypální vzorec vyskytující se v historii, literatuře, v poezii: *smrt před vlastní smrtí*. Znamená to, být doveden na okraj svých vlastních sil a podstoupit zhroucení. Tím se téměř násilně vykonává zásadní chirurgický zákrok, který vede k odříznutí se od: sobectví, omezeného pohledu na sebe sama, autonomního ega, zabezpečení chlapectví a zároveň se vytváří prostor pro přijetí většího života, pro inkarnaci života z Ducha.

Iniciace představuje znovuzrození, jenž je čistě dar shůry a zároveň i náročný proces ze strany člověka.¹⁹⁹ Tento vnitřně náročný střet s vlastními hranicemi se odehrává za pomoci iniciačních rituálů v bezpečném posvátném prostoru.²⁰⁰

Autentický transformativní (posvátný) prostor

Vytvoření v pravdě transformativního neboli autenticky posvátného prostoru má dvě podmínky:

- existence komunity, která muže vysílá na cestu iniciace a do níž se pak navrácí;
- vytvoření liminálního prostoru.²⁰¹

¹⁹⁷ Srov. ROHR: Adamův návrat, 33.

¹⁹⁸ Srov. POSPÍŠIL: Jako v nebi, tak i na zemi, 48.

¹⁹⁹ Srov. Jan 3,1–21.

²⁰⁰ Srov. Ex 3,5; Gn 28,16.

²⁰¹ Pojem „liminální prostor“ (od latinského limen – práh, rozhraní) rozvinul Victor Turner ve své studii o iniciaci a rituálu.

Chlapec nebo muž podstupující iniciaci potřebuje komunitu²⁰² nebo společenství,²⁰³ tedy skupinu, které by si cenil (komunita nebo společenství má pro iniciovaného hodnotu, pokud on sám do nich něco vkládá), ze které bude vyslán ven, kterou bude iniciován a do které se bude vracet. Potřebuje mít domácí základnu. Skupina zase musí mít moudrost vést iniciovaného skrze transformaci a potom ho v ní utvrzovat pomocí nějaké společenské dohody. Skupina se za něj zodpovídá a poskytuje iniciovanému systém zodpovědnosti, což znamená: „Skupina věří za mně, když já nejsem schopen věřit, a povolává mě na další úroveň, pokud jsem schopen s nimi setrvat.“²⁰⁴ Systém zodpovědnosti nutí člověka opustit jeho umíněné iluze a přejít ke konkrétnímu chování.

Richard Rohr vybízí k vytváření podobných skupin také v běžném životním prostředí mužů.²⁰⁵ Představují další z konkrétních kroků na cestě od úvah o mužské spiritualitě k jejich aplikaci v každodenním životě. Skupiny jsou součástí programu M.A.L.E.s a pro jejich fungování a účinnost je navržena jistá struktura a program, jež jsou vystavěny na symbolickém čísle třicet (symbolický věk, kdy si muži začínají klást dospělé otázky a opouštějí „mládí“).

Liminální prostor představuje vnitřní stav mysli, někdy i vnější situaci, kdy se ztrácí jistota ohledně schopnosti mít věci pod kontrolou. Nastupuje nepříjemný stav prázdnoty, který nejlépe vystihuje slovo „utrpení“, ovšem, na druhou stranu, se aktivuje schopnost přijímat. „Je to dokonalý učební prostor“,²⁰⁶ píše Richard Rohr. V liminálním prostoru se člověk setkává s chaosem nevědomí místo jasných vysvětlení a odpovědí. Do liminálního prostoru bývá člověk přiveden pomocí rituálu, dobré liturgie nebo také cestou životního utrpení či skrze úžas.

Božím nástrojem k vytváření liminálního prostoru v člověku je příroda. Muži jsou v prostředí přírody rádi a je to nejobvyklejší místo pro jejich náboženskou zkušenost, což je doloženo i v mnoha biblických příbězích. Příroda je jediné místo, kde se vzdávají řízení a dokonce se tomu ani moc nebrání.²⁰⁷

²⁰² Význam pojmu „komunita“, který v práci užívám odpovídá sociologickému, širšímu pojmání tohoto slova: „Komunita je místo, kde člověk může získávat emocionální podporu, ocenění a praktickou pomoc v každodenním životě.“ In: HARTL Pavel: Komunita občanská a komunita terapeutická, Praha: Sociologické nakladatelství, 1997, 35.

²⁰³ Pod pojmem „společenství“ myslím menší skupinu osob, v sociologii definovanou jako „malá skupina“. Srov. Skupina malá, in: Velký sociologický slovník, sv. 2, Praha: Karolinum, 1996, 991–992.

²⁰⁴ ROHR: Adamův návrat, 86.

²⁰⁵ Srov. ROHR, MARTOS: Stát se moudrým mužem, 161–162.

²⁰⁶ ROHR: Adamův návrat, 126.

²⁰⁷ Srov. tamtéž, 73.

Dlouhodobým pravidelným pobytem v liminálním prostoru se postupně utváří „[...] mysl začátečníka neboli základní schopnost učit se, skromnost a otevřenost, která přichází z utrpení“.²⁰⁸ Člověk s takovou myslí je pozorný a bdělý. Trvá ovšem dlouho než se takový kontext vytvoří.

Význam rituálů při iniciaci

Kromě potvrzení zásadního významu mužského společenství, kvality liminálního prostoru či trénování mysli začátečníka nacházíme v Rohrově praxi velký důraz na rituály.

„Rituál a symbol charakterizují člověka v jeho nejvlastnější podstatě a důstojnosti, jako bytost schopnou překročit sebe sama, jsou projevem transcendentální povahy lidského bytí, naší rozumějící otevřenosti vůči tomu, co nás přesahuje a zároveň zůstává nezmanipulovatelným tajemstvím“.²⁰⁹

Iniciační rituály jsou tak možná nejstarším systémem výuky duchovnímu životu. Existují v naprosté většině prvotních kultur na všech kontinentech, tedy dříve než vznikla církvev, chrám, synagoga či mešita. Již v té době obsahovaly většinu prvků dospělé mužské spirituality, a dokonce i židovsko-křesťanské spirituality.

Stupně iniciačních rituálů představují univerzální vzorec – „monomýtus hrdiny“:

- oddělení od všedního života;
- posun do liminálního prostoru;
- touha a potřeba setkat se s posvátným;
- návrat do svého společenství s novou identitou (stal se mužem) a darem pro společenství.

Iniciační rituály vedou k uvědomění si „životní chyby“ a k „jistému obtížnému pokání“. S uvědoměním si životní chyby dochází k obnažení zranění na duši a na vlastním hlubokém citovém já, za které člověk nese vinu. Toto zjištění je u mužů často příčinou velkého smutku, o kterém se zmiňují i psychoterapeuti.²¹⁰ Muži se s tím potřebují svěřit, musí se umět z něj vyplakat²¹¹ a naučit se „čelit legitimní bolesti z toho, že jsme lidé“.²¹²

Při rituálu se používají pohyby, symboly, gesta, umění a příběhy spolu s posvátnými a autoritativními slovy. Muži potřebují symboly obrazné, brutální, poctivé, tvrdé a téměř

²⁰⁸ Tamtéž, 129.

²⁰⁹ HUČÍN Jakub: Pane Bože! Dělán, co můžu (rozhovor s P. Tomášem Halíkem), in: Psychologie dnes 1 (2004) 1–3, 2.

²¹⁰ Srov. kapitola 1.3.5 v této práci.

²¹¹ „Blaze těm, kdo pláčou, neboť oni budou potěšeni.“ Mt 5,4.

²¹² ROHR, MARTOS: Stát se moudrým mužem, 79.

archetypální, protože jinak nedokážou prorazit mužskou zeď nevědomí a zapírání. Obraz musí v sobě obsahovat nějakou podobu rizika nebo násilí, jinak to muže nezajímá. Muži tyhle věci milují. Potřebují jasné sdělení, jednoduché a přímé. „Pravý rituál, tak jako pravé drama, vždycky vede ke katarzi nebo k emocionálnímu očištění.“²¹³ Vyžaduje psychickou a osobní účast a možná i změnu mysli a srdce.

Psychologický význam iniciace

Propojit lidskou psýché se skutečností bylo a je cílem klasických iniciačních rituálů, které muže připravují pro život, přesněji, pro obě etapy jejich života:

- vzestupnou (první polovina života), jejíž náplní je cvičení v kázni a úsilí mladých mužů;
- sestupnou (druhá polovina života), která byla zaměřena na schopnost opouštět.

V jazyce psychologie by se dalo říct, že se jedná o přípravu na vnitřní stezku, kterou C. G. Jung nazval pojmem „proces individuace“. „Individuace je procesem objevování, zkoumání, naslouchání onomu rozměru naší bytosti, který se [...] nazývá psychikou. Prostřednictvím tohoto hledání člověk přichází k sobě, stává se sám sebou, a děje se tak právě díky objevení přemíry smyslu, mimo rozumové chápání, jež člověku umožňuje žít, [...]“²¹⁴

Dvěma etapám života muže odpovídají dvě období v procesu individuace:

- prvním obdobím je vytvoření poměrně dobře rozvinutého vědomého já (ega), které je zároveň poměrně kladně přijímáno. Zdravé vědomé já je potřebné pro spuštění procesu individuace. To je úkolem první poloviny života mužů do věku čtyřiceti až pětatřiceti let;
- ve druhém období procesu se vědomé já dále vyvíjí a transformuje a celý proces vede k vytvoření individualizované osobnosti schopné explicitně a vědomě přijímat zodpovědnost.

Jak už jsem dříve v práci uváděl,²¹⁵ psychologické výzkumy ukazují, že vědomé já dospělých a starších mužů je nedostatečně rozvinuté a navíc se snadno a pevně identifikuje s „persónou“, tedy tváří, kterou člověk obrací ke světu v procesu socializace vědomého já, případně s kolektivním vědomím či nevědomím. Jakákoli identifikace tohoto typu vede

²¹³ ROHR: Adamův návrat, 130.

²¹⁴ DORAN: Jungovská psychologie a křesťanská spiritualita II, 75.

²¹⁵ Viz kapitola 1.3.4 v této práci.

k vyhýbání se zodpovědnosti za utváření sebe i světa a muži tak neplní své jedinečné poslání v rámci veškerenstva. Z toho tedy můžeme vyvodit, že proces individuace v životě mužů probíhá jen částečně a pomalu.

Iniciace, v současných podmínkách západní kultury, má za cíl proces individuace v mužích podporovat a urychlovat a vytvářet dobré předpoklady pro jeho plné završení. Iniciace tedy mužům umožňuje:

- díky oddělení od každodenního života, úkolů a jistot setkání vědomého já s komplexy vlastního osobního nevědomí, zejména s persónou, stínem a animou;
- díky prožití určitého druhu symbolické smrti (rituál, určité formy samoty, mlčení, dlouhého utrpení), prolomit nebo alespoň nalomit spojení vědomého já s persónou;
- díky dlouhodobějšímu prožívání zármutku, bolesti (ticho, rituál), pokračovat v odlišování vědomého já od persóny, jež má za následek ukončení odvozování vlastní identity od své společenské role nebo postavení; vyrovnávání se s vlastním stínem i realitou jeho častého promítání na druhého člověka či skupinu osob; uvědomit si zranění vědomého já (jeho nedostatečné rozvinutí či přijetí, rána po otci);
- díky pobytu v přírodě a sdělení pěti základních pravd o povaze vesmíru a mužově místě v něm (život je tvrdý; nejsi důležitý; ve tvém životě nejde o tebe; nemáš to pevně v ruce; zemřeš), umožňuje přijetí vlastního stínu, což přirozeně otevírá cestu k objevení vlastní animy. Její přijetí je pak branou k objevu a zážitku archetypových obrazů, které „přináší s sebou integrující, uzdravující pocit transpersonálního významu vlastní existence v kontextu nezměrného univerza bytí“;²¹⁶
- pomocí závěrečných rituálů iniciace, dramatizace a symbolizace nového zrození, nového života, nového postavení a velké oslavy nového společenství, nakonec vědomé já s bytostným Já usmířit a uznat autoritu bytostného Já, jenž je „hlubším středem psychiky a rovněž psychikou ve své naprosté úplnosti“;²¹⁷
- skrze opětovné přijetí do komunity, která potvrzuje vnitřní změnu v iniciovaném a sdělením pěti pozitivních pravd,²¹⁸ prožít potvrzení pravé identity a radost

²¹⁶ DORAN: Jungovská psychologie a křesťanská spiritualita II, 78.

²¹⁷ Tamtéž, 81.

²¹⁸ 1. Je pravda, že život je tvrdý ale ... „mé jho netlačí a břemeno netíží“ (Mt 11,28); 2. Je pravda, že nejsi moc důležitý, ale... „radujte se, že vaše jména jsou zapsána v nebesích“ (Lk 10,20); 3. Je pravda, že ve tvém životě nejde o tebe, ale... „nežiji už já, ale Kristus ve mně“ (Gal 2,20); 4. Je pravda, že to nemáš pevně v ruce, ale... „kdo z vás může jen o píd' prodloužit svůj život, bude-li se znepokojovat?“ (Lk 12,26); 5. Je

z nového psychického rámce, ve kterém důstojnost osoby nezávisí na zásluhách, výkonu, zkouškách či odvážných činech, ale pramení z jejího transcendentního charakteru.²¹⁹

Navzdory všem těmto možnostem, transformativní tajemství iniciace spočívá v tom, co Rohr nazývá konečná „rána z milosti“. Je to dar, daný, ne zasloužený a lidské malé vědomé já nemá žádný způsob, jak by toto mohlo způsobit pomocí síly své vůle nebo techniky.²²⁰

2.3.2 Rána po otci

Nedílnou součástí iniciace je otevření tématu vztahu s otcem, o jehož významu jsem se více zmiňoval v kapitole 2.2.3.2 této práce. Jedná se o specifický vztah, jenž nelze nahradit vztahem s jiným mužem nebo muži. Při jeho nenaplnění zůstává celoživotní touha a pak rána, kterou lze zhojit pouze skrze prožitek nějakého spojení: ztotožnění s vlastním otcem (i zemřelým), spojení s Bohem nebo spojení uvnitř nás samých. R. Rohr, podobně jako psychologové, upozorňuje na přítomnost této nenaplněné touhy po otci u většiny mužů západní kultury a na její postupné přijetí za kulturní normu. To značně ztěžuje snahu o naplňování této touhy a tím i uzdravování mužského zranění, které se tak předává z generaci na generaci.

„Rána po otci je tak hluboká a tak vše-prostupující v tolika částech světa, že pokus o její vyléčení by dost dobře mohl být nejradikálnější myslitelnou společenskou reformou“;²²¹ píše R. Rohr a navrhuje tři kroky k zacelení rány:

- prokousat se bolestmi k dospělému a odpouštějícímu vztahu s vlastními otci a otcovskými rádci;²²²
- uchovat a možná znovu vychovat malého chlapce v nás pomocí uzdravujících modliteb, přátelství s jinými muži, nebo také vnitřní duševní terapií;²²³

pravda, že zemřeš, ale... „nic v celém tvorstvu nedokáže nás odloučit od lásky Boží, která je v Kristu Ježíši, našem Pánu“ (Řím 8,38–39).

²¹⁹ Srov. KKC, čl. 1296 a čl. 2245.

²²⁰ Srov. ROHR: Adamův návrat, 157.

²²¹ ROHR, MARTOS: Cesta divokého muže, 73-74.

²²² Viz kapitola 1.3.5 v této práci.

²²³ Z psychologického hlediska je zde možné jasně rozpoznat snahu nechat dozrát „psychologii chlapce“ a nastoupit cestu „psychologie muže“. Viz kapitola 1.3.4 v této práci. Prakticky tomu napomáhají již zmiňované mužské skupiny.

- reformovat destruktivní patriarchální struktury v naší společnosti a věnovat energii výchově a uzdravení další generace mužů.²²⁴

S potřebou mít otce úzce souvisí i potřeba mít duchovního otce, „mužskou matku“, mentora či rádce, muže, který dokáže probudit v druhém muži jeho vlastní energii a roznítí v něm touhu po celistvosti.²²⁵ Jeho úkolem není učit fakta či náboženské nauky, ale být vzorem, od kterého můžou druzí převzít energii a sílu tím, že jej budou následovat a ztotožní se s ním. Stejným způsobem si vychovával Ježíš své učedníky. Přerušením tradice iniciace v západní kultuře jejich počet klesl na minimum. Tak musí Richard Rohr konstatovat: „Jedna z nejtěžších věcí pro muže [...] je vyrovnat se s absencí otcovských rádců kolem nás“.²²⁶

Konkrétní formou řešení této situace je již zmiňovaný program M.A.L.Es, který si dal za úkol nejdřív vytvořit dostatečně velké množství v dospělosti iniciovaných mužů, z nichž se postupně mohou stávat otcovští rádcové. Následně by se „během pěti generací“ měla v západní kultuře opět zavést možnost původní mužské iniciace, tedy iniciace pro mladé muže ve věku třinácti až patnácti let.²²⁷

2.3.3 Archetypy

Součástí iniciace sestavené Richardem Rohrem pro podmínky mužů západní kultury je cíleně oslovit a iniciovat všechny čtyři části mužovy duše – bojovníka, mudrce, milovníka a krále. „Naše práce dnes je [...] utvrdit, vzdělat a ocenit všechny čtyři archetypy, musíme je nechat vyvíjet a vyrůstat společně, aby vytvořily plného muže“, „[...] muže skutečně velké perspektivy – neboli krále“,²²⁸ píše Richard Rohr. „Nastává doba pro skutečně globální ekonomiku mužské duše.“²²⁹

Utvrzování, vzdělávání a oceňování jednotlivých archetypů se uskutečňuje především skrze příklady druhých lidí, ve kterých se tvůrčí energie některého z archetypů výrazně zviditelnila, např. životy svatých, setkání se správným člověkem, významné životopisy nebo hrdinství.

²²⁴ Těmto cílům se věnuje Centrum pro akci a kontemplaci a zvláště program M.A.L.Es. Viz kapitola 2.1 v této práci.

²²⁵ Srov. ROHR, MARTOS: Cesta divokého muže, 125.

²²⁶ Tamtéž, 128.

²²⁷ Srov. ROHR, MARTOS: Stát se moudrým mužem, 121.

²²⁸ ROHR: Adamův návrat, 116.

²²⁹ Tamtéž, 125.

Dalším praktickým přístupem k rozvoji komunikace se světem archetypů jsou vnější životní podmínky a situace přirozené i uměle vytvořené. V rámci iniciace tyto podmínky tvoří.²³⁰

- s bojovníkem – kázeň, respekt, soustředění, hranice, sebezapírání, setkání s protivenstvím, projevení vlastní agresivity s hledáním hranice mezi prospěšným hněvem a egocentrickým vztekem;
- s mudrcem – chvíle ticha, mlčení, život modlitby a služby (naslouchání druhým ve sdílecích skupinách);
- s milovníkem – dobré jídlo a pití, krása přírody, prostředí upřímných a otevřených mužů, slavení, tanec, bubnování;
- s králem/otcem/dědem – „Král je spojením a opakováním ostatních tří archetypů.“²³¹ „Král je vždycky Božím uměleckým dílem.“²³²

2.4 Shrnutí

Richard Rohr nabízí významnou katolickou reflexi mužství, opírající se o hodnoty uchované v křesťanském modelu rodiny a rozdělení rolí.²³³ Zaměřuje se hlavně na muže, kteří mají touhu rozvíjet svou spiritualitu, ale zatím si nedokázali Krista skutečně zamilovat. Věnuje se tedy počáteční evangelizaci.

Snaží se přivádět muže k celistvosti „zdola nahoru a zevnitř ven“, vytvářet syntézu vnějšího s vnitřním za pomoci „teologie zdola“, kterou opírá o skutečnost inkarnace a sestoupení Ducha svatého.²³⁴

Svémi úvahami a praxí respektuje současné poznatky vývojové i analytické psychologie muže. Zároveň v nich můžeme objevovat splnění všech požadovaných předpokladů účinné pastorace:²³⁵

- dobrou znalost mužů a jejich problémů s analýzou prostředí, ve kterém žijí (kapitola 2.2.1);
- znalost odpovědí evangelia (kapitola 2.2.2);
- přítomnost vize i směru cesty (kapitola 2.2.3);
- konkrétní metody realizace vytyčených úkolů (kapitola 2.3).

²³⁰ Srov. tamtéž, 116–125.

²³¹ Tamtéž, 123.

²³² Tamtéž, 124.

²³³ Srov. KRAMULOVÁ: Mužská identita.

²³⁴ Srov. ROHR: Adamův návrat, 11–12.

²³⁵ Srov. OPATRŇÝ: Pastorec v postmoderní společnosti, 9–10.

3 Chlapské hnutí v České republice

Iniciativa mužů-křesťanů „Mužská spiritualita“, která postupně přerostla v chlapské hnutí, má za sebou již deset let své existence. Rozvoj hnutí byl přitom významně ovlivněn působením františkána Richarda Rohra, jeho učením o mužské spiritualitě a programem MROP, který hnutí přijalo za svůj kmenový projekt. Ovšem i další setkání, která se v rámci hnutí nabízejí, oslovují mnoho mužů. Doposud se jich zúčastnily už stovky mužů z Čech, Moravy i Slovenska a jejich počet roste.

Jaké jsou počátky hnutí? Jak došlo ke spolupráci Richarda Rohra a chlapského hnutí a jak to ovlivnilo další rozvoj hnutí? Co vytvořilo vhodné podmínky pro implantaci Rohrových úvah a programu u nás? Čím oslovuje muže? Jaká byla reakce na Rohrův vliv na pastorační v naší zemi? Jaká je současná situace hnutí?

Na tyto otázky se budu snažit nalézt odpovědi v této kapitole. Nejdřív se zaměřím na okolnosti vzniku a činnost prvních chlapských skupin, které stály u zrodu hnutí, následně popíšu okolnosti a způsob přenosu díla Richarda Rohra ze Spojených států k nám a zmíním se také o reakcích zdejší veřejnosti na jeho působení. Následovat bude popis současné situace hnutí a jeho akcí s poznáváním výsledků činnosti hnutí.

3.1 Počátky hnutí

3.1.1 Manželská setkání

V roce 1973 byl v helsinské YMCA vytvořen a uveden do života originální program obnovy manželství a rodiny s názvem „Směřujeme k lepšímu manželství“, který se dále úspěšně rozvíjí až do současnosti. Jeho zakladatelem je Kari Törm se svojí manželkou Terttu. Program, jehož základ tvoří týdenní manželský seminář v létě a několik následných víkendových setkání, spojuje křesťanské duchovní a morální hodnoty s praktickými poznatky a zkušenostmi potřebnými pro zdravý rozvoj vztahů v manželství a rodině. Díky aktivní účasti manželů tak dochází k obnově a rozvinutí jejich vzájemných vztahů a rovněž k obnově živého vztahu s Bohem.²³⁶

Do bývalého Československa se obsah manželského semináře dostal prostřednictvím manželů Náglových, kteří se ho jako jediný český pár zúčastnili ve Finsku

v roce 1987. Na základě jejich zkušeností a znalostí ze semináře proběhl v létě roku 1989 první neoficiální manželský kurz v Československu. Tato iniciativa přinesla, podle osobních svědectví účastníků, zásadní změnu v pohledu na manželský život, přinesla sílu a povzbuzení k řešení dlouhodobých manželských problémů, odpovídala na mnohé otázky a bourala předsudky. Stala se branou, kterou se vstupuje na novou cestu.²³⁷

3.1.2 První chlapské setkání

V tomto prostředí setkávání manželů, ve kterém nebylo možné uniknout setkání s partnerovým pohledem na život a jeho vnímáním pravdy, se kromě jiného postupně prohlubovalo vědomí existující vzájemné rozdílnosti partnerů jak v přístupu k otázkám každodenního života, tak i v prožívání duchovního života. Zároveň u mužů krystalizovaly touha a poznání, že by bylo dobré a prospěšné vytvořit prostředí, kde se budou moci sdílet o věcech, o kterých by před ženami z různých důvodů nemluvili. Na rozdíl od žen takové prostředí u mužů často chybí. Toto prostředí se mělo vytvořit na setkáváních pro muže. Mužská setkání měla navázat na to, co muži prožívají na Manželských setkáních a pomáhat jim společně hledat vlastní roli v rodině a ve světě. Zároveň by měla být příležitostí k vytvoření nových kontaktů, k zábavě a odpočinku.²³⁸

Hlavním iniciátorem a propagátorem myšlenky setkávání pro muže byl Ludvík Hegrlík, který se od roku 1997 věnoval organizování pražských Manželských setkání, kde zároveň s manželkou sloužil jako vedoucí pár skupiny manželů (dále VPS). V zimě roku 2000 se myšlenka stala skutečností.²³⁹ Ve dnech 30. listopadu až 3. prosince se do horské chaty manželů Fišerových na úbočí Medvědína v Krkonoších sjelo téměř třicet chlapů, kteří na manželských setkáních slouží spolu se svými manželkami ve službě VPS.

Podnětů k uskutečnění takového setkání bylo pro Ludvíka Hegrlíka hned několik:

- osobní touha diskutovat a hledat odpovědi na konkrétní otázky vyvstávající z vnímání priorit v rodině; v zaměstnání, v církvi;

²³⁶ Srov. ŠMÍDEK Martin: Do kolébky manželských setkání, <http://www.setkani.org/index.php?id=260>, (12.12.2008).

²³⁷ Srov. ŠMÍDEK Martin: Historie Manželských setkání, <http://www.setkani.org/index.php?id=13>, (25.11.2008).

²³⁸ Srov. HEGRLÍK Ludvík, MICHALEC Zdeněk: Chlapi sobě, in: Bulletin Manželských setkání 3 (2001) 5–8 nebo <http://www.setkani.org/archiv/b3r5/svedectvi.htm>, (25.11.2008).

²³⁹ Srov. HEGRLÍK Ludvík: Víkend pro muže aneb Pražáci ve Špindlu, <http://www.setkani.org/archiv/b2r5/svedectvi.htm>, (25.11.2008).

- „touha setkávat se se svými přáteli, být občas ‚pouze‘ v pánské společnosti“, ve které je možné „povídat si u piva o vojně, o holkách a o práci“;
- modlit se a hledat své místo v Božím plánu;
- přednáška P. Tomáše Holuba o spiritualitě muže a ženy,²⁴⁰ přednesená v rámci programu manželských setkání v roce 1999.²⁴¹

Právě Tomáš Holub byl pozván jako host na první chlapské setkání. Hlavnímu programu víkendu předcházela fyzická i duchovní příprava. Fyzická příprava v podobě rozcviček a horské turistiky sloužila k očištění a uklidnění mysli, k vytvoření vhodných podmínek pro náročnou duchovní stravu. Duchovní příprava spočívala v přečtení prvních dvaceti kapitol z knihy Exodus. Vyvrcholením prodlouženého víkendu byla katecheze vedená Tomášem Holubem ve znamení Mojžíše. V Mojžíšově životním příběhu, v jeho životních předělech, prožívali chlapi své vlastní hledání identity. Katecheze byla doprovázena silentiem vytvářejícím prostor na přemýšlení o věcech, po kterých chlapi skutečně toužili.

Plodem tohoto setkání, které do historie chlapských setkání v Čechách vstoupilo pod názvem „Fišerka 2000“,²⁴² bylo zrození touhy po vzájemném sdílení, modlitbě a zábavě. Ta se začala realizovat v podobě pravidelných večerních setkání s modlitbou. Setkávání první pražské skupiny chlapů začalo v listopadu roku 2000 s frekvencí jednou za čtrnáct dní. O něco později, v první polovině roku 2001, se vytvořila první brněnská skupina chlapů se stejnou frekvencí setkávání.

Program byl u obou skupin podobný a jak uvádí jeden ze zakladatelů brněnské skupiny Zdeněk Michalec, měl obsahovat:

- vzájemné sdílení (co kdo prožívá, za co se chceme modlit);
- úryvek z Písma;
- modlitbu;
- téma ke společné diskusi.²⁴³

Tak byl položen základ iniciativě mužů nazývané „Mužská spiritualita“.²⁴⁴ Její cílem bylo, kromě společné modlitby a vzájemného dialogu hledat roli chlapů v rodině, v církvi a ve

²⁴⁰ Srov. HOLUB: Akcenty.

²⁴¹ Srov. HEGRLÍK Ludvík, GLOGAR Petr, MACHÁNĚ Jiří: Dobrá rodina potřebuje pořádného chlapa, in: Katolický týdeník 6 (2009).

²⁴² Název „Fišerka 2000“ je odvozen z příjmení majitelů chaty, manželů Fišerových, kde se setkání uskutečnilo.

²⁴³ HEGRLÍK, MICHALEC: Chlapi sobě, 8.

²⁴⁴ Srov. GLOGAR Petr: Mužský rituál přechodu do zralé dospělosti v chaosu rodinných vztahů, in: Rodinný život 1 (2009) 15–17, 15.

světě, hledat cestu k plnější svobodě křesťanů, kteří jsou si vědomi své ceny i odpovědnosti.

K očekáváním, se kterými se chlapi zapojovali do této iniciativy, patřily podle osobního svědectví Zdeňka Michalce:

- možnost relaxace („pokecat“ si o věcech pro chlapy opravdu podstatných jako jsou počítače, fotbal, knihy, děti a manželky, pivo, auta a podobně; občas si zasportovat);
- hledání cesty (jak být stále lepšími manžely a otci);
- vzájemná pomoc, sdílení (povykládat si o problémech v důvěrném a naslouchajícím prostředí, které si od nich dokáže zachovat i určitý odstup, nadhled);
- společenství s Bohem (sdílet s ostatními chlapy své duchovní zkušenosti a problémy).²⁴⁵

Kromě osobního setkávání probíhalo vzájemné sdílení členů skupin také prostřednictvím sítě internetu, konkrétně skrze elektronickou poštu. Rovněž obě skupiny jako celek se mezi sebou vzájemně sdílely prostřednictvím zápisů z jednotlivých setkání.

Při hledání formy, která by nejlépe vyhovovala požadavkům a potřebám nově vznikajícího společenství chlapů, objevila pražská skupina na doporučení Luďka Peška knihu Richarda Rohra „Divý muž“²⁴⁶. Rohrův přístup k mužské problematice chlapy hned oslovil, a tak se jednotlivá témata z knihy začala na setkáních v Praze a Brně probírat a prožívat. Správnost výběru právě této knihy se ukázala i v tom, že byla jakýmsi návodem a pomůckou, podnětem k přemýšlení a dostatečnou motivací ke změně v praktickém životě.²⁴⁷ Spolu se studiem knihy, kde Rohrovy myšlenky hluboce rezonovaly s tím, co většina chlapů přítomných na setkáních prožívala, rostla rovněž touha více poznat Richarda Rohra a to, čím se zabývá. Za pomoci internetu bylo možné tyto informace a potřebné kontakty získat, a tak se začala cesta, díky které se Richard Rohr dostal osobně do Čech a jeho úvahy se zde začaly prakticky realizovat. Prvním krokem byla návštěva tří mužů z pražského společenství chlapů u Richarda Rohra, v místě jeho působení ve Spojených státech amerických, v Albuquerque v Novém Mexiku.

²⁴⁵ Srov. tamtéž.

²⁴⁶ ROHR Richard, MARTOS Joseph: Divý muž, Dolný Kubín: Zrno, 1997.

²⁴⁷ Srov. HEGRLÍK, MICHALEC: Chlapi sobě, 7–8.

3.1.3 Návštěva u Richarda Rohra ve Spojených státech²⁴⁸

Na cestu se vydali Ludvík Hegrlík, Josef Jelínek a Pavel Hrdina. Bylo to v květnu roku 2001.²⁴⁹ Jak sami uvádí, svoji návštěvu chtěli spojit s účastí na „duchovních cvičeních“,²⁵⁰ která Richard Rohr vedl na okraji pouště v Novém Mexiku. Jednalo se o MROP.

Do Spojených států přiletěli s několikadenním předstihem, aby se v pouštní přírodě Nového Mexika mohli připravit na nadcházející duchovní program. Ten tvořily čtyři dny uvádění do plného křesťanského mužství, kde každý den měl své nosné téma, specifické oblečení, duchovní slovo Richarda Rohra s následným pobýváním v mlčení a sdílením ve dvanáctičlenných skupinách. Programu se účastnilo sto osmnáct chlapů od třiceti do šedesáti let, různých národností a profesí. Pozoruhodné bylo, že tento duchovní program přitahoval mnoho chlapů se složitým osobním osudem, zápasících s různými závislostmi, drogovými či alkoholovými, kteří navzdory tomu byli naplněni velkým očekáváním a sdíleli se s „neuvěřitelnou otevřeností“.

Jaké byly plody návštěvy u Richarda Rohra v Albuquerque? Na základě osobního svědectví všech tří chlapů, plody sbírali v několika rovinách:

- v rovině duchovní:
 - radikální změna v osobním životě, srovnatelná s obrácením a ve způsobu názírání na sebe, manželství, život v církvi;
 - pochopení významu utrpení v životě křesťana;
 - síla odpustit;
- v rovině lidské:
 - přátelství mezi muži (na celý život);
 - „hluboké prožití mužské solidarity při společném hledání Krista hluboko v nás“;
- v rovině praktické:

²⁴⁸ Srov. SMOLEK Pavel: Tři muži v Americe, MP3 formát, rozhovor Pavla Smolka na rádiu Proglas s Ludvíkem Hegrlíkem, Josefem Petrem Jelínkem a Pavlem Hrdinou o jejich cestě do Centra pro akci a kontemplaci v Albuquerque. <http://www.setkani.org/archiv2/index.htm>, (27.11.2008).

²⁴⁹ Srov. ŠMÍDEK Martin: Skalami a pouští. Část I – opuštění Starého světa (a našich plánů), <http://www.setkani.org/index.php?id=237&case=112>, (5.5.2009).

²⁵⁰ Zde je důležité podotknout, že Richard Rohr neuzívá označení „duchovní cvičení“ ale „Men's Rites of Passage programs“ (MROP), tedy doslovně „programy mužských rituálů přechodu“, protože se nejedná pouze o klasickou katolickou či křesťanskou duchovní obnovu ale o formální mužskou iniciaci. Srov. Men As Learners and Elders (M.A.L.Es). About Us (bez autora); Men As Learners and Elders (M.A.L.Es). Rites of Passage (bez autora); Kmenový projekt (bez autora), <http://www.chlapi.cz/clanky/kmenovy-projekt>, (28.1.2010).

- osvobození (ztráta pocitu nucení a tlaku) ve vlastních projevech duchovního života v manželství (svoboda ke společné modlitbě, ke vzájemné komunikaci o duchovních věcech, vzrůst zájmu o duchovní literaturu);
- oprostění od obav, že v církvi nezbyvá pro muže příliš místa.²⁵¹

Dalším významným plodem tohoto pobytu bylo bezpochyby Rohrovo přijetí pozvání od pražského laického společenství chlapů k návštěvě České republiky.

Po návratu ze Spojených států uspořádali Ludvík Hegrlík, Josef Jelínek a Pavel Hrdina veřejnou přednášku o svých zážitcích a hluboké proměně a byla v nich velká touha zprostředkovat tuto zkušenost i ostatním chlapům. Na pozvánku k setkání s Richardem Rohrem napsali:

„Chceme náš zážitek zprostředkovat i Vám a jsme rádi, že se podařilo zorganizovat úvodní setkání s Richardem i v České republice. Myslíme si, že formování mužské spirituality v podání Richarda osloví i Vás. Na příští rok plánujeme uskutečnění duchovní obnovy pro muže (kterou jsme prožili v Americe) s Richardem Rohrem i v ČR a věříme, že se narodí dlouhodobá spolupráce s osobností, která dokáže zprostředkovat mužskou spiritualitu nám i našim ženám. A přátelé, naše ženy čekají na to, že se probudíme!“²⁵²

3.2 Richard Rohr v České republice

3.2.1 Vstupní prostředí

Když se zamyslíme nad tím, co tvořilo vstupní prostředí pro úvahy Richarda Rohra o mužské spiritualitě u nás, můžeme objevit několik obecných i specifických skutečností:

- přítomnost fenoménu západní kultury – hledání mužské identity, role muže a role otce v novodobých podmínkách – ve společnosti²⁵³ a také v církvi;²⁵⁴
- přetrvávající zaměření laiků ve farnostech spíše dovnitř církve než navenek spojené s nedostatečně rozvinutým chápáním úkolů církve vůči obci, městu a celé společnosti;²⁵⁵

²⁵¹ Srov. Spiritualita muže a ženy. Richard Rohr O.F.M. (bez autora), pozvánka na seminář, <http://2009.chlapi.cz/rohr2001/pozvanka.html>, (3.2.2010).

²⁵² Tamtéž.

²⁵³ Viz kapitola 1.3.1 v této práci.

²⁵⁴ Viz kapitola 1.2 v této práci.

²⁵⁵ Srov. OPATRŇY: Pastorece v postmoderní společnosti, 47.

- na mnohých místech v církvi přetrvávající redukci křesťanského života a života farnosti na bohoslužby; nevzdělanost na farní úrovni a neochotu přijímat ale i předávat (ze strany kněží) zodpovědnost za určité úseky života farnosti;²⁵⁶
- přítomnost poměrně velké skupiny ženatých mužů (několik tisíc), kteří minimálně jednou absolvovali se svými partnerkami program Manželská setkání.²⁵⁷ V rámci tohoto programu měli možnost seznámit se nejen teoreticky, ale i prakticky se světem svých partnerek a poznat cestu k ženské části své duše;
- přítomnost menší skupiny ženatých mužů-křesťanů převážně středního věku sloužících jako VPS v rámci Manželských setkání, kteří už vnímali potřebu posílení vlastního mužství a především na základě studia knihy R. Rohra o mužské spiritualitě byli rozhodnuti k němu aktivně hledat cestu.

Do tohoto prostředí přináší Richard Rohr svůj pohled na cestu duchovního růstu muže a na její specifika.

3.2.2 „Implantace“ Richarda Rohra mezi chlapy

První veřejné seznámení se mužskou spiritualitou

Richard Rohr přijel poprvé do České republiky hned na podzim roku 2001. Ve dnech 22. až 25. září vedl čtyřdenní seminář o formování mužské spirituality,²⁵⁸ během kterého se věnoval následujícím tématům:

- 22. září (Praha) – téma: „Spiritualita muže a spiritualita ženy“. Úvodní přednáška určená mužům i ženám, kde Richard Rohr představil základní vize rozdílů obou spiritualit.
- 23. září (Praha) – téma: „Wild Man’s Journey“ aneb „Zrání neochočeného muže“. Celodenní seminář byl určen mužům a jednalo se o autorovu reflexi vlastní knihy, kterou obě chlapecká společenství na svých setkáváních probírala. Ženy měly možnost zúčastnit se rovněž celodenního semináře pro ženy pod vedením Kateřiny Lachmanové a Lucie Cincialové na téma: „Milost být ženou“.
- 24. a 25. září (Křižanov) – téma: „Mužské archetypy“. Dvoudenní seminář pro muže tématicky navazující na program z předchozího dne.²⁵⁹

²⁵⁶ Srov. tamtéž, 48.

²⁵⁷ Srov. VYLEŤALOVÍ Miloš a Gita: „Manželáky“ slaví dvacítku, in: Katolický týdeník 6 (2009).

V Křižanově se sešlo přes 70 chlapů z Čech a Moravy a podle slov Martina Šmídka bylo toto setkání velmi obohacující:

„Objevíli jsme kouzlo chlapského společenství, setkali jsme se s Bohem tak, jak nás neučili, podmanil si nás rytmus společného bubnování. Ale hlavně, začal nás všechny silně bavit náš vlastní příběh.“²⁶⁰

Iniciativa mužů, „Mužská spiritualita“, se po inspirujícím „turné“ Richarda Rohra rozrůstala. Byl zaznamenán vznik dalších skupin chlapů: v Prostějově (podzim 2001), na Dobříši (2002), v Olomouci (2002) a ve Zlíně (2002). Od roku 2002 začala rovněž fungovat komunikace a vzájemné sdílení mezi skupinami pomocí emailových konferencí a díky zápisům z jednotlivých setkání.²⁶¹ V srpnu téhož roku se na cestu do Spojených států vydala další skupina chlapů, aby dva z nich, Miloš Vyleťal a Martin Šmídek, prožili duchovní cvičení s Richardem Rohrem v Novém Mexiku.²⁶² V roce 2002 vyšel český překlad knihy Richarda Rohra „Cesta divokého muže“ a během roku 2003 české překlady dalších dvou Rohrových knih „Všechno má své místo“ a „Proč být katolíkem“.

Přípravy na „Mužskou iniciaci“

Na pozvání laického společenství chlapů přijel Richard Rohr opět do České republiky na podzim roku 2003 s úmyslem pomoci připravit půdu pro realizaci duchovního programu MROP.²⁶³ (V Čechách se tento program až do roku 2007 označoval jako „Mužská iniciace“, od roku 2008 má označení „Mužský rituál přechodu do zralé dospělosti“.)

Během svého šestidenního pobytu přednesl Rohr několik tématických přednášek a vedl víkendovou duchovní obnovu pro muže:

- 11. září (Brno) – téma: „Spiritualita muže a ženy“. Úvodní veřejná přednáška o základní vizi rozdílů obou spiritualit (podobně jako v Praze v roce 2001).

²⁵⁸ Celou akci pořádala YMCA – Živá rodina ve spolupráci s občanským sdružením Familia v Praze.

²⁵⁹ Přepisy Rohrových přednášek, které odzněly na jednotlivých seminářích, jsou k nalezení na <http://2009.chlapi.cz/rohr2001/>, (3.2.2010).

²⁶⁰ Srov. ŠMÍDEK: Skalami a pouští. Část I.

²⁶¹ Srov. Komunikace mezi chlapama (bez autora), <http://2009.chlapi.cz/komunikace/>, (3.2.2010).

²⁶² Srov. ŠMÍDEK Martin: Skalami a pouští. Za divokým mužem na Ghost Ranch, <http://www.setkani.org/index.php?id=237&case=111>, (5.5.2009).

²⁶³ Srov. Návštěva Richarda Rohra v ČR v roce 2003 (bez autora), pozvánka, <http://2009.chlapi.cz/Rohr2003/puvodni2003.html>, (3.2.2010).

- 12. až 14. září (Křižanov) – téma: „Všechno má své místo – kontemplativní mysl“. Třídenní duchovní obnova pro muže jako příprava na nadcházející mužskou iniciaci.
- 14. září (Praha) – téma: „Cesta divokého muže“. Veřejná přednáška o mužské duchovní cestě.
- 15. září (Praha) – téma: „Budoucnost církve“. Veřejná přednáška.
- 16. září (Praha) – téma: „Velká témata v Písmu“. Veřejná přednáška.²⁶⁴

Součástí návštěvy bylo i celodenní organizační setkání a plánování mužské iniciace. Všechny akce administrativně zajišťovala YMCA – Živá rodina.

První „Mužská iniciace“ v České republice

V roce 2004 byl Richard Rohr pozván společenstvím chlapů do České republiky už potřetí. V tomto roce se naplnila touha prvních českých absolventů Rohrových programů MROP, Ludvíka Hegrlíka, Petra Jelínka a Pavla Hrdiny, zprostředkovat stejný zážitek ze Spojených států i ostatním chlapům. Po třech letech příprav a setkávání na různých chlapeckých akcích připravilo laické společenství chlapů ve spolupráci s Richardem Rohrem netradiční duchovní cvičení „Mužskou iniciaci“ pro chlapy z České republiky i ze zahraničí. Před iniciací, 4. září, přednesl ještě Richard Rohr veřejně přístupnou přednášku v Praze na téma „Spiritualita a kontemplace“.

„Mužská iniciace. Duchovní cvičení s Richardem Rohrem“, jak bylo uvedeno na přihlášce, se konala ve dnech 5. až 9. září v odlehlém rekreačním středisku Nesměř na Vysočině. Iniciaci vedl Richard Rohr a program tvořily krátké přednášky, iniciační rituály a závěrečná mše svatá.

Tak byly položeny základy kmenového projektu rozvíjející se iniciativy mužů v České republice. Druhý ročník českého MROP v roce 2005 byl opět pořádán společenstvím chlapů a probíhal již bez účasti Richarda Rohra, který ovšem přijel na závěrečný rituál, aby podpořil nově iniciované muže. Přednášek a vedení duchovních cvičení se ujali P. Petr Glogar a P. Václav Vacek. Následující ročníky byly již plně v režii organizačního týmu MROP, který je součástí společenství chlapů. Do roku 2008 toto duchovní cvičení absolvovalo kolem čtyři sta osmdesát mužů z České republiky.²⁶⁵

²⁶⁴ Všechny přednášky jsou k dispozici v textovém formátu na <http://2009.chlapi.cz/Rohr2003/>, (3.2.2010).

²⁶⁵ Srov. GLOGAR: Mužský rituál přechodu do zralé dospělosti v chaosu rodinných vztahů, 16.

Shrnutí

Jak můžeme vidět, přijímání myšlenek Richarda Rohra mezi chlapy, ostatními muži a širokou veřejností, se odehrávalo v několika etapách. První etapa by se dala nazvat „vyučovací“. Tvořily ji seminář a přednášky vedené osobně Richardem Rohrem s tématy vztahujícími se převážně k mužské spiritualitě. Další etapu bychom mohli nazvat „studijní“ a zahrnovala by studium knih Richarda Rohra, které probíhalo především v rámci setkávání chlapských společenství, ale také mezi veřejností. Pro třetí etapu by bylo vhodné označení „předávání know-how“, protože představuje jádro všeho sdělení Richarda Rohra, tvořené jeho mnohaletým studiem a zkušenostmi. Jedná se o samotný mužský rituál přechodu do zralé dospělosti. Následně došlo také k předání know-how v technickém slova smyslu, když byla organizace dalších ročníků MROP svěřena samotným chlapům.

3.2.3 Vliv Richarda Rohra na chlapy a chlapské hnutí

Na otázku, jak se projevuje vliv Richarda Rohra v životech jednotlivců, nedokážu odpovědět, protože nemám k dispozici potřebné informace. Z dotazníku a dalších výpovědí se ovšem dá vyčíst, že Richard Rohr vstupuje do života chlapů v čase jejich silné touhy po vzájemném chlapském setkávání, po otevřenosti, důvěře, po osobním sdílení,²⁶⁶ tedy v čase, který poukazuje již na dobře nastoupenou cestu nejmilejšího učedníka Páně, Jana.²⁶⁷ Vstupuje s tím, že poukazuje na potřebu jít dál, nastoupit cestu Jana Křtitele, která vede ke sjednocování vlastního žensství s mužstvím, k celistvosti muže, k muži-androgynu.²⁶⁸ Obě cesty jsou dlouhodobým procesem a muži po nich potřebují kráčet paralelně.

Richard Rohr skrze otevření témat, jako je léčení rány po otci, svět mužských archetypů a jejich význam pro život muže, důležitost rituálů v životě muže aj., pomáhá chlapům vykročit na cestu Jana Křtitele. Nejen z kapitoly 3.2.1 této práce je patrné, že v naší církvi existuje značný potenciál mužské energie, který čeká na své uvolnění. Proto chlapské hnutí, na základě inspirace dílem R. Rohra, připravilo a začalo ve své následné činnosti pravidelně organizovat několik akcí²⁶⁹ zaměřených na nejpotřebnější oblasti mužské spirituality. Všechny by se daly charakterizovat jako příprava na program MROP

²⁶⁶ Viz kapitola 3.1.2 a 3.3.2.1 v této práci.

²⁶⁷ Viz kapitola 2.2.3.1 v této práci.

²⁶⁸ Viz kapitola 2.2.3.1 v této práci.

²⁶⁹ Viz kapitola 3.3.1 v této práci.

(současný kmenový projekt hnutí) nebo také jako následná možnost k prohlubování v programu otevřených témat.

Cesta Jana Křtitele, která, jak se zdá, je pro chlapy hodně aktuální, je cestou od pasivity k aktivitě, od zaměření dovnitř k zaměření směrem ven (k partnerce, dětem, společenství, společnosti). Je to cesta, která by měla vést k naplňování ideálu laika prezentovaném v církevních dokumentech,²⁷⁰ způsobem dosažitelným každému.

3.2.4 Reakce na působení Richarda Rohra u nás

Richard Rohr se do povědomí české veřejnosti dostal ještě před svým přednáškovým turné v roce 2001, a to jako spoluautor knihy „Enneagram“,²⁷¹ která poprvé vyšla v českém překladu v roce 1997.

Enneagram je v současnosti považován některými odborníky za cennou praktickou pomůcku v jakékoli terapii, psychologické i duchovní práci, je vyučován na mnoha univerzitách²⁷² a prezentován jako nová teorie osobnosti.²⁷³ Kromě zastánců vědecky odůvodněné prospěšnosti této pomůcky, ke kterým u nás patří především Eva Velechovská, Emanuel Byrtus a také emeritní profesor Vladimír Smékal,²⁷⁴ existuje v řadách odborníků mnoho těch, kteří enneagram považují za pseudovědeckou „alternativní“ typologii užívající mystická a iracionální pravidla.²⁷⁵ Rovněž církevní dokument „Ježíš Kristus, nositel živé vody“, popisující vliv komplexního jevu New Age na současnou kulturu, označuje enneagram za příklad formy gnózy a tudíž varuje před jeho užíváním jako prostředku duchovního růstu, protože vnáší nejistotu do křesťanského učení

²⁷⁰ Srov. LG 30–38.

²⁷¹ ROHR Richard, EBERT Andreas: Enneagram. Devět tváří duše, Praha: Synergie, 1997.

²⁷² Srov. TOMEČEK Miroslav: Enneagram v praxi, <http://www.privatnipsycholog.cz/blog/>, (5.3.2010).

²⁷³ Srov. PETR Michal: Základy systému enneagram a jeho zasazení do psychospirituálního kontextu (diplomová práce obhájená na FF UP) Olomouc 2006, http://www.prozivot.info/download/diplomova_prace_enneagram.pdf, (5.3.2010), 9.

²⁷⁴ Srov. tamtéž, 9–10.

²⁷⁵ Srov. HEŘT Jiří: Typologie podle Enneagramu, <http://www.sysifos.cz/index.php?id=vypis&sec=1199967539>, (6.3.2010).

a praktizování víry.²⁷⁶ Odborníci se ovšem do jisté míry shodují, že užitečnost enneagramu velice závisí na tom, kdo a jakým způsobem jej užívá.²⁷⁷

Richard Rohr spolu s bavorským luteránem Andreasem Ebertem, podrobně rozpracoval křesťanskou větev enneagramu, založenou jezuitou Bobem Ochsem.²⁷⁸ V současnosti se enneagramem již aktivně nezabývá.²⁷⁹

Vzhledem k výhradám oficiální církve a různosti názorů v řadách odborníků na tuto problematiku byl zřejmě Richard Rohr a do určité míry pořád je, v křesťanských kruzích u nás přijímán s určitými rozpaky a nedůvěrou.²⁸⁰ Mezi nemnohými zveřejněnými reakcemi a vyjádřeními lze proto nalézt jak pozitivní, tak kritické ohlasy. Za pozitivní ohlas lze považovat přijímání učení Richarda Rohra samotným chlapským hnutím a snad mlčení našich oficiálních církevních představitelů. Naopak, ostrou kritiku na adresu Richarda Rohra a jeho působení v České republice vznesl Michal Semín v článku „Návrat divokého muže“ otištěném v časopise Mezinárodní report 9 (2003). (Žel, nepodařilo se mi tento článek sehnat, proto odkazuji pouze na jeho zmínku v článku Michala Kretschmera.²⁸¹)

Jako problematické vidí názory Richarda Rohra právě také M. Kretschmer.²⁸² Autor potvrzuje důležitost témat, kterým se Rohr ve svých úvahách věnuje i jejich přínos pro doplnění racionality naší víry a tradičních forem zbožnosti, ovšem za předpokladu pevného zakotvení ve víře. Na druhé straně mu vytýká jednostranný pohled, který je v opozici proti víře, církevním obřadům, institucím a potřebě církve mít pevně zformulovanou nauku. Vytýká mu taky přílišné psychologizování:

„Přílišné psychologizování má za následek deformované chápání prvotního hříchu, Kristovy oběti a jeho zadostiučinění za naše hříchy, a také zeslabení významu námi spáchaných hříchů, ze kterých se pak jako nejhorší jeví autoritářství, prosazování moci, zatímco jiné, zejména proti šestému přikázání, jsou bagatelizovány až popírány. Zejména odpor proti potridentské tradici Církve ho vede

²⁷⁶ Srov. PAPEŽSKÁ RADA PRO KULTURU, PAPEŽSKÁ RADA PRO MEZINÁBOŽENSKÝ DIALOG: Ježíš Kristus, nositel živé vody. Křesťanské zamyšlení nad „New Age“, Praha: Česká biskupská konference, 2003, 9.

²⁷⁷ Srov. SMÉKAL Vladimír: Enneagram jako cesta poznání a sebepoznání osobnosti, http://www.cestanahoru.org/blog/?page_id=220, (6.3.2010) nebo taky HUČÍN Jakub: Jste javor, nebo modřín?, in: Psychologie dnes 3 (2005) 22–23.

²⁷⁸ Srov. HEŘT: op. cit..

²⁷⁹ Srov. SVOBODA Tomáš: Přehled práce Richarda Rohra, <http://2009.chlapi.cz/rohr/RRsouhrn.html>, (6.3.2010).

²⁸⁰ Srov. WWW.KATOLIK.CZ, <http://www.katolik.cz/otazky/ot.asp?ot=2415>, (6.3.2010).

²⁸¹ Srov. KRETSCHMER Michal: Richard Rohr v Respektu, http://katolikrevue.ath.cx/fides/richard_rohr_v_respektu_michal_kretschmer.htm, (6.3.2010).

k nekritické interpretaci II. vatikánského koncilu a podpoře neortodoxních teologů, programů a hnutí.²⁸³

Podobnou kritiku vycházející z pozic katolického tradicionalismu jsem našel také na některých webových stránkách zahraničních organizací chránících pravověrnost katolické víry,²⁸⁴ kde je Richard Rohr zařazen do seznamu od církve odpadlých autorů a řečníků.²⁸⁵

3.3 Současná situace chlapského hnutí – popis a analýza

3.3.1 Akce chlapského hnutí

Základem hnutí je společné setkávání chlapů. Příležitost k tomu nabízí množství akcí, které byly za tímto účelem hnutím vytvořeny (informují o nich weby www.chlapi.cz a www.chlapi.setkani.org). Některé jsou přímo inspirovány Richardem Rohrem, jiné jsou originální iniciativou jednotlivců nebo skupin chlapů. Obecně je program akcí zaměřen na probouzení, rozvíjení a prohlubování mužské spirituality v kontextu rodiny, církve a společnosti.

V rámci hnutí můžeme v současnosti rozlišovat několik typů akcí – setkání chlapů:

MROP

Základním projektem hnutí se stal program MROP, který hnutí převzalo od Richarda Rohra a s jeho souhlasem jej dál uskutečňuje a rozvíjí v českých podmínkách. Jsou to netradiční exercicie, o kterých jsem psal v kapitolách 2.3.1.1 a 3.2.2 v této práci.

Setkání prohlubující témata z MROP

Tyto akce na MROP volně navazují a umožňují další prohlubování a rozvíjení prožitých zkušeností nebo jsou příležitostí pro první seznámení se s mužskou problematikou, případně k přípravě na MROP pro ty, kteří tímto rituálem ještě neprošli. K již tradičním a pravidelným akcím patří:

²⁸² Srov. KRETSCHMER Michal: Agenda a spiritualita P. Richarda Rohra (2. část), in: *Te Deum* 1 (2007) 55–58.

²⁸³ Tamtéž.

²⁸⁴ Srov. SIBLEY Bryce Andrew: The Fr. Richard Rohr Phenomenon, <http://www.catholicculture.org/culture/library/view.cfm?id=6819>, (6.3.2010).

²⁸⁵ Srov. Dissenting Authors and Speakers (bez autora), <http://www.ourladyswarriors.org/dissent/disspeop.htm>, (6.3.2010).

Celostátní setkání chlapů. Po programu MROP představuje druhý a dokonce starší pilíř života hnutí. Počátky této akce sahají do roku 2001, kdy se v Křižanově poprvé sešlo na sedmdesát chlapů z celé republiky zajímajících se o mužskou spiritualitu, aby se zúčastnili semináře vedeného Richardem Rohrem.²⁸⁶ Od té doby se Křižanov stal místem pro většinu dosavadních celostátních setkání chlapů.

Akce je i nadále otevřena všem zájemcům o mužskou spiritualitu, jak „začátečnickům“ tak „pokročilejším“, členům chlapských společenství i mužům v hnutí neangažovaným. Charakter jednotlivých setkání se různí a zdá se, že je možné zatím rozlišovat dvě základní formy programu:

- třídní tematicky zaměřené exercicie se specifickým rituálem;²⁸⁷
- akce rozvíjející psychosociální i duchovní dospělost mužů – „GloTraCh“ (zkratka z příjmení přednášejících, P. Petra Glogara a rodinných terapeutů Ludmily Trapkové a Vladislava Chvály).²⁸⁸

Setkání starších. Tato akce představuje výjimku v mém výčtu tradičních akcí, protože se jedná o novinku zavedenou pouze od letošního roku. Je určena mužům, kteří již absolvovali MROP a letošním tématem bude „Uzdravení“.²⁸⁹ Forma setkání zatím není známa.

Cyklus čtyř víkendových duchovních obnov v Albeřicích. Je tvořen tematicky volně navazujícími víkendy v průběhu dvou let. Program víkendů zahrnuje několik přednášek, čas ke ztišení, sdíleci skupinky, možnost individuální i společné rekreace, mši svatou, večer u krbu aj.

²⁸⁶ Viz kapitola 3.2.2 v této práci.

²⁸⁷ V roce 2005 a 2006 na celostátním setkání chlapů u Letohradu proběhl rituál „Kolová hradba“ s tematikou „proti zlu v nás a kolem nás“. Srov. např. KOREC Pavel: Celostátní setkání v Letohradě – zápis, <http://www.setkani.org/index.php?id=273&case=239#act>, (5.2.2010); Celostátní setkání chlapů (bez autora), <http://www.setkani.org/index.php?id=273&case=406#act>, (5.2.2010).

V roce 2007 se uskutečnil rituál „Velikonoční beránek“, nabízející možnost skrze vlastní prožitek pochopit jeden ze základních židovských rituálů. Srov. BROTÁNEK Aleš: Velikonoční beránek, <http://www.setkani.org/index.php?id=273&case=569#act>, (5.2.2010). V letošním roce se připravuje duchovní obnova na téma „Žebř Jákobův („Vystup na horu a buď tam.“)“ věnovaná modlitbě.

²⁸⁸ Srov. BAJER Pavel: Celostátní setkání chlapů Křižanov 2008, <http://www.setkani.org/index.php?id=273&case=647#act>, (5.2.2010) a Cesta k dospělosti vztahů v rodině (bez autora), <http://www.setkani.org/index.php?id=272&case=655#act>, (5.2.2010).

²⁸⁹ Srov. Seminář pro starší na téma Uzdravení (bez autora), <http://www.setkani.org/index.php?id=55&case=836#act>, (5.2.2010).

Jeden cyklus tvoří témata v tomto pořadí: „Cesta divokého muže“ (potřeba osvobození mužů a jejich duchovní přeměny; otcovství; sjednocování ženství a mužství, lásky a svobody),²⁹⁰ „Čtyři archetypy muže“,²⁹¹ „Čtyři dohody“ (domnělé a skutečné životní postoje; mé myšlení vyjadřování a jednání),²⁹² a „Posvátný kruh kříže“ (symbol mužského hnutí).²⁹³

Víkendové duchovní obnovy vedené jezuitou P. Janem Rybářem. Konají se od roku 2007 minimálně jednou ročně v Domě setkání v Albeřicích.²⁹⁴ Dosud proběhly víkendy na téma: Ty jsi můj milovaný syn; O věrnosti v životě muže; Život v manželství; Ztráty a naděje.

„Chlapi ze severu“. Tématicky zaměřené víkendové setkání chlapů především ze severu Čech. Uskutečňuje se dvakrát ročně. Program je variabilní s důrazem na prožívání společnosti. Součástí víkendu je chlapská nedělní mše svatá.²⁹⁵

Víkendy pro muže v Rajnochovicích na Moravě. Jednou ročně konaný víkend na různá témata. Jedná se opět o příležitost k setkání a prožívání společnosti především pro chlapy z Moravy.²⁹⁶

Specificky zaměřená setkání

Tyto akce, nabízené chlapům z celé republiky, se zaměřují na bubnování a rituály, dva významné charakteristické znaky chlapského hnutí.

Malá škola bubnování v Albeřicích. Do roku 2009 proběhlo šest ročníků Malé školy bubnování. Jedná se o víkendovou akci, při které je možnost dozvědět se něco o historii a způsobu hry na africký buben – djembe, zažít sílu společného bubnování,

²⁹⁰ Srov. např. VYLEŤAL Miloš: Cesta divokého muže, <http://www.setkani.org/index.php?id=273&case=20#act>, (5.2.2010).

²⁹¹ Srov. např. VYLEŤAL Miloš: Víkend pro muže – čtyři archetypy muže, <http://www.setkani.org/index.php?id=273&case=346#act>, (5.2.2010).

²⁹² VYLEŤAL Miloš: Čtyři dohody – víkend pro muže, <http://www.setkani.org/index.php?id=273&case=544#act>, (5.2.2010).

²⁹³ Srov. např. VYLEŤAL Miloš: Víkendová duchovní obnova pro muže, Albeřice, <http://www.setkani.org/index.php?id=273&case=596#act>, (5.2.2010).

²⁹⁴ Srov. např. VYLEŤAL Miloš: Ty jsi můj milovaný syn, <http://www.setkani.org/index.php?id=273&case=620#act>, (5.2.2010).

²⁹⁵ Srov. např. RŮŽIČKA František: Mužské přátelství, <http://www.setkani.org/index.php?id=273&case=64#act>, (5.2.2010).

²⁹⁶ Srov. např. VYLEŤAL Miloš: Otcovství – víkend pro muže Rajnochovice, <http://www.setkani.org/index.php?id=273&case=611#act>, (5.2.2010).

vyzkoušet si tanec s bubny a prožít víkend v pánské společnosti. Součástí programu je také večerní a ranní modlitba a chlapská liturgie. Někdy bývá součástí víkendů „Chlapi ze severu“.

Společné bubnování má v chlapském hnutí důležité místo a představuje jeden ze způsobů vzájemné komunikace. Společné bubnování obecně je považováno za nejstarší formu týmové komunikace, známé ve všech kulturách světa. Univerzálním komunikačním jazykem je rytmus, jenž je schopný překlenout existující rozdíly mezi lidmi a zvláště mezi muži.²⁹⁷ Tím, že se muž soustředí na společný rytmus bubnování, přestává levá část mozku kalkulovat, posuzovat, mít strach a začíná odpočívat. Tak se vytvoří podmínky pro prožitek sounáležitosti s ostatními muži, což pomáhá vidět ostatní muže ne jako konkurenty, ale jako bratry. Proto je bubnování jakožto společná činnost přirozeným impulzem k vytváření přátelství mezi muži.

Je to rovněž chlapská modlitba, vědomé propojení těla i mysli se Stvořitelem. Muži se při bubnování učí opouštět všechny filtry, skrze které se dívají na svět, učí se dostat ze sebe negativní pocity a tak vyčistit své nitro. Učí se taky způsobu, jak načerpávat a dál předávat mužskou energii. To všechno nakonec mužům umožňuje zaměřit vlastní energii na přítomnost, tuto přítomnost prožívat, být tady a teď a mít radost ze společenství a z bytí.²⁹⁸

Společné bubnování tak představuje jeden z rituálů chlapského setkávání, který vytváří prostor pro modlitbu nebo připravuje mysl pro naslouchání přednášce či pro jinou aktivitu ve společenství chlapů.

Seminář o rituálech. Zatím se uskutečnila dvě setkání, v roce 2009 a 2010 v Písečné u Letohradu. Seminář je určen pro muže se zájmem o mužskou spiritualitu a o rituály. Nabízí příležitost dovědět se více o smyslu rituálů, kdy je používat a kdy ne, jaké rituály existují a jak je stavět.²⁹⁹ Jedná se o pracovní seminář, tudíž jeho cílem není jenom o rituálech podávat informace, ale také je konat a prožít. Proto je součástí semináře také práce ve skupinách s tvorbou vlastního rituálu.³⁰⁰

²⁹⁷ Srov. KRAMULOVÁ Daniela: Bubnuj! Bubnuj! Bubnuj!, in: Psychologie dnes 12 (2008), 19.

²⁹⁸ Srov. Bubnování (bez autora), <http://2009.chlapi.cz/bubny/>, (11.2.2010).

²⁹⁹ Srov. Seminář o rituálech (bez autora), <http://www.setkani.org/index.php?id=272&case=748#act>, (5.2.2010).

³⁰⁰ Srov. Seminář o rituálech (bez autora), <http://www.setkani.org/index.php?id=55&case=861#act>, (5.2.2010).

Rituály představují další důležitý a nepostradatelný prvek života chlapského hnutí. Prožitek rituálů je potřebný proto, aby si chlapi uvědomili, že v jejich životě se děje něco nevšedního a zvláštního.³⁰¹

Organizační setkání

Tato akce je mezi chlapi známa pod názvem „Fišerka“. Jedná se o pravidelné setkání zástupců chlapských společenství (skupin) z celé České republiky na konci kalendářního roku, na kterém se kromě duchovního programu a horské rekreace probírají organizační záležitosti hnutí: sdílejí se zkušenosti ze života jednotlivých společenství, hledá se vize pro další společné směřování a možnosti jejího konkrétního naplnění, podávají se informace a probíhají diskuse o důležitých tématech (chlapi na webu, program akcí na další období, organizace aj.).³⁰²

Fišerka patří k nejstarším společným setkáním pořádaným nejprve společenstvím chlapů a pak hnutím. Ta první, v roce 2000, se pokládá za počátek chlapského hnutí v České republice.³⁰³

Setkání chlapských skupin

Základ veškerého setkávání chlapů představují setkání malých chlapských skupin po celé republice. Podle posledních informací z roku 2009 se v různých městech a vesnicích schází pravidelně (většinou po dvou týdnech) asi dvacet skupin.³⁰⁴

3.3.2 Chlapské skupiny – popis a analýza

V této podkapitole bych chtěl shrnout poznatky ze života chlapských skupin získané z několika zdrojů:

- Prostřednictvím mnou vytvořeného dotazníku, který jsem rozeslal jednadvaceti chlapským skupinám na základě seznamu organizátorů chlapských skupin z roku 2005. Seznam mi poskytl Zdeněk Michalec, který má na starosti vytváření databáze kontaktů skupin i jednotlivců v rámci hnutí.

³⁰¹ Rituály (bez autora), <http://2009.chlapi.cz/ritualy/>, (10.2.2010).

³⁰² Srov. MICHALEC Zdeněk: Fišerka 2005, <http://www.setkani.org/index.php?id=273&case=306#act>, (12.2.2010).

³⁰³ Viz kapitola 3.1.2 v této práci.

³⁰⁴ Srov. HEGRLÍK Ludva (a kol.): Základní informace „Co dál?“ – Nesměř 2009, informační dokument. Nepublikováno. Dokument ve vlastnictví organizačního týmu MROP.

- Analýzou webových stránek YMCA Setkání (především části chlapi – reportáže, fotky), Chlapi. cz, ale i dalších dostupných webových stránek informujících o aktivitách místních chlapeckých společenství.

3.3.2.1 Poznatky z dotazníku „Analýza místních společenství chlapů“

Otázky v dotazníku byly zaměřeny na stabilitu a životnost společenství (viz příloha). Z oslovených jednadvaceti společenství jsem obdržel dvanáct odpovědí, ze kterých byly tři bez vyplněných dotazníků z důvodu zániku společenství, přestávky v setkávání a nedostačujících zkušeností. Výsledky jsou tedy shrnutím poznatků ze života devíti místních společenství chlapů: Praha – střed, u kostela sv. Ignáce (rok vzniku 1999–2000); Olomouc (2001–2002); Krupka (2002); Služátky okres Pelhřimov (2003); Rožmitál pod Třemšínem (2004); Trutnov (2005); Český Brod (2006); Praha u kostela Nejsvětější Trojice v Trojické ulici (2008) a společná skupina chlapů z Pardubic, Hradce Králového a Běstvině (rok vzniku neuveden).

Vznik společenství

Okolnosti vzniku zmiňovaných společenství jsou u každého z nich v něčem odlišné, přesto lze učinit jisté základní dělení. Čtyři společenství potřebovala pro svůj vznik existenci dvou skutečností současně: přítomnost iniciátora a společně prožitý kurz, akci nebo pobyt. Z toho ve třech případech byli iniciátoři společných akcí muži, kteří již dříve prošli nějakým programem chlapeckého hnutí (setkání s Richardem Rohrem; celostátní akcí „Kolová hradba“). Pro další dvě společenství bylo klíčovou okolností vzniku pouze přítomnost iniciátora a následná tři společenství pak vznikla čistě na základě společného kurzu, akce či pobytu. Většina společenství se od počátku setkávala za konkrétním účelem; dvě společenství svoji představu o setkáních a svůj účel postupně hledala.

Stabilita, respektive životnost společenství

Všechna dotazovaná společenství potvrdila přítomnost dostatečné vnitřní motivace vycházející z nitra skupiny kromě jednoho, jehož existence byla silně vázaná na osobu kněze. Po jeho odchodu z farnosti společenství zaniklo.

U zbylých společenství vnitřní motivaci představuje:

- potřeba setkávání a sdílení v bezkonkurenčním mužském prostředí;

- hledání mužské identity, mužského přístupu k životu a s tím spojené sebepoznávání a práce na sobě;
- rozvíjení mužské spirituality, modlitby, přístupu k Bohu;
- silná touha po důvěrném chlapském přátelství; po přátelském vztahu se starším moudrým mužem, kde roli staršího muže může do jisté míry plnit právě společenství.

Všechna společenství rovněž potvrdila obsazení rolí důležitých pro zachování stability a životaschopnosti společenství. V některých společenstvích roli tmelící osobnosti, nositele nových podnětů a utěšitele, zastávají ne pouze jednotlivci, ale několik členů společenství, ba i společenství jako celek (vzájemná opora). Někdy je aktivní zapojení se do určité role ode všech vyžadováno (přinášení nových podnětů).

Vzájemné soužití přináší také jistá napětí, která mohou mít někdy destruktivní vliv. Čtyři společenství toto ve svých výpovědích potvrdila s tím, že u jednoho napětí vyvrcholilo ve vnější kritiku a napadání společenství, u dalšího se existující napětí otevřeně neventilovalo, co ovšem postupně vedlo k rozdělení společenství a vytvoření nové skupiny. Jako prevence vůči destruktivním vlivům se osvědčilo stanovení určitých pravidel setkání a jejich dodržování. K posílení napadnutého společenství přispěla rovněž podpora kněze či pastora.

Program společenství

Programy společenství mají mnoho variací. Některé jsou pestřejší, jiné jednodušší. Jejich základní struktura ovšem zrcadlí vnitřní motivaci skupin. Základem u všech je četba knihy nebo určité téma vztahující se k muži a jeho životu s následnou diskuzí. Nedílnou součástí je pak sdílení, jež je zařazeno na začátek nebo konec večera, a modlitba, opět zařazena různě do programu. Tři společenství začínají svá setkání bubnováním, nejméně u dvou je do programu zařazena malá hostina či pohoštění a nejméně jedno společenství končí setkání závěrečným rituálem. Součástí některých programů jsou pravidelné víkendové akce několikrát do roka, ranní meditace nebo společné exercicie.

U pěti společenství se za dobu jejich existence změnil základní program minimálně dvakrát a rovněž styl jejich setkání se měnil přiměřeně potřebám společenství. Orientačním srovnáním základních programů při jejich vzniku s jejich současnou verzí lze konstatovat, že je v nich nyní více zařazována modlitba a čtení Písma.

Co se týče knih, které se na setkáních čtou, většina společenství začínala s tituly Richarda Rohra („Cesta divokého muže“, „Adamův návrat“, „Všechno má své místo“,

„Radikální milost“) nebo studiem jeho přednášek z roku 2003, které přednesl v Čechách. Úvahy Richarda Rohra jsou mezi členy společenství obecně přijímané bez výhrad, ovšem je nutné podotknout, že u některých členů jednoho ze společenství se objevily pochybnosti a obavy z Rohrova učení, ve kterém vnímají jakési „vměšování“ kultur islámu, hinduismu a buddhismu do křesťanství. Podle výpovědí ostatních společenství je spíš pro některé členy náročnou zkouškou přijmout Rohrovo kritické myšlení o církvi, pochopit jeho myšlenky a uvádět je do praktického života. Všechna analyzovaná společenství však potvrdila vliv Rohrových úvah také na jejich současný život. Některá se k nim vrací a dále je rozvíjejí.

K dalším autorům a titulům, jež se studují na setkáních chlapských společenství patří: Steve Biddulph „Mužství“; John Eldredge „!Pozor! Srdce muže“; Robert Moore, Douglas Gillette „Král, válečník, kouzelník, milovník“; Miguel Ruiz „Čtyři dohody“; úvahy P. Tomáše Holuba, P. Petra Glogara a P. Václava Vacka.

Všechna společenství mají pevně stanovený začátek a konec programu kromě jednoho, u kterého je konec ponechán otevřený. Pět společenství se setkává jednou měsíčně, tři společenství jednou za čtrnáct dní a jedno společenství každé tři týdny.

Členové společenství

Počet členů analyzovaných chlapských společenství je velmi rozdílný. Nejmenší společenství má tři členy, naopak největší společenství čítá až sto deset členů. Další dvě společenství mají maximálně dvacet až pětatřicet členů a zbylá čtyři společenství deset až třináct členů.

Aby byla zachována kvalita setkání, společenství s větším počtem členů se dělí na dvě a více paralelních skupin, které se setkávají buď ve stejný den se stejným programem nebo v rozdílné dny a s rozdílným programem.

Stálost členů, ve smyslu pravidelné účasti na setkáních společenství, je u tří společenství menší než třicet procent, u dalších dvou je kolem padesáti procent. Stálost členů nejpočetnějšího společenství je od padesáti do sedmdesáti procent. Stoprocentní stálost členů má nejmenší společenství a ještě jedno, které má ovšem charakter uzavřeného společenství.

Charakter společenství

Z hlediska otevřenosti vůči světu má osm společenství charakter otevřeného společenství a jedno se charakterizuje jako uzavřené společenství, ve kterém přijetí nových členů předchází zodpovědné zvažování a rozhodování stávajících členů společenství.

Z hlediska příslušnosti členů k farnostem a církvím mají všechna společenství kromě jednoho nadfarnostní charakter a jsou zaměřena ekumenicky. Tito muži se hlásí ke chlapskému hnutí v České republice, vnímají se jako součást celku hnutí a samotné hnutí pak vnímají jako součást církve resp. církví. Jedno ze společenství se vnímá jako součást většího celku farnosti.

Činnost společenství

Většina chlapských společenství (osm) sdílí stejnou nebo podobnou vizi, jako je vize Richarda Rohra, který vidí cíl chlapských skupin v „dosažení duchovní iniciace mužů prostřednictvím jejich vlastní cesty směrem k jejich pravému já a ve vytvoření tradice pro příští generace“.³⁰⁵ Tato společná vize zahrnuje u některých společenství také schopnost naučit se vzájemně si pomáhat na duchovní cestě a podporovat osobní růst členů. Pro jedno ze společenství je v současnosti důležitý spíše důraz na vlastní cestu než na dosažení cíle.

Společenství neexistují pouze sama pro sebe. Jejich činnost má sloužit farnostem a celé církvi. Vzhledem k tomu, že téměř všechna analyzovaná společenství jako celek nejsou napojena na žádnou farnost, jejich činnost je vzhledem k farnostem, jak si většina společenství uvědomuje a doufá, spíše nepřímá. Podle výpovědí jednotlivých zástupců chlapských společenství nesou setkání tyto plody:

- členové skrze účast ve společenství přijímají náročné služby (ve společenství, v církvi) a využívají při nich to, co ve společenství načerpali;
- chlapi si více uvědomují, kdo jsou a co chtějí;
- společenství přispívá k osobním růstu členů, kteří se stávají pilíři farností.

3.3.2.2 Poznátka z analýzy webových stránek

Na webových stránkách lze nahlídnout do historie setkání dvou nejstarších chlapských společenství, která vznikla v Praze³⁰⁶ a Brně.

Společenství chlapů – Praha

První pražské společenství chlapů vzniklo koncem roku 2000, podle dostupných informací, z prvotní malé skupiny chlapů, která se scházela k modlitbě každých čtrnáct dní. Vznikla

³⁰⁵ ROHR, MARTOS: Stát se moudrým mužem, 162.

³⁰⁶ Srov. Rozvrh chlapských akcí v Praze a okolí (bez autora), <http://2009.chlapi.cz/rozvrh-praha/>, (5.2.2010).

tak během krátké doby skupina, která měla přes třicet členů.³⁰⁷ Velký počet členů byl zřejmě podnětem k rozdělení společenství do dvou skupin: Praha – Východ a Praha – Západ. Přibližně ve stejném čase vzniká společenství chlapů – farníků u kostela sv. Ignáce v Praze, které později získalo označení: Praha – střed. (Toto společenství je jedno z výše analyzovaných společenství.)

V této části uvádím informace týkající se pouze skupin Východ a Západ. I když pražské společenství chlapů vzniklo koncem roku 2000, informace na webu zaznamenávají rozvrh setkání až od roku 2003, kdy se chlapi setkávali dvakrát měsíčně v již zmíněných skupinách Praha – Východ a Praha – Západ a na obou setkáních probírali v jednom měsíci vždy stejné téma z knihy Richarda Rohra „Všechno má své místo“. Jednou za čas se uskutečnilo společné setkání obou skupin buď v Klášteře bosých karmelitánů ve Slaném, kde byl hostitelem P. Petr Glogar, nebo na jiném místě.

V roce 2004 probíhala setkání v podobném systému volného rozdělení společenství na dvě poloviny a stejné téma se probíralo vždy dva týdny po sobě v obou skupinách. Podle záznamů mělo proběhnout jednadvačet skupinových a tři společná setkání.

Od roku 2005 se základním obdobím pro plánování setkání stal školní rok. Zvolil se přibližně čtyřtýdenní cyklus, ve kterém se postupně vystřídal dvě společná setkání (vážné např. přednáška a nevážné např. hospoda, bowling) a dvě skupinová setkání (na Západě a na Východě). Několik příkladů z témat a programu:

- Cyklus zamyšlení P. Petra Glogara: Pět sdělení – Nejsi důležitý, Život je tvrdý, Ve tvém životě nejde o tebe, Smrt, (páté sdělení není zaznamenáno).
- Setkání s biskupem P. Václavem Malým spojené s přednáškou o jeho cestě do Číny; setkání s P. Tomášem Halíkem.
- Přednášky pozvaných hostů na téma „Bioetika“, „O výpravě na Athos“.
- Skupinová témata: Moudrost; Strach vs. důvěra, zklamání vs. naděje; Islám; Spiritualita a politika, Etika v podnikání aj.

V následujícím období asi dvou let dochází postupně k stagnaci ve vývoji společenství, setkání ubývá a jsou nepravidelná. Nakonec v roce 2008 dochází k „přerodu“ a obnově společenství, které se nyní pravidelně schází v Praze na faře u kostela Nesvětější Trojice v Trojické ulici.

Z webových stránek bohužel nelze zjistit hlubší podrobnosti ze skupinových nebo společných setkání pražského společenství chlapů. Jinak je tomu u brněnských chlapů,

³⁰⁷ Srov. HEGRLÍK Ludvík: Víkend pro muže aneb Pražáci ve Špindlu.

u kterých díky zápisům z jednotlivých setkání a akcí lze lépe a do větší hloubky poznávat dynamiku života jejich společenství.³⁰⁸

Společenství chlapů - Brno

Druhé nejstarší společenství chlapů v České republice vzniklo 1. března 2001.³⁰⁹ Jeho pravidelná setkání probíhala a probíhají až do současnosti vždy jednou za čtrnáct dní v průběhu celého školního roku. Na konci školního roku probíhá pravidelně bilanční setkání s ohlédnutím se za uplynulým rokem, s hodnocením a pozměňujícími návrhy. O prázdninách se společenství schází nepravidelně a na prvním podzimním setkání se pak plánuje program společenství a struktura jeho setkání na období dalšího školního roku.

Ze záznamů lze vyčíst, že se tyto jevy postupně měnily podle potřeb společenství. Program se zaměřoval jak na vzdělávání, tak na témata, která chlapy trápila, nebo na celospolečenská či celosvětová témata, ovšem vždy osobně zaměřená (jak to prožívám já a jak mohu být v této oblasti užitečný). Nechyběla pravidelná setkání sportovního a rekreačně-společenského charakteru. V poslední době se pravidelnou součástí programu stala možnost účasti na duchovních cvičeních pro muže v Komunitě blahoslavenství.

Témata se předběžně určovala na celý rok. Podobně jako v jiných společenstvích tvořila základ studijní části programu díla Richarda Rohra. Pokud nastaly nečekané okolnosti nebo byla potřeba věnovat se nějakému aktuálnímu tématu, program se rychle měnil a přizpůsoboval. Jeho nedílnou součástí byla setkání s pozvanými hosty nad aktuálními společenskými či církevními tématy. Jako příklad lze uvést setkání s: Radkem Voříškem ze sdružení Podané ruce (věnuje se lidem, kteří mají problémy s drogami); vojenským kaplanem P. Martinem Vařekou; P. Markem Orko Váchou; referentem pro pastorační brněnské diecéze P. Petrem Nešporem (ke společnému sdílení o tom, jak se žije laikům a kněžím v církvi) a s dalšími.

Struktura setkání společenství obsahovala a obsahuje téměř pravidelně tyto body: bubnováním ke ztišení mysli (na místech, kde to je možné), modlitba, skupiny, občerstvení, diskuse k tématům nebo volná diskuse, rituál. Vytváření skupin v rámci pravidelných setkání zabezpečilo vznik vhodnějšího prostoru pro vzájemné hlubší sdílení v rámci většího celku. V roce 2006 došlo k větší změně ve struktuře setkání. Z organizačních důvodů a z důvodu možnosti prožitku větší intimity se začala střídat velká setkání pro všechny (probíhala ve třech centrech) a setkání v malých skupinách s „otci

³⁰⁸ Srov. historii setkání brněnských chlapů na <http://www.setkani.org/index.php?id=273>, (5.2.2010).

zakladateli“ (probíhala v rodinném prostředí). Přípravu programu měla na starosti programová skupina, která byla společná pro všechna centra a do které byl zván každý, kdo chtěl pracovat.³¹⁰

Jako důkaz stability a životaschopnosti tohoto společenství bych chtěl uvést dva příklady řešení vzniklých situací:

- zakladatelé společenství zpozorovali, že poklesl zájem o setkávání oproti předešlému období. Hledali příčiny a navrhovali řešení. Uvádím výčet nedostatků, které podle nich mohly způsobit tento pokles: neukázněnost v délce setkání a v délce občerstvení; deficit bližšího seznámení s novými členy, včasného zveřejnění programu na internetu a kalendáře setkání na delší období; absence původních klíčových témat, se kterými společenství začínalo; nedostatečnost vzájemného přijímání. Společenství se proto rozhodlo: posilovat soudržnost vzájemnou pomocí (stěhování, stavba), nejen se modlit; být pozorný k nově příchozím; obnovit skupinky po přednášce (pomáhají k reflexi); dávat otázky k reflexi a poznámky ke společné modlitbě předem na internet;
- zakladatelé společenství rovněž zaznamenali problémy se zapojováním se některých členů do společné modlitby. Příčiny tohoto stavu tkví v tom, že: pro někomu stačí pouhá účast na společenství; někoho svazuje okolní forma; někdo se raději modlí v duchu; někomu vadí více lidí; někdo se uvolní až po čase; někdo se zase potřebuje cítit přijímaný aj. Společenství se proto shodlo, že by bylo dobré: střídat formy modlitby, aby se každý našel tu, která mu vyhovuje; střídat vedoucí modlitby; omezit čas na modlitbu a dopředu říct, jak bude dlouhá.³¹¹

Tyto a mnoho dalších příkladů svědčí o životaschopném společenství, které se snaží zůstat otevřené všem mužům hledajícím plodné prostředí pro svůj duchovní růst.

³⁰⁹ Srov. ŠTĚPÁNEK Karel: Výroční zpráva 2001,

<http://www.setkani.org/index.php?id=273&case=248#act>, (5.2.2010).

³¹⁰ Srov. MICHALEC Zdeněk, ŠMÍDEK Martin: Setkání brněnských chlapů v Bystrci, <http://www.setkani.org/index.php?id=273&case=549#act>, (5.2.2010).

³¹¹ Srov. MICHALEC Zdeněk: Setkání brněnských chlapů v Bystrci, <http://www.setkani.org/index.php?id=272&case=813#act>, (15.2.2010).

3.3.3 Setkávání a vyučování na webu

Kromě osobních setkání chlapů, která jsou časově a prostorově omezená, existuje prostor, ve kterém může k setkáním docházet takřka neomezeně. Tento prostor je vytvářen moderovanými webovými konferencemi, do kterých jsou chlapi zváni na základě účasti na akcích chlapského hnutí, anebo si můžou v případě zájmu sami zažádat o přístup k některým konferencím, i když se do hnutí jako takového nezapojují.

Existuje několik typů chlapských webových konferencí neboli webových skupin, které v současnosti po technické stránce zabezpečuje firma Google:

- skupina „Chlapi-všichni“³¹² je všeobecnou diskusní skupinou. Je určena všem chlapům toužícím po vzájemné diskusi v důvěře, v prostředí upřímném a bezprostředním. V rámci této skupiny se probírají například aktuální témata z církve, ekonomiky, politiky, diskutuje se o zajímavé knížce, filmu nebo se sdělují jiné zajímavosti a informace. Je zde zájem poznávat názory druhých, případně s nimi polemizovat. Objevují se prosby o pomoc při hledání práce či bydlení, nebo se naopak nabízí obojí. Poměrně časté jsou prosby chlapů o modlitbu za konkrétní potřeby své a svých blízkých;
- skupina „Chlapi-iniciace“³¹³ svým zaměřením představuje prostor pro sdílení individuálních duchovních hodnot,³¹⁴ pro odhalení vlastního nitra, pro hledání pravdivého obrazu sebe sama. Je to prostor naslouchání. Přístup do této skupiny mají pouze chlapi, kteří absolvovali mužskou iniciaci, tedy program MROP. Také v této skupině se velmi často objevuje prosba o modlitbu;
- skupiny místních chlapských společenství „Chlapi-Praha“, „Chlapi-Brno“, „Chlapi-Olomouc“, „Chlapi ze severu“,³¹⁵ slouží ke komunikaci mezi členy lokálního společenství. Týká se většinou organizačních záležitostí života společenství, informací o plánovaných setkáních a podobně. Občas se objevují osobní sdělení, reflexe společného setkání či akce, zamyšlení, prosba o modlitbu;
- skupiny vytvořené v souvislosti s nějakou akcí jako prostor sdílení pro účastníky této akce (např. skupina „Chlapi-Křižanov“);

³¹² Srov. Chlapi-vsichni, <http://groups.google.cz/group/chlapi-vsichni?hl=cs>, (25.2.2010).

³¹³ Srov. Chlapi-iniciace, <http://groups.google.cz/group/chlapi-iniciace?hl=cs>, (25.2.2010).

³¹⁴ Srov. OPATRNÝ: Pastorační v postmoderní společnosti, 145–146.

³¹⁵ Srov. např. Chlapi-Praha, <http://groups.google.cz/group/chlapi-praha?hl=cs>, (25.2.2010).

- skupina „Chlapi-Myšlenky“³¹⁶ je určena všem chlapům se zájmem o myšlenky Richarda Rohra. Obsah této skupiny tvoří úvahy Richarda Rohra na každý den s možností vzájemné diskuse a sdílení mezi členy skupiny;
- skupina „Chlapi-informace“³¹⁷ představuje jednosměrný informační kanál hnutí všem chlapům, kteří poskytli svůj elektronický kontakt. Skrze tuto skupinu se šíří informace o blížících se celostátně nabízených akcích a událostech spojených s životem hnutí a mužskou spiritualitou;
- skupina „Chlapi-technika“³¹⁸ je o technické stránce komunikace. Zde se většinou řeší různé technické otázky a problémy ohledně fungování webových stránek a webových konferencí.

Chlapské skupiny na internetu, což je v principu všem přístupný a otevřený komunikační prostředek, plní přinejmenším tři důležité funkce.

Zpřístupňují v podstatě všem hledajícím, česky rozumějícím mužům a také ženám bez rozdílu věku, národnosti, příslušnosti k církvi, společenského postavení, politické orientace, kulturní vyspělosti i stupně vzdělání, informace o duchovních hodnotách a o cestách k nim. Zároveň poskytují možnost diskuse s těmi, kdo mohou a jsou ochotni duchovní hodnoty osobně zprostředkovat díky svým vlastním zkušenostem, znalostem, hledání. Umožňují vstupovat do otevřených lidských vztahů zahrnujících hloubku lidské osobnosti, jejich víru i náboženské zkušenosti.³¹⁹ Dalo by se to označit jako evangelizace světa.

Druhou funkcí těchto skupin je to, co se označuje jako evangelizace dovnitř. Skupiny jsou otevřené plnější osobní komunikaci mezi členy navzájem a zvláště skupina „Chlapi-iniciace“ zprostředkovává duchovní obsahy, tedy hodnoty člověku blízké a vzácné, přesahující obzor jeho života, a tak může vést k dalšímu rozvoji a prohloubení duchovní stránky člověka. Skupiny jednoznačně napomáhají k navazování kontaktů a prohlubování osobních vztahů.³²⁰

Jako třetí pozitivum vnímám vzdělávací funkci skupin. Především skupiny „Chlapi-všichni“ a „Chlapi-myšlenky“ umožňují sdílení textů s duchovním obsahem, o kterých

³¹⁶ Srov. Chlapi-Myšlenky, <http://groups.google.cz/group/chlapi-myslenky?hl=cs>, (25.2.2010).

³¹⁷ Srov. Chlapi-informace, <http://groups.google.cz/group/chlapi-informace?hl=cs>, (25.2.2010).

³¹⁸ Srov. Chlapi-technika, <http://groups.google.cz/group/chlapi-technika?hl=cs>, (25.2.2010).

³¹⁹ Srov. OPATRŇÝ: Pastorační v postmoderní společnosti, 146.

³²⁰ Srov. tamtéž, 149–150.

mohou chlapi následně přemýšlet, diskutovat nebo se s nimi modlit. V té prvně zmiňované skupině se jedná o cyklus „Přípravy k biblickým textům na neděli“, který je připravován P. Václavem Vackem a pravidelně rozeslán všem členům skupiny. Tento cyklus běží od církevního roku 2005.³²¹ Jak již bylo uvedeno výše, krátké texty ve druhé zmiňované skupině jsou automaticky vybírány z různých děl Richarda Rohra. K dispozici je anglický originál textu s českým překladem.

3.3.4 Plody chlapského hnutí

Cílem této podkapitoly nebude podat kompletní výčet dosavadních výsledků činnosti hnutí. K tomu by bylo zajisté potřeba podrobnějšího výzkumu. Chtěl bych zde na několika konkrétních příkladech ukázat to, co se díky této iniciativě mužů již zrodilo a co se rodí.

Zdá se, že aktivity hnutí podporují zájem mužů společně se setkávat, seznamovat se a růst v mužské spiritualitě. Z řad chlapů, kteří se účastnili některých setkání hnutí nebo místních společenství, přicházejí podněty:

- k vytváření společenství chlapů při farnostech;³²²
- k pořádání akcí pro druhé muže, jako jsou víkendy pro muže, chlapská setkání;³²³
- k pravidelné společné chlapské modlitbě aj.³²⁴

Paralelně s akcemi pro muže středního a staršího věku hnutí podporuje a rozvíjí akce, které se zaměřují na zrání vztahu otec – syn. Jedná se o několik víkendů, jejichž cílem je „doprovázet syny v dospívání a návazně je iniciovat do dospělosti (jiným způsobem než muže středního věku, [...])“.³²⁵ První iniciace tohoto typu u nás se připravuje na srpen roku 2010.³²⁶

³²¹ Srov. FARNOST LETOHRAD, <http://www.letohrad.farnost.cz/archiv.php>, (27.2.2010).

³²² Srov. např. Chlapi (bez autora), http://www.farnostcheb.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=258&Itemid=849, (28.2.2010).

³²³ Srov. např. Víkendy pro muže (bez autora), <http://www.myrha.cz/udalosti/Vikendy-pro-muze>, (28.2.2010); DOMANSKÝ Zbyněk: Ohlédnutí za půlvíkendem ve Vysokém Poli, <http://www.setkani.org/index.php?id=273&case=551#act>, (28.2.2010) aj.

³²⁴ Srov. např. Aktivity farnosti (bez autora), <http://www.farnostdobris.cz/obsah.php?id=3#104>, (28.2.2010).

³²⁵ HEGRLÍK Ludva (a kol.): Základní informace „Co dál?“ – Nesměř 2009, informační dokument. Nepublikováno. Dokument ve vlastnictví organizačního týmu MROP.

³²⁶ Srov. RŮŽIČKA František: Iniciace synů v muže, <http://www.setkani.org/index.php?id=55&case=693#act>, (28.2.2010).

Pozornost se věnuje také menším dětem. V mnohých chlapeckých spolčenstvích se několikrát za rok organizují víkendy pro otce (členy spolčenství) s dětmi. Celostátně tento typ akcí nabízí např. YMCA Setkání.³²⁷

³²⁷ Záznamy z jednotlivých akcí s dětmi pořádané YMCA Setkání lze nalézt na <http://www.setkani.org/index.php?id=46>, (28.2.2010).

4 Hodnocení chlapského hnutí

Chlapské hnutí představuje explicitně vyjádřený potenciál mužů, který pramení nejspíše z jejich úsilí:

- „získat odpověď na bytostné otázky ohledně budoucnosti rodiny v naší fragmentované společnosti“;³²⁸
- najít vyvážené postavení vůči svým ženám, což souvisí s posílením mužského principu (posílení mužské role v partnerských vztazích a role otce v rodině);
- najít a pochopit své místo v církvi, ke které se hlásí, a ve společnosti.

Chlapské hnutí bylo iniciováno vesměs muži-křesťany, pro které jedinou pravdivou životodárnou cestu představuje Ježíš Kristus. Výše zmiňovaná hledání tak vlastně vedla k hledání Krista, vedla do mužského vnitřního světa. Dělo se tak na pravidelných setkáních, víkendových obnovách zaměřených zejména na růst v duchovním životě.³²⁹

Hledání pokračuje a přitahuje stále víc mužů. Množí se také nabídky akcí hnutí, která na cestě dopomáhají. Některé jsou stálé, pravidelně se opakující, jiné občasné, podle potřeby a zájmu a jsou určeny všem hledajícím mužům. Všechny vyžadují aktivní přístup.

Vzhledem k rozsahu hnutí je na místě uvažovat o pastoračním využití této situace. Proto bych se chtěl nyní věnovat kritickému vyhodnocení iniciativy mužů-křesťanů u nás se zřetelem k obecným požadavkům pastorační služby a následně k psychologickým předpokladům mužské spirituality.

4.1 Hodnocení s ohledem k obecným požadavkům pastorační služby

Vyhodnotit fenomén chlapského hnutí s ohledem na obecné požadavky pastorační služby znamená zodpovědět otázky, zda společenství chlapů a jejich aktivity:

- přispívají k budování společného základu pastorační služby, tedy k prohlubování víry;
- vytvářejí předpoklady pro růst života z víry u mužů-křesťanů a zlepšení jejich služby světu;
- mohou být ohnisky, kde dochází k znovuzrození očekávání božskolidského života v člověku.

³²⁸ GLOGAR: Mužský rituál přechodu do zralé dospělosti v chaosu rodinných vztahů, 15.

³²⁹ Srov. tamtéž.

K nalezení odpovědí nám mohou dopomoci podrobnější otázky zjišťující blízkost chlapského hnutí požadavkům evangelia a zastoupení základních pastoračních prostředků v jeho aktivitách.

4.1.1 Chlapské hnutí ve světle evangelia

Nyní bych tedy rád položil několik otázek, které nám pomohou zjistit, zda chlapská společenství odpovídají požadavkům evangelia, a pokusil se na ně odpovědět.

Od zákonické praxe k Božímu království

Vedou chlapská společenství, jejich setkávání a aktivity, jednotlivé muže od nich samotných k Bohu?³³⁰

Již základní projekt hnutí, MROP, je zaměřen na vycházení mužů ze sebe, na zpomalení jejich životního tempa, opouštění zaběhnutých struktur myšlení a na očekávání setkání s Bohem.³³¹

Podobně je tomu u dalších akcí. Zmiňovaný rituál „Kolová hradba“ uchopoval příčiny strachu, vnitřních nepokojů a osobnostních krizí mužů ve světle příslibu Hospodina milosrdenství.³³² Rituál „Velikonoční beránek“ nabízel možnost uvědomit si, co je příčinou nesvobody v člověku a z čeho naopak vyrůstá svoboda Božích dětí, kudy k ní vede cesta a jak ji získat.³³³ Poslední celostátní chlapská akce v Křižanově v roce 2008 nabídla mužům možnost více pochopit vzájemné vztahy otec – syn a jejich propojenost se vztahem Bůh Otec – milovaný syn Boží (já).

Při setkávání v chlapských skupinách nebo prostřednictvím webových konferencí se probírají různé otázky, kterým muži čelí, a diskutuje se o nich, přičemž se hledají postoje v souladu s křesťanskou vírou. Také tyto aktivity vyžadují vstoupit na cestu vedoucí ven ze sebe k Bohu.

Velkou oporou na této cestě jsou bezesporu pravidelné poznámky P. Václava Vacka k biblickým textům na nedělní liturgii, umožňující bližší poznávání Božího slova a tím i samotného Boha a jeho vůle.

³³⁰ Srov. OPATRŇÝ: Pastore v postmoderní společnosti, 30.

³³¹ Srov. ROHR: Adamův návrat, 153–154.

³³² Srov. BALAŽIA Ján: Kolová hradba,

<http://www.setkani.org/index.php?id=272&case=774#act>, (19.3.2010).

³³³ Srov. BROTÁNEK Aleš: Velikonoční beránek,

<http://www.setkani.org/index.php?id=273&case=569#act>, (5.2.2010).

Od těla k duchu

Vede chlapské hnutí muže cestou od těla k Duchu? Jinými slovy, vede k vyznávání Vzkříšeného, tedy suverénní moci Boží a přijímání lidské slabosti?³³⁴

Oba zmiňované momenty jsou přítomné a rozvíjené v základním projektu hnutí a při setkávání chlapských skupin. „Muži se učí rozumět jazyku samoty, bolesti, zklamání, neúspěchu, ztráty i smrti.“³³⁵ Jsou vedeni k srovnání se s bolestí, utrpením vlastním i okolního světa, což představuje významnou charakteristiku zralého mužství, důležitý rozdíl mezi mužem a chlapcem.³³⁶

Učitelem na této cestě je především Ježíš. Na závěr programu MROP, po náročném osobním setkání mužů s vlastní slabostí a po vzbuzení touhy po vedení či osvobození, zaznává Ježíšových pět sdělení. Ta pojmenovávají novou zkušenost reality, a tak se stávají základem nového pohledu na svět, zdrojem energie i odpověďmi na základní otázky života.³³⁷ S tím se pak muži vracejí zpět do utváření světa vztahů a práce.

V Ježíši Kristu je jasné zastoupení a dokonalá integrace všech prvků mužské spirituality.³³⁸ Tento fakt mužským způsobem zachycuje obraz otce a syna Radových, který bývá každoročně hlavní částí pozadí posvátného prostoru při programu MROP. Podle mých poznatků lze ve všech aktivitách hnutí buď explicitně nebo implicitně nalézt toto základní uvědomění a směřování, a sice stávat se stále více Ježíšovým mužem. Tak je tomu například při rozvažování o projevech mužských archetypů v životě samotného Ježíše i dalších biblických postav, které vede rovněž k poznávání Ježíše samotného.

Vyznávání Vzkříšeného a uznávání vlastní lidské slabosti se odehrává také při každé mši svaté, která je součástí téměř každé akce hnutí.

Od vzorného jedince k fungujícímu organismu

Umožňuje chlapské hnutí mužům rozvíjet a sdílet jejich obdarování v rámci církve?³³⁹

Opět začnu programem MROP. Víme, že základní poznání, ke kterému se snaží toto netradiční duchovní cvičení mužů vytvořit podmínky, je zkušenost skutečnosti, že

³³⁴ Srov. OPATRŇY: Pastore v postmoderní společnosti, 30.

³³⁵ HEGRLÍK, GLOGAR, MACHÁNĚ: Dobrá rodina potřebuje pořádného chlapa.

³³⁶ Srov. KNOBLOCH Marin: (bez názvu), rozhovor na rádiu Regina s Josefem Jelínkem a Lukášem Hynkem, MP3, <http://2009.chlapi.cz/archiv/>, (20.3.2010).

³³⁷ Srov. ROHR: Adamův návrat, 139.

³³⁸ Srov. POSPÍŠIL Ctirad Václav: Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel, třetí doplněné vydání, Praha – Kostelní Vydří: Krystal OP – Karmelitánské nakladatelství, 2006, 226–229; ROHR: Adamův návrat, 105.

³³⁹ Srov. OPATRŇY: Pastore v postmoderní společnosti, 30.

„jsem milovaným synem Božím“.³⁴⁰ Mělo by se jednat o radikálně novou zkušenost uvědomění si vlastní důstojnosti, jež podněcuje člověka k dalšímu poznávání pravdy, hloubky života z víry a plnosti života z Ducha svatého, k životu svobody i odpovědnosti.³⁴¹ Mělo by z ní rovněž vyvěrat odhodlání plnit své povolání obětavou službou Bohu a bližnímu,³⁴² rozvíjet svá obdarování a sdílet je v rámci církve.

Nevíme ovšem, do jaké míry se to u jednotlivců skutečně děje, protože transformativní tajemství iniciace je „rána z milosti“, tedy něco darovaného, co si člověk nemůže způsobit pomocí síly své vůle nebo techniky.³⁴³ Nevíme rovněž, jakým způsobem se tato nová zkušenost mužů projevuje v jejich rodinách, v partnerských vztazích, ve farnostech, atd.

Na základě sledování témat a průběhů sdílení na webové konferenci „Chlapi-iniace“ a také zápisů ze setkání chlapských skupin na www.chlapi.setkani.org však můžu konstatovat, že většina chlapských akcí přináší do života mužů významné duchovní podněty, na které mnozí z nich tvořivě reagují. Potvrzené je zakládání nových chlapských společenství; akce pro otce s dětmi; z diskuzí na webové konferenci „Chlapi-technika“ je patrné, že poměrně hodně chlapů uplatňuje svá obdarování při zabezpečování technického zázemí hnutí. Silně se projevuje např. dar povzbuzování ve víře v těžkých životních situacích a rovněž otevřený charakter většiny společenství chlapů dokazuje ochotu sdílet se s druhými se svým bohatstvím, s tím, co spolu prožívají a od Ducha již dostali.

Organizátoři programu MROP kladou v přihlášce všem zájemcům o tuto akci kromě jiných také otázku: „Jak si představujete svou další práci v církvi pro muže?“³⁴⁴ Také to je podnět k zamyšlení a souvisí s využitím vlastního obdarování. Někteří znají odpověď hned, jiní se k ní postupně dostávají.

Od monologu hierarchy či laika k dialogu v těle církve

Vytváří chlapské hnutí prostor k dialogu, ke sdílení starostí i cest k jejich řešení?³⁴⁵

Hnutí chlapů se snaží v rámci své činnosti vytvářet v první řadě prostor tzv. „spásného naslouchání“. K tomuto způsobu naslouchání jsou vedeni všichni chlapi vzájemně. Jednomu dává prostor pro vyjádření zejména vnitřních pocitů a toho, který

³⁴⁰ Srov. GLOGAR: Mužský rituál přechodu do zralé dospělosti v chaosu rodinných vztahů, 17.

³⁴¹ Srov. OPATRŇÝ: Cesty pastorače v pluralitní společnosti, 44.

³⁴² Srov. GS 31.

³⁴³ Srov. ROHR: Adamův návrat, 157.

³⁴⁴ Přihláška na „Mužský rituál přechodu do zralé dospělosti“ (bez autora), <http://www.setkani.org/index.php?id=55&case=654#act>, (21.3.2010).

³⁴⁵ Srov. OPATRŇÝ: Pastorače v postmoderní společnosti, 30–31.

naslouchá, zase zbavuje nutnosti souhlasit nebo nesouhlasit, posuzovat, komentovat. Spásné naslouchání umožňuje přijímání druhých bez výhrad, předsudků či kritiky.³⁴⁶ Děje se tak ve skupinkách při všech velkých chlapských akcích a bývá to rovněž pravidelnou součástí programu setkání většiny regionálních chlapských skupin.

Důkazem snahy chlapů o dialog jak v hnutí, tak i v těle církve jsou jednak probíhající diskuse v rámci webových skupin,³⁴⁷ jednak tematická setkání nabízející hlubší poznání a pochopení jednotlivých rolí v církvi.³⁴⁸

Od opevněného Jeruzaléma ke kvasu, ke světlu na svícnu

Vede účast mužů v chlapském hnutí k přijetí role být „světlem na svícnu“?³⁴⁹

Základem pro kvalitní a silné „světlo svícnu“ je hloubka osobní víry každého křesťana. To, co v chlapském hnutí vede k prohlubování víry, jsem rozebíral a hodnotil v předešlých statích. Zde bych si chtěl spíš všimnout budování schopnosti mužů předávat víru, tedy evangelizovat.

Do chlapského hnutí jsou zapojeni většinou muži – otcové, jimž leží na srdci budoucnost jejich rodin ve společnosti a zdravé vztahy s partnerkami i dětmi, jak je to uvedeno na začátku této kapitoly. Akce chlapského hnutí by jim měly pomáhat nalézt mužskou a taky křesťanskou identitu, nalézt „osobitý způsob, jak žít duchovní život ve svých rodinách, ve společnosti, uprostřed svých povinností a práce“,³⁵⁰ a tak přispívat k větší autenticitě svědectví víry. P. Petr Glogar to potvrzuje:

„Muž se nejen sám sobě, ale i ženě a svým dětem stává srozumitelnějším. Zdá se, že tak snáze přináší do manželských i rodinných vztahů potenciál jistoty a pevnosti. Je to dobrý směr, kterým lze nově modelovat tvar rodiny, která uvnitř sebe nese obrovský sociální, kulturní a duchovní kapitál, a kterým lze přispívat k tomu, aby se tak člověk stále více stával člověkem.“³⁵¹

Pravdivost těchto slov potvrzují také manželky chlapů.³⁵² Můžeme tedy shrnout, že u mnohých mužů je přítomné odhodlání být světlem ve svých rodinách a účast v hnutí

³⁴⁶ Srov. Pravidla pro skupinky (bez autora), informační materiál programu Mužská iniciace 2006. Nepublikováno. Materiál ve vlastnictví organizačního týmu MROP.

³⁴⁷ Viz kapitola 3.3.3 v této práci.

³⁴⁸ Srov. např. MICHALEC Zdeněk: Setkání brněnských chlapů na Lesné, <http://www.setkani.org/index.php?id=273&case=615#act>, (23.3.2010).

³⁴⁹ Srov. OPATRŇÝ: Pastorační práce v postmoderní společnosti, 31.

³⁵⁰ Srov. GLOGAR: Mužský rituál přechodu do zralé dospělosti v chaosu rodinných vztahů, 16.

³⁵¹ Tamtéž, 17.

³⁵² Srov. např. ŠVEC Laco: Chlapská modlitba má úplně jiný rozměr. Rozhovor s Janem Šlachtou, in: Rodinný život 1 (2009) 9–11, 11; KNOBLOCH: (bez názvu), rozhovor na rádiu Regina s Josefem Jelínkem a Lukášem Hynkem; SMOLEK: Tři muži v Americe.

chlapů pomáhá toto odhodlání proměňovat ve skutečnost. Zda to ovšem posiluje jejich schopnost předávat víru ve smyslu být průvodcem druhým při vyžívání jejich jádra víry, které zplodil Bůh,³⁵³ to nevíme.

Zdá se tedy, že chlapské hnutí přispívá k „evangelizaci dovnitř církve“.³⁵⁴ Další otázkou je, nakolik účast v hnutí pomáhá mužům-křesťanům být bezprostředními svědky víry v tom prostředí, které společně sdílejí s ostatními lidmi žijícími ve světě.³⁵⁵ Nevíme, nakolik pomáhá autenticky žít křesťanství ve světě politiky, hospodářských a sociálních vztahů, kultury, vědy a umění, mezinárodního života a hromadných sdělovacích prostředků.³⁵⁶ Můžeme pouze říct, že jako prospěšný se jeví upřímný, bezprostřední a důvěrný prostor pro sdílení názorů a hledání řešení, který nabízí např. webová konference „Chlapi-všichni“ nebo chlapská společenství.

Od nadávání a skepse k trpělivému budování a růstu

Má chlapské hnutí dostatek trpělivosti pro budování a růst?

Základního projektu chlapského hnutí MROP se každoročně zúčastní přibližně sto mužů. To je pozitivní signál poukazující na zájem o tuto akci. Ovšem, jak jsem dříve zmiňoval, může se jednat „pouze“ o velmi dobrý začátek cesty ke zralé dospělosti pro muže. Zrání pak pokračuje celý zbytek života a je to cesta úzká s těsnou bránou.³⁵⁷ Široká nabídka dalších akcí hnutí pomáhá kráčet po této cestě a jejich často obsazená kapacita svědčí také zde o velké poptávce ze strany mužů.

Dalším ukazatelem budování a růstu jsou chlapská společenství. Můžeme mluvit o budování ve smyslu zakládání nových společenství a růstu ve smyslu organizačních a programových změn v živých společenstvích či zániku u nefunkčních společenství.

Navzdory výše uvedenému velkému zájmu o aktivity chlapského hnutí ze strany mužů můžeme konstatovat, že ne všichni se následně aktivně zapojují do aktivit hnutí, chlapských společenství či sdílení v rámci chlapských webových konferencí.³⁵⁸ Zdá se, že někteří muži jsou schopni poměrně rychle otevřeně mluvit o svém niterném životě a konkrétně přispívat k dobré věci, jiní zřejmě potřebují více času, aby se otevřeli a aktivně zapojili. Chlapské hnutí také není jediným místem v církvi, kde se muži mohou realizovat. Jak již bylo několikrát zmiňováno, hnutí chce být spíš prostorem k znovuoživení či

³⁵³ Srov. OPATRNÝ: Cesty pastorační v pluralitní společnosti, 68.

³⁵⁴ Srov. tamtéž, 103.

³⁵⁵ Srov. OPATRNÝ: Cesty pastorační v pluralitní společnosti, 97–98.

³⁵⁶ Srov. PAVEL VI.: Apoštolská exhortace *Evangelii nuntiandi*, Praha: Zvon, 1990, čl. 70.

³⁵⁷ Srov. Mt 7,14.

³⁵⁸ Srov. např. kapitola 3.3.2 v této práci.

posílení základů identity muže-křesťana, zakoušení a budování bratrské lásky (někdy náročné), získání inspirací, odpočinku a posílení pro autentický křesťanský každodenní život v naší postmoderní pluralitní společnosti.

V tomto smyslu můžeme některé plody chlapského hnutí již vidět, avšak lze předpokládat, že další se objeví až časem.³⁵⁹

4.1.2 Chlapské hnutí a prostředky pastorační praxe³⁶⁰

Písmo

Základem pro směřování křesťanského života k Bohu je komunikace s Bohem a základem pro tuto komunikaci je Písmo. Můžeme potvrdit, že v chlapském hnutí je Písma skutečně bohatě užíváno³⁶¹ a chlapi jsou povzbuzováni k jeho vytrvalému čtení a promýšlení. Podle reakcí na poznámky k textům na neděli od P. Václava Vacka a dalších příspěvků na webové konferenci „Chlapi-všichni“ lze soudit, že mnozí z chlapů tuto výzvu berou vážně.

Modlitba

Součástí všech akcí hnutí a programů chlapských společenství je prostor pro společnou a někdy i individuální modlitbu. Modlitby jednotlivých společenství provázejí účastníky chlapských akcí, zvláště programu MROP, stejně tak jako modlitby účastníků webových konferencí pomáhají nést strasti či radosti života těch, kteří o ně touto cestou prosí. Učit se životu modlitby je možné také díky setkáním³⁶² či duchovním cvičením³⁶³ na toto téma zaměřeným.

Společenství

Společenství je dalším z prostředků pastorační praxe. Chlapské hnutí je postaveno na společenstvích. Jsou to většinou nadfarnostní společenství otevřeného charakteru, která někdy řeší větší počet členů dělením do menších paralelních skupin, ve kterých se ztrácí anonymita a je možné navázat blízké osobní vztahy.³⁶⁴

³⁵⁹ Srov. OPATRŇY: Pastore v postmoderní společnosti, 31.

³⁶⁰ Srov. tamtéž, 31–33.

³⁶¹ Srov. kapitola 3.3.3 v této práci.

³⁶² Srov. např. ŠMÍDEK Martin: V. Vacek: Ježíš nás učí modlit se I., <http://www.setkani.org/index.php?id=273&case=18#act>, (25.3.2010).

³⁶³ Srov. ŠMÍDEK Martin: Celostátní chlapská akce v Křižanově, <http://www.setkani.org/index.php?id=55&case=656#act>, (5.2.2010).

³⁶⁴ Srov. kapitola 3.3.2 v této práci.

Z hlediska typologie skupin by se podle mého názoru mohlo jednat o kombinaci primární a sekundární skupiny.³⁶⁵ Za účelem společného studia nebo modlitby vznikaly sekundární skupiny s funkčními základními vazbami členů, ovšem s tendencí transformovat se ve skupiny primární s velmi osobními vztahy členů. Primární skupiny umožňují nejsnáze a nejvíce předávat prvky kultury a sociální dovednosti, a tak zprostředkovat zkušenost mužské energie, resp. mužské lásky.

Je nutné podotknout, že nejstarší chlapská společenství měla s největší pravděpodobností již od založení charakter primární skupiny.

K osobnímu růstu členů a jejich lepší službě světu dopomáhá pevná soudržnost společenství.³⁶⁶ Otevřenost společenství (ve smyslu nezávazného členství a libovlnnosti v účasti) však k soudržnosti nepřispívá. Nese totiž sebou jistou zátěž, protože nevyžaduje nutně po všech svých členech aktivní přístup. Proto se v těchto společenstvích vyskytuje jisté procento lidí, kteří mají tendenci pouze konzumovat a moc do života konkrétního společenství nepřinášejí. Potvrzují to také informace získané od několika fungujících chlapských společenství.³⁶⁷ Z nich lze vysledovat, že většina společenství má jakési „jádro“ (členové s pravidelnou účastí), a pak dost vysoké procento členů občasných. Nevíme, do jaké míry tento stav skutečně oslabuje růst společenství či osobní růst stálých členů a zda naopak přináší něco hodnotného do života občasných členů, avšak neodpovídá nezbytným požadavkům pro život malého společenství.

Lze předpokládat, že nadfarnostní společenství přináší užitek také domovským farnostem členů společenství.³⁶⁸ I když to nemáme jednoznačně potvrzeno, zda tomu tak je, většina chlapských společenství doufá, že jejich členové se díky prohlubování víry, novým dovednostem a inspiracím získaných ve společenství, stanou obohacením pro život svých farností.

4.1.3 Shrnutí

Poznatky o chlapském hnutí, které máme k dispozici, nám umožňují zodpovědět otázky položené na začátku kapitoly 4.1 následovně:

³⁶⁵ Srov. OPATRŇÝ: *Pastorace v postmoderní společnosti*, 119–121.

³⁶⁶ Srov. OPATRŇÝ: *Cesty pastorace v pluralitní společnosti*, 190–193.

³⁶⁷ Viz kapitola 3.3.2.1 v této práci.

³⁶⁸ Srov. OPATRŇÝ: *Pastorace v postmoderní společnosti*, 124–125.

Společenství chlapů obecně a aktivity chlapského hnutí vytvářejí pro muže-křesťany vhodné předpoklady jednak k prohlubování života víry, jednak k růstu života z víry. Nezbytnou podmínkou je svobodné rozhodnutí každého muže účastnit se.

Zároveň lze potvrdit, že především kmenový projekt hnutí - MROP a chlapská společenství jsou ohnisky s potenciálem zrodit v mužích očekávání božskolidského života.

4.2 Hodnocení s ohledem k psychologickým předpokladům mužské spirituality³⁶⁹

Prostor k uzdravení vztahu s otcem

Zdravá mužská spiritualita roste ze zdravého synovského vztahu. Podle psychologů je u převážné většiny dospělých mužů jejich vztah s otcem povrchní, problematický nebo úplně přerušeno.³⁷⁰ Příčinou bývá nedostatečná přítomnost otce v rodině, ať už fyzická nebo emoční v podobě neplnění této role. Předpoklady pro tyto závěry lze najít ve vývojové psychologii muže.³⁷¹

Můžeme tedy uvažovat o tom, že v podobné situaci problematického vztahu s otcem žije také mnoho našich mužů, včetně mužů-křesťanů. Žijí se zraněním ve své psychice, které jim do značné míry brání žít naplno jejich mužství (přítomnost nejistoty, chybění vnitřní síly, problémy v oblasti sexuality a ve vztahu k autoritě atd.) a vnímat přítomnou Boží lásku. Nezakusili totiž dostatečně mužskou lásku, která proměňuje, dává důstojnost, přináší potvrzení vlastního mužství a dodává energii potřebnou k životu především ve vnějším světě.³⁷²

Zdá se, že chlapské hnutí, tvořené místními společenstvími chlapů, může při řešení tohoto problému do značné míry pomoci:

- akcemi specificky zaměřenými na uzdravování vztahu otec – syn (např. GloTraCh, do jisté míry také MROP aj.);³⁷³
- vytvářením „otcovského“ prostředí skrze vzájemné sdílení vnitřního života chlapů různého věku na webové konferenci „Chlapi-iniciace“, kde člověk zakusí přijetí, vyslyšení, povzbuzení, uznání, dobře míněnou kritiku;

³⁶⁹ Viz kapitola 1.4.2 v této práci.

³⁷⁰ Viz kapitola 1.3.4 v této práci.

³⁷¹ Viz kapitola 1.3.2 v této práci.

³⁷² Viz kapitola 2.2.3.2 v této práci.

³⁷³ Viz kapitola 3.3.1 a 2.3.2 v této práci.

- „otcovským“ prostředím v chlapských společenstvích, kde roli moudrého staršího muže plní společenství jako celek. Také zde má své místo přijetí, uznání, respekt, povzbuzení a mnohdy i chlapská objetí, která patří ke způsobům předávání pozitivní mužské energie.

Prostor k nalezení vlastní identity

Silná vlastní pohlavní identita a sebejistota je dalším z psychologických předpokladů mužské spirituality.³⁷⁴ K základním snahám chlapského hnutí patří právě pomáhat při znovunalezení mužské identity a za tímto účelem byla také vytvořena většina programů hnutí. V nich se využívá psychologického modelu, který pracuje se základními archetypy mužské psyché.³⁷⁵ Snahou je dopomoci dospělým mužům individuálně objevovat infantilní síly, které jim brání k dosažení plného rozvoje všech mužských předpokladů, a následně, skrze modlitbu a rituály, vést k jejich překonávání. Tyto akce nejsou koncipované jako psychologická cvičení nebo terapeutický program, ale jako duchovní obnovy, kde cílem je setkání se svým vědomým pravým já v Kristu.

Prostor k setkání s vlastní ženskostí; prostor k setkání s partnerkou

Růst ke zralému mužství skrze přístup k partnerce jako rovnocenné bytosti představuje zřejmě totéž, co cestu k člověku-androgynu s plně integrovaným jak mužským, tak ženským rozměrem lidského ducha,³⁷⁶ nebo k setkání s vlastní animou.³⁷⁷

U mužů, kteří stáli u zrodu chlapského hnutí, nebo se připojili v jeho počáteční fázi rozvoje, byl tento psychologický předpoklad mužské spirituality do značné míry naplněn díky účasti na programu Manželských setkání. Mnoho chlapů tak již přinejmenším vstoupilo na cestu přijetí vlastního ženství, tedy do první etapy k celistvosti muže. Pozornost chlapského hnutí se proto více soustředila na druhou etapu, na znovobjevování, posilování a rozvíjení mužství, na plné využívání přítomné mužské energie.

Na akce hnutí ovšem přicházejí také muži, kteří neprošli kurzem Manželská setkání, nejsou dokonce ani ženatí, a tak se lze domnívat, že nemusí mít do první etapy vůbec nakročeno. Nabízí se tedy otázka, jestli má hnutí nějak podchycenou i tuto kategorii mužů. Můžeme říci, že do jisté míry ano. Všechny programy totiž vycházejí z pohledu na muže jako androgyna, takže pracují s oběma částmi mužovy duše. Zejména pak v programech, které pracují se základními mužskými archetypy, konkrétně při objevování

³⁷⁴ Viz kapitola 1.5 v této práci.

³⁷⁵ Viz kapitola 1.3.4 v této práci.

³⁷⁶ Viz kapitola 2.2.3.1 v této práci.

a poznávání archetypů mudrce a milovníka, může dojít k probuzení a přijetí její ženské části. Jinak jsem na problematiku ženského rozměru mužovi duše nezaznamenal žádné specificky zaměřené programy. Muži žijící v manželství mají z tohoto hlediska nabídek více v podobě tématicky zaměřených duchovních obnov.³⁷⁸

Prostor k formaci otcovství

Akce chlapského hnutí jednoznačně směřují k podpoře otcovství mužů a otcovské role, jejich deficit v rodině i ve společnosti byl jedním z prvotních impulzů ke vzniku hnutí.³⁷⁹ Děje se tak právě cestou oživování mužské spirituality. Chlapské hnutí přispívá k formaci otcovství tím, že vede muže k hlubšímu pochopení role otce skrze znovuoživení Boha jako zdroje mužské energie a zároveň skrze znovuoživení vlastní přirozené mužské energie jakožto energie Boha Stvořitele.³⁸⁰

Nevíme, do jaké míry přispívají akce hnutí k prohloubení nebo rozvoji touhy mužů být otcem, ať už ve smyslu fyzickém (mít a vychovávat děti), anebo duchovním (povzbuzovat druhé lidi k zrání a růstu), nebo ve smyslu pečování o úrodu, zemi či trpící lidstvo. Můžeme jen předpokládat, že vytváří podmínky k zakoušení této touhy, k zakoušení sebe jako dárce života. V momentech, kdy muž takto sám sebe zažívá, poznává zároveň tvůrčího ducha Boha Otce, stvořitelenskou energii, která jím prochází.³⁸¹

Jako otcovství v praxi by se daly označit akce připravované pro otce s dětmi, pro otce se syny a také pro otce a dcery a nakonec akce připravované otci pro syny.³⁸² Mohli bychom tedy shrnout, že otcovství je v hnutí široce podporováno a rozvíjeno různými způsoby. Tím je tedy rozvíjena podstatná součást mužské identity a zároveň další z psychologických předpokladů mužské spirituality.

³⁷⁷ Viz kapitola 2.3.1.1 v této práci.

³⁷⁸ Srov. např. VYLEŤAL Miloš: Víkend pro muže. Život v manželství, <http://www.setkani.org/index.php?id=272&case=775#act>, (29.3.2010); Cesta k dospělosti vztahů v rodině (bez autora), <http://www.setkani.org/index.php?id=272&case=655#act>, (5.2.2010); ŠLACHTA Jan, VYLEŤAL Miloš: Muži Rajnochovice, <http://www.setkani.org/index.php?id=273&case=348#act>, (5.2.2010).

³⁷⁹ Srov. GLOGAR: Mužský rituál přechodu do zralé dospělosti v chaosu rodinných vztahů, 16.

³⁸⁰ Srov. ROHR, MARTOS: Stát se moudrým mužem, 113.

³⁸¹ Srov. tamtéž.

³⁸² Viz kapitola 3.3.4 v této práci.

Prostor ke skutečnému přátelství s muži

„Mezi muži není [...] ani základní chlapské přátelství něčím běžným a samozřejmým. Bojíme se do něho vstupovat nebo [...] ho nenabízíme ani nepřijímáme.“³⁸³ Pro zdravou mužskou spiritualitu je ovšem přátelství nutností.

V chlapském hnutí představuje vzájemné přátelství základní životní klima a přátelský postoj vůči druhým mužům se postupně stává přirozeností chlapů. Prožitek přijetí a důvěrné přátelské atmosféry je pak často to nejsilnější, co si chlapi ze společných setkání sebou odnášejí. Dokazují to mnohá svědectví.³⁸⁴

Přátelské prostředí v chlapském hnutí je postaveno na silné touze mužů po vzájemných setkáních (lze ji považovat v současnosti za přirozenou),³⁸⁵ po sdílení v bezkonkurenčním mužském prostředí a po důvěrném chlapském přátelství.³⁸⁶ Tyto touhy vyjadřují nenaplněnost toho, co také psychologie vnímá jako velký handicap v životech dnešních mužů.

Programy všech chlapských akcí nabízejí řadu příležitostí ke vzájemnému sblížení mužů. Především se jedná o již několikrát zmiňované sdílení v malých skupinkách a o různé formy společné činnosti s více či méně duchovním obsahem (společný tanec, zpěv, bubnování, sportovní hry, turistické výlety, rozcvičky aj.). Přátelství posilují rovněž společné brigády, které se občas objeví v nabídce chlapských akcí.

Prostor k poznání skutečných hodnot

Podle Stevea Biddulpha potřebuje muž mít vždy pozitivní vztah ke své práci, protože jej jinak ničí. Potřebuje poznat její hodnotu a význam a snažit se být stále více sám sebou i v profesním životě. To jsou požadavky ke zralému mužství ze strany psychologie. Také podle Katechismu katolické církve muž prací uplatňuje a zdokonaluje část schopností, které má vepsané do své přirozenosti.³⁸⁷ Práce není trestem ani zotročovatelem člověka, nýbrž spojením s Kristovou prací, s jeho životem, nabývá novou hodnotu.³⁸⁸

Chlapské hnutí zatím podle mých zjištění nepořádalo přímo na téma práce v životě muže žádné celorepublikové víkendové akce. Na druhou stranu se zdá, že rozvíjení tohoto psychologického předpokladu podporuje vytvářením podmínek pro správné uspořádání

³⁸³ Srov. ROHR, MARTOS: Stát se moudrým mužem, 125.

³⁸⁴ Srov. např. HAVLÍK Josef: Čerpání z pramene, <http://www.setkani.org/index.php?id=273&case=310#act>, (29.3.2010); KOREC Pavel: Celostátní setkání v Letohradě – zápis, <http://www.setkani.org/index.php?id=273&case=239#act>, (5.2.2010).

³⁸⁵ Srov. OPATRŇÝ: Cesty pastorače v pluralitní společnosti, 183.

³⁸⁶ Viz kapitola 3.3.2.1 v této práci.

³⁸⁷ Srov. KKC, čl. 2428.

³⁸⁸ Srov. tamtéž, čl. 1368.

hodnotového žebříčku muže. Je taky možné, že se téma práce objevuje častěji na setkáních místních chlapeckých společenství.³⁸⁹

Prostor k osvobození

Posledním z psychologických požadavků zralého mužství podle S. Biddulpha je osvobození divého muže, otevření světa archetypů ve vlastním nitru, které se děje skrze proces zasvěcení, samotného setkání s divým mužem a časem popela. Všechno jsou to proměňující procesy vedoucí k přeměně chlapce ve zralého muže. Tyto požadavky jsou plně obsaženy v kmenovém projektu hnutí, v programu MROP, jehož psychologický význam jsem rozebíral v kapitole 2.3.1.1 této práce.

³⁸⁹ Srov. např. MICHALEC Zdeněk: Chlapi Brno – rodina x zaměstnání, <http://www.setkani.org/index.php?id=271&case=886#act>, (29.3.2010); HRANÁČ Pavel: Setkání v Brně, <http://www.setkani.org/index.php?id=273&case=314#act>, (29.3.2010).

Závěr

Vznik této diplomové práce je motivován dvěma základními podněty: existencí fenoménu takzvaného chlapského hnutí v naší církvi a mojí osobní cestou hledání mužství. Ta začala dávno před tím, než jsem poznal chlapské hnutí a myšlenky P. Richarda Rohra o mužské spiritualitě skrze životní okolnosti, které mně donutily hledat moji pravou identitu umožňující skutečný život. Když jsem se následně prostřednictvím knih R. Rohra a účasti na akcích chlapského hnutí začal více seznamovat s mužskou spiritualitou, viděl jsem mnoho dobrých plodů, které to všechno přinášelo do mého života i do života druhých mužů.

Psaní diplomové práce mi umožnilo pronikat ještě více do problematiky mužů a do života chlapského hnutí. Nejdřív jsem se zajímal o problémy mužů, konkrétněji laiků, v církvi a zkoumal jejich vztah k současnému fenoménu západní civilizace, ke krizi mužské identity. Využíval jsem k tomu církevní dokumenty, články z prostředí pastorační praxe (odborné publikace na téma problémy mužů v církvi u nás nejsou k dispozici) a naučně-odbornou literaturu z oblastí psychologie a psychoterapie. Studium Rohrových úvah o mužské spiritualitě a jejich realizace v praxi mi umožnily poznat účinný nástroj k prohlubování duchovního života mužů, který ke své činnosti využívá právě chlapské hnutí u nás.

Dohledáním dostupných materiálů, analýzou internetových stránek, odpovědí z dotazníku a osobní účastí na některých akcích hnutí jsem se mohl více seznámit s jeho životem. Poznával jsem okolnosti a proces zrodu hnutí, období jeho růstu a zkoumal přínos Richarda Rohra a jeho úvah o mužské spiritualitě. Zajímal jsem se o formy setkávání chlapů, o jejich motivaci k setkávání a to, co jim to přináší. Snažil jsem se poznávat životaschopnost, resp. stabilitu základních jednotek hnutí, místních chlapských společenství a jejich význam pro evangelizaci především dovnitř církve. Zamýšlel jsem se také nad přínosem jednotlivých akcí hnutí pro primární evangelizaci. Neméně zajímavé bylo poznávat praktickou realizaci sjednocování vnějšího s vnitřním, propojování mužské psychiky s Věčným.

S vědomím komplexnosti celé problematiky života mužů v církvi a fenoménu chlapského hnutí bych se nyní pokusil shrnout, co všechno se mi podařilo a nepodařilo zjistit a k čemu jsem dospěl.

Především můžeme potvrdit skutečnost, že muži mají se svým prožíváním křesťanského života v církvi problémy. Konstatují to některé církevní dokumenty a především poznatky z pastorační praxe u nás i v zahraničí. Zároveň je však tomuto faktu

ze strany církve věnováno velmi málo pozornosti. Je zřejmé, že problémy mužů v církvi souvisejí především s rozdílným prožíváním duchovního života u mužů a žen a rovněž se současným problémem většiny mužů v západní civilizaci, s hledáním mužské identity. Jako spontánní reakce na tento stav vzniklo u nás koncem devadesátých let hnutí laiků označované jako chlapské hnutí.

Kořeny hnutí jsou zapuštěny v jiné, již dvacet let u nás probíhající laické aktivitě, v Manželských setkáních. Jeho zrod byl výsledkem souhry několika faktorů: vhodné předpoklady (dlouhodobá účast v programu Manželská setkání); přítomnost několika nadšenců (členové VPS), osoby iniciátora (Ludvík Hegrlík); inspirující myšlenky (rozdílné prožívání duchovního života u žen a u mužů) a nalezení odpovídajícího dlouhodobého programu a cílů (objevení učení o mužské spiritualitě v díle Richarda Rohra). Pojátkem všech těchto složek byla vzájemná touha setkávat se s druhými muži ke společné modlitbě, vzájemnému dialogu a hledání způsobu, jak posílit mužskou roli v partnerských vztazích, v církvi a ve společnosti.

Richard Rohr sehrál důležitou roli v rozvojové fázi hnutí. Po dvou veřejně přístupných přednáškových cyklech v roce 2001 a 2003 a jedné duchovní obnově pro muže v témže roce, ve kterých souhrnně seznámil se svým formováním mužské spirituality, byla v roce 2004 připravena půda pro uskutečnění prvního netradičního duchovního cvičení pro muže v České republice, MROP, které sám sestavil. Následně R. Rohr předal know-how cvičení organizátorům chlapského hnutí.

Z úvah Richarda Rohra jasně vyplývá, že obnovování či prohlubování aktivního duchovního života mužů, resp. získání schopnosti účastnit se na božské přirozenosti, vede přes jejich vlastní cestu směrem k jejich pravému Já (bytostnému Já). Odpovídá to skutečnosti, že Boží milost staví na lidské přirozenosti, a zároveň poznatkům psychologických výzkumů o všeobecné nezralosti mužské psychiky. Richard Rohr svým chápáním mužské spirituality respektuje psychologické požadavky zrání lidské osobnosti, a to jak z hlediska procesu individuace, tak i z hlediska vývoje mužské identity. Reflektuje je také obsah programu MROP. Ten je sestaven tak, aby pomohl mužům narušit jejich falešné já (nekultivované, nezralé ego), naučil je pracovat s bolestí a následně umožnil skrze uzdravování (léčení rány po otci; komunikace s archetypy) usmířit ego s bytostným Já a uznat jeho autoritu. Proběhnutí tohoto procesu v rovině lidské přirozenosti připraví podmínky pro přijetí plodů spásy, pro prožívání skutečné radosti z bytí, která je vrozená a přirozená.

Chlapské hnutí přijalo program MROP za svůj základní projekt a do roku 2009 jím prošlo na pět set padesát mužů z Čech, Moravy a Slovenska. Můžeme konstatovat, že jak

program MROP, tak ostatní akce chlapského hnutí svým obsahem a strukturou respektují psychologické požadavky pro zdravý rozvoj mužské psychiky. Především stanovením vstupních požadavků pro účast na akcích, tedy dostatečnou vnitřní motivací (čímž se myslí zájem o mužskou spiritualitu) a ochotou pracovat na sobě ve smyslu nechat se proměňovat, se otevírá cesta přirozeně mužskému vnímání otcovské lásky, jež je láskou vydobytou a ne zdarma danou. Následné předávání zásadních životních sdělení se děje skrze prostředky (rituály, mužský posvátný prostor, pobyt v přírodě), které dostatečně oslovují mužskou mysl. Dostupná svědectví účastníků chlapských akcí potvrzují, že právě toto oslovování mužské psychiky pomáhá mužům radikálně novým způsobem vstupovat do jejich vlastních životních příběhů. Vzhledem k tomu, že zatím neproběhl podrobnější průzkum, můžeme se pouze domnívat, že právě tím Richard Rohr naše muže oslovil a nadále oslovuje.

Po absolvování některé z akcí hnutí se jisté procento mužů zapojuje do již existujících místních chlapských společenství nebo vytváří nová. Společenství představují další příležitost k cílenému prohlubování duchovního života a ke křesťanskému růstu chlapů. Téměř všechna analyzovaná společenství prokazují prvky stability a životaschopnosti. Jsou to většinou nadfarnostní společenství, tudíž jejich přínos k prohlubování křesťanského života v církvi, konkrétně ve farnostech, nelze přímo a hned poznat.

Společenství existují ve dvou typech, jako otevřená nebo uzavřená. Každý typ vytváří pro chlapy jiné životní prostředí. Vzhledem k tomu by bylo jistě zajímavé analyzovat a srovnat vliv těchto prostředí na rozvoj a prohlubování jejich spirituality, případně z toho vyvodit nějaké doporučení pro nově vznikající společenství.

Téměř všechna analyzovaná společenství se setkávají s tím, že poměrně vysoké procento nově přichozích členů brzy odchází. Za příčiny tohoto jevu můžeme s největší pravděpodobností označit: nepřítomnost základních témat mužské spirituality v programech společenství, nedostatečnou hloubku v osobních vztazích a vzájemném poznání, nevyhovující formu modlitby.

Chlapské akce, místní chlapská společenství, chlapské webové konference, jednoduše chlapské hnutí představuje, podle mně dostupných zjištění, významné a v naší církvi zatím jedinečné pastorační prostředí. Vyznačuje se evangelizačními rysy (zaměření na budování „vnitřního člověka“ v mužích s perspektivou následné evangelizace skrze jejich vlastní život) a komunitním sdílením, budováním a prohlubováním víry a života z víry. Splňuje tak všechny předpoklady k vybudování nezbytného základu pro další pastorační mužů, jímž je hloubka víry. Toto prostředí, jehož rozvoj u nás významně podpořily a nadále podporují úvahy Richarda Rohra, je přístupné širokým vrstvám mužů-

křesťanů a umožňuje jim oživovat a pěstovat vztah s Bohem způsobem, který je pro ně přirozený a vnitřně motivující.

Přehled použitých zkratek

M.A.L.Es	= Muži jako začátečníci a starší (<i>Men As Learners and Elders</i>)
MROP	= Mužský rituál přechodu do dospělosti (<i>Men's Rites Of Passage</i>)
SMM	= syndrom mrzutého muže
VPS	= vedoucí pár skupiny na Manželských setkáních
YMCA	= Křesťanské sdružení mladých lidí (<i>Young Men's Christian Association</i>)

Všechny citace z Písma svatého uvádím podle ekumenického překladu: Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona (včetně deuterokanonických knih). Český ekumenický překlad, Praha: Česká biblická společnost, 8. vydání (1. opravené vydání), 2001. Zkratky knih Starého a Nového zákona však uvádím podle katolického překladu; jsou uvedeny například in: Katechismus katolické církve, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001, 695-696.

Seznam literatury

Prameny:

- AMBROS Pavel: Teologicky milovat církev. Vybrané statě z pastorální teologie, Velehrad: Refugium Velehrad-Roma, 2003.
- Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona (včetně deuterokanonických knih). Český ekumenický překlad, Praha: Česká biblická společnost, 8. vydání (1. opravené vydání), 2001.
- BIDDULPH Steve: Mužství. Jak zvládat všechny mužské role, Praha: Portál, 2007.
- DIAMOND Jed: Mrzutý muž? Víím, jak na něj!, Brno: Computer Press, 2008.
- DRUHÝ VATIKÁNSKÝ KONCIL: Věřoučná konstituce o církvi *Lumen gentium* (ze dne 21. listopadu 1964), in: Dokumenty II. vatikánského koncilu, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, 29–100.
- DRUHÝ VATIKÁNSKÝ KONCIL: Dekret o apoštolátu laiků *Apostolicam actuositatem* (ze dne 18. listopadu 1965), in: Dokumenty II. vatikánského koncilu, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, 379–413.
- DRUHÝ VATIKÁNSKÝ KONCIL: Pastorální konstituce o církvi v dnešním světě *Gaudium et spes* (ze dne 7. prosince 1965), in: Dokumenty II. vatikánského koncilu, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, 173–265.
- EBERT Andreas, BROCKMAN Patricia C[...]: Richrad Rohr. Illuminations of His Life and Work, New York: Crossroad, 1993.
- JAN PAVEL II.: Apoštolský list *Mulieris dignitatem* o důstojnosti a povolání ženy, Praha: Zvon, 1992.
- JAN PAVEL II.: Apoštolská adhortace *Familiaris consortio* o úkolech křesťanské rodiny v současném světě, Praha: Zvon, 1996.
- JAN PAVEL II.: Posynodní apoštolský list *Christifideles laici* o povolání a poslání laiků v církvi a ve světě, Praha: Zvon, 1996.
- Katechismus katolické církve, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001.
- KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY: List biskupům katolické církve o spolupráci mužů a žen v církvi a ve světě, Praha: Česká biskupská konference, 2004.
- MEZINÁRODNÍ TEOLOGICKÁ KOMISE: Společenství a služba. Lidská osoba stvořená k Božímu obrazu, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005.
- MOORE Robert, GILLETTE Douglas: Král, válečník, kouzelník, milovník aneb O mužské psychice, Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001.

- OPATRŇY Aleš: Pastorage v postmoderní společnosti, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001.
- OPATRŇY Aleš: Cesty pastorage v pluralitní společnosti, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006.
- PAVEL VI.: Apoštolská exhortace *Evangelii nuntiandi*, Praha: Zvon, 1990, čl. 70.
- PLENÁRNÍ SNĚM KATOLICKÉ CÍRKVE: Život a poslání křesťanů v církvi a ve světě. Závěrečný dokument Plenárního sněmu katolické církve v ČR, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007.
- PONĚŠICKÝ Jan: Fenomén ženství a mužství. Psychologie ženy a muže, rozdíly a vztahy, Praha: Triton, 2003.
- ROHR Richard, MARTOS Joseph: Divý muž, Dolný Kubín: Zrno, 1997.
- ROHR Richard, MARTOS Joseph: Cesta divokého muže. Úvahy o mužské spiritualitě, Brno: Cesta, 2002.
- ROHR Richard: Adamův návrat. Mužská iniciace, Praha: Vyšehrad, 2005.
- ROHR Richard, MARTOS Joseph: Stát se moudrým mužem. Úvahy o mužské spiritualitě, Brno: Cesta, 2007.

Sekundární literatura:

- AMBROS Pavel: Pastorální teologie a kontinuita křesťanské tradice, in: ŠPIDLÍK Tomáš, RUPNIK Marko Ivan (a kol.): Nové cesty pastorální teologie. Krása jako východisko, Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2008, 5–70.
- DORAN Robert M[...]: Jungovská psychologie a křesťanská spiritualita II, in: MOORE Robert L[...] (ed.): C. G. Jung a křesťanská spiritualita. Sborník reflexí psychologů, teologů a religionistů, Praha: Portál, 1998, 73–82.
- GLOGAR Petr: Mužský rituál přechodu do zralé dospělosti v chaosu rodinných vztahů, in: Rodinný život 1 (2009) 15–17.
- HALÍK Tomáš: Noc zpovědníka, Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005.
- HARTL Pavel: Komunita občanská a komunita terapeutická, Praha: Sociologické nakladatelství, 1997.
- HEGRLÍK Ludvík, MICHALEC Zdeněk: Chlapi sobě, in: Bulletin Manželských setkání 3 (2001) 5–8.
- HEGRLÍK Ludvík (a kol.): Základní informace „Co dál?“ – Nesměř 2009, informační dokument. Nепublikováno. Dokument ve vlastnictví organizačního týmu MROP.

- HOLUB Tomáš: Manželská setkání? Důležité svědectví!, in: Katolický týdeník 6 (2009) [nestr.].
- HUČÍN Jakub: Pane Bože! Dělán, co můžu, in: Psychologie dnes 1 (2004) 1–3.
- HUČÍN Jakub: Jste javor, nebo modřín?, in: Psychologie dnes 3 (2005) 22–23.
- KOHUT Vojtěch: Spiritualita, in: FIORES Stefano de, GOFFI Tullo: Slovník spirituality, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999, 904–912.
- KOUCKÁ Pavla: Když muži mají „ své dny“ - Jak vzniká syndrom mrzutého muže?, in: Psychologie dnes 11 (2008) 12–17.
- KRAMULOVÁ Daniela: Mužská identita je nejistá, in: Psychologie dnes 4 (2008) 14–16.
- KRAMULOVÁ Daniela: Bubnuj! Bubnuj! Bubnuj!, in: Psychologie dnes 12 (2008), 19.
- KRETSCHMER Michal: Agenda a spiritualita P. Richarda Rohra (2. část), in: Te Deum 1 (2007) 55–58.
- LAKOSILOVÁ Markéta: Potřebujeme, aby nás někdo potřeboval. Rozhovor s P. Václavem Vackem o ženské a mužské spiritualitě, in: Katolický týdeník 12 (2007) 4.
- LUŽNÝ Dušan, NEŠPOR Zdeněk R[...] a kol.: Náboženství v menšině. Religiozita a spiritualita v současné české společnosti, Praha: Malvern, 2008.
- MONGINOVÁ Hélène: Rodiče Terezie z Lisieux, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009.
- PAPEŽSKÁ RADA PRO KULTURU, PAPEŽSKÁ RADA PRO MEZINÁBOŽENSKÝ DIALOG: Ježíš Kristus, nositel živé vody, Praha: Česká biskupská konference, 2003.
- POSPÍŠIL Ctirad Václav: Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel, třetí doplněné vydání, Praha – Kostelní Vydří: Krystal OP – Karmelitánské nakladatelství, 2006.
- POSPÍŠIL Ctirad Václav: Jako v nebi, tak i na zemi. Náčrt trinitární teologie, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007.
- ROHR Richard, EBERT Andreas: Enneagram. Devět tváří duše, Praha: Synergie, 1997.
- ROHR Richard, FEISTER John Bookser: Radikální milost. Meditace na každý den, Praha: Vyšehrad, 2005.
- ŘEZNÍČKOVÁ Marcela: Chlap by měl být člověk, který k něčemu je, in: Rodinný život 1 (2009) 5–8.

- SHARP Daryl: Slovník základních pojmů psychologie C. G. Junga, Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka, 2005.
- Skupina malá, in: Velký sociologický slovník, sv. 2, Praha: Karolinum, 1996, 991–992.
- ŠVEC Laco: Chlapská modlitba má úplně jiný rozměr. Rozhovor s Janem Šlachtou, in: Rodinný život 1 (2009) 9–11.
- TRAPKOVÁ Ludmila, CHVÁLA Vladislav: Rodinná terapie psychosomatických poruch, Praha: Portál, 2004.
- VYLEŤALOVÍ Miloš a Gita: „Manželáky“ slaví dvacítku, in: Katolický týdeník 6 (2009) [nestr.].

Internetové zdroje:

- Aktivity farnosti (bez autora), <http://www.farnostdobris.cz/obsah.php?id=3#104>, (28.2.2010).
- Co je LOM? (bez autora), <http://web.ilom.cz/o-nas.html>, (3.3.2010).
- Dissenting Authors and Speakers (bez autora), <http://www.ourladyswarriors.org/disent/disspeop.htm>, (6.3.2010).
- FARNOST LETOHRAD, <http://www.letohrad.farnost.cz/archiv.php>, (27.2.2010).
- FARRELL Michael J[...]: Richard Rohr is forever searching for elusive meaning - Spirituality - Cover Story - Interview, http://findarticles.com/p/articles/mi_m1141/is_n6_v31/ai_15985423, (15.10.2008).
- HEGRLÍK Ludvík, MICHALEC Zdeněk: Chlapi sobě, <http://www.setkani.org/archiv/b3r5/svedectvi.htm>, (25.11.2008).
- HEGRLÍK Ludvík: Víkend pro muže aneb Pražáci ve Špindlu, <http://www.setkani.org/archiv/b2r5/svedectvi.htm>, (25.11.2008).
- HEŘT Jiří: Typologie podle Enneagramu, <http://www.sysifos.cz/index.php?id=vypis&sec=1199967539>, (6.3.2010).
- HOLUB Tomáš: Akcenty mužské a ženské spirituality. Rozdílné důrazy, které je možné vnímat u nezanedbatelného množství mužů i žen, http://www.vira.cz/knihovna/index3.php?sel_kap=369, (10.2.2009).
- HURT Josef: Sv. Václav, světec – bojovník – král a jeho odkaz, <http://inigo.signalny.cz/0809/sv-vaclav-svetec-bojovnik>, (13.3.2010).
- Chlapi (bez autora), http://www.farnostcheb.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=258&Itemid=849, (28.2.2010).
- CHLAPI.CZ, <http://www.chlapi.cz/>, (28.1.2010).

- CHLAPI-SKUPINY, <http://groups.google.cz/>, (25.2.2010).
- KAPLÁNEK Michal: Mužská a ženská spiritualita,
<http://www.tf.jcu.cz/getfile/1c69cced151b204c>, (21.5.2009).
- KNOBLOCH Marin: (bez názvu), rozhovor na rádiu Regina s Josefem Jelínkem a Lukášem Hynkem, MP3, <http://2009.chlapi.cz/archiv/>, (20.3.2010).
- KRETSCHMER Michal: Richard Rohr v Respektu,
http://katolikrevue.ath.cx/fides/richard_rohr_v_respektu_michal_kretschmer.htm, (6.3.2010).
- MEN AS LEARNERS AND ELDERS (M.A.L.Es), <http://www.malespirituality.org/>, (20.11.2008).
- OPATRŇY Aleš: I když se muž a žena obracejí k témuž Bohu, dělají to každý trochu jinak. O pastoračním doprovázení muže a ženy,
<http://www.knihovna.net/KNIHA/open.phtml?kniha=0052>, (4.9.2007).
- Our Founder (bez autora), <http://www.cacradicalgrace.org/aboutus/founder.html>, (20.11.2008).
- PETR Michal: Základy systému enneagram a jeho zasazení do psychospirituálního kontextu (diplomová práce obhájená na FF UP) Olomouc 2006,
http://www.prozivot.info/download/diplomova_prace_enneagram.pdf, (5.3.2010).
- Pravidla pro skupinky (bez autora), informační materiál programu Mužská iniciace 2006. Nепublikováno. Materiál ve vlastnictví organizačního týmu MROP.
- Prose Essays and Interviews (bez autora), http://www.robertbly.com/b_prose.html (24.11.2009).
- SIBLEY Bryce Andrew: The Fr. Richard Rohr Phenomenon,
<http://www.catholicculture.org/culture/library/view.cfm?id=6819>, (6.3.2010).
- Skladba obyvatelstva podle náboženského vyznání, pohlaví a podle věku (bez autora),
http://www.czso.cz/csu/2003edicniplan.nsf/o/4110-03--skladba_obyvatelstva_podle_nabozenskeho_vyznani,_pohlavi_a_podle_veku, (8.7.2009).
- SMĚKAL Vladimír: Enneagram jako cesta poznání a sebepoznání osobnosti,
http://www.cestanahoru.org/blog/?page_id=220, (6.3.2010).
- SMOLEK Pavel: Tři muži v Americe, MP3 formát, rozhovor Pavla Smolka s Ludvíkem Hegrlíkem, Petrem Jelínkem a Pavlem Hrdinou o jejich cestě do Centra pro akci a kontemplaci v Albuquerque. Nепublikováno.
<http://www.setkani.org/archiv2/index.htm>, (27.11.2008).

- SOJČEKOVÁ Jana: Výsledky letošního sčítání návštěvníků bohoslužeb v katolických kostelích, <http://tisk.cirkev.cz/z-domova/vysledky-letu-niho-scitani-nav-tevniku-bohoslu-eb-v-katolickych-kostelich.html>, (8.7.2009).
- The “Men’s Movement” (bez autora), <http://www.menstuff.org/pov/povs/mensmove.html>, (10.4.2010).
- TOMEČEK Miroslav: Eneagram v praxi, <http://www.privatnipsycholog.cz/blog/>, (5.3.2010).
- Víkendy pro muže (bez autora), <http://www.myrha.cz/udalosti/Vikendy-pro-muze>, (28.2.2010).
- WWW.CHLAPI.CZ – web o mužské spiritualitě, <http://2009.chlapi.cz/>, (3.2.2010).
- WWW.KATOLIK.CZ, <http://www.katolik.cz/otazky/ot.asp?ot=2415>, (6.3.2010).
- YMCA SETKÁNÍ, <http://www.setkani.org/index.php?id=100>, (25.11.2008).

Příloha – Analýza společenství chlapů (dotazník)

DOTAZNÍK

Analýza místních společenství chlapů

1. Vznik společenství

- Kdy vzniklo vaše společenství?
- Město vzniku:

1.1 Vznik společenství na základě vnějších okolností

- Vzniklo vaše společenství díky člověku, který má schopnost shromažďovat lidi a zaujmout je společným programem?
- Vzniklo vaše společenství na základě společně absolvovaného kurzu, akce, pobytu?
- Vzniklo vaše společenství na základě nějakého jiného vnějšího vlivu?

1.2 Vznik společenství jako výsledek určité vnitřní dynamiky

- Vzniklo vaše společenství ze skupiny, která se spontánně setkávala za určitým účelem?
- Vzniklo vaše společenství ze skupiny, které se spontánně setkávala bez konkrétní představy, bez konkrétního prvotního účelu?

2. Obecné podmínky pro stabilitu, resp. životnost společenství

2.1 Motivace z nitra skupiny

Pro stabilitu společenství je potřebná dostatečná motivace vycházející z nitra skupiny:

- Myslíte si, že vaše společenství má takovou motivaci?
- Pokud ano, co je tou motivací? Pokuste se ji nějak popsat, charakterizovat.

2.2 Obsazení důležitých „rolí“

Pro životaschopnost společenství je potřebné obsazení „rolí“, které zabezpečují jeho stabilitu. Tyto „role“ nelze přidělit, jsou Božím obdarováním pro společenství:

- Má vaše společenství někoho, kdo by se dal charakterizovat jako tmelící osobnost?
- Má vaše společenství někoho, kdo je schopen přinášet nové podněty?
- Má vaše společenství někoho, kdo v krizích poskytl, nebo je schopen poskytnout útěchu?

2.3 Odolnost vůči destruktivním vlivům

Rovněž křesťanská společenství podléhají zákonitostem mezilidských vztahů a nejsou uchráněna problémů ve vzájemném soužití členů. K destruktivním vlivům patří, např. trvalé napadání a bojkotování dohodnutého programu; vytváření podskupin uvnitř společenství; šíření nedůvěry.

- Bylo/je/ vaše společenství vystaveno napětí nebo projevům členů společenství, které měly/by mohly mít/ pro společenství destruktivní následky?
- Pokud ano, jak se s tím společenství vyrovnalo/vyrovňuje/?

2.4 Včasná změna programu nebo stylu společných akcí

Většinou se stane, že program (např. modlitba nebo čtení Písma nebo Písmo a modlitba anebo studium), na kterém se dohodli členové společenství a který toto společenství nese, se časem vyčerpá. Je důležitým úkolem dohodnout se včas na jiném programu, který bude pro všechny přijatelný a dostatečně nosný.

- Co bylo nosným programem vašeho společenství při jeho vzniku?
- Co je nosným programem vašeho společenství dnes?
- Měnili jste vícekrát nosný program vašeho společenství?
- Změnil se ve vašem společenství styl společných akcí, setkání?

3. Další konkrétní otázky k analýze společenství

3.1 Členové společenství

- Kolik členů má přibližně vaše společenství?
- Můžete přibližně vyjádřit v procentech, kolik členů je stálých, tedy pravidelně navštěvujících akce společenství a kolik členů je občasných, tedy příležitostně navštěvujících společenství?

3.2 Vedoucí osobnost společenství

- Má vaše společenství vedoucí osobnost?
- Jakým způsobem byl tento člověk vybrán nebo zvolen?
- Je přijímán spontánně ode všech členů společenství?

3.3 Vztah společenství k okolnímu světu

Pro společenství je důležité mít vyjasněný vztah vůči okolnímu světu. Postoj společenství může být různě nastavený:

- Je vaše společenství otevřeným společenstvím? To znamená, že do společenství má přístup každý muž, který má o to zájem a může přijít a odejít kdy chce.
- Je vaše společenství uzavřeným společenstvím? To znamená, že přijetí dalších členů do vašeho společenství předchází zodpovědnému zvažování a rozhodování všech stávajících členů společenství.

- Je vaše společenství dělícím se společenstvím? Vzniklo z vašeho společenství jiné nové společenství, buď z důvodu velkého počtu členů, nebo na základě jiných potřeb?
- Je členství ve vašem společenství nějak podmíněno?

3.4 Chlapské setkávání a jeho program

- Jak často se vaše společenství setkává?
- Má setkání pevně stanovený čas začátku a konce?

Richard Rohr ve své knize *Stát se moudrým mužem* navrhuje tuto strukturu setkávání pro chlapské skupiny: 1. sdílet se „kde se nacházíme teď“, 2. vybrané téma, 3. hovořit „co potřebuji udělat (změnit, zlepšit) příští měsíc“.

- Má vaše společenství vytvořenou vlastní strukturu setkání? Můžete uvést její jednotlivé části?
- Jakým způsobem vybíráte nová témata pro vaše setkání?
- Vyznačte, případně doplňte, kteří autoři a jejich díla tvořili/tvoří/ tematický základ programu vašeho společenství:
 - Richard Rohr: *Stát se moudrým mužem* (*Cesta divokého muže*; *Divý muž*); *Hledání svatého grálu*; *Adamův návrat*; jiné;
 - Steve Biddulph: *Mužství*;
 - Robert Bly: *Železný Jan*;
 - Jiní autoři.
- Vyvíjí vaše společenství i nějaké jiné aktivity kromě pravidelného setkávání? Pokud ano, jaké?
- Je vaše společenství zapojené do chlapského hnutí v Čechách?

3.5 Společenství a Richard Rohr

Zdá se, že znalosti Richarda Rohra o problémech života mužů západní kultury a jeho znovuobjevování duchovní cesty západního muže měly a mají velký vliv na vznik a další rozvoj života mnohých společenství chlapů v Čechách.

- Ovlivňují myšlenky Richarda Rohra život vašeho společenství i dnes (vracíte se k některým tématům, rozvíjíte je)?
- Je něco v učení Richarda Rohra, co bylo nebo je těžké přijmout?

3.6 Vize společenství

Obecně je cílem společenství přispívat k osobnímu růstu členů společenství, prohlubovat jejich víru a zároveň se podílet na rozvoji života farnosti. Richard Rohr vidí cíl chlapských společenství v dosažení duchovní iniciace mužů prostřednictvím jejich vlastní cesty směrem k jejich pravému já a ve vytvoření tradice pro příští generace.

- Má vaše společenství stejnou nebo podobnou vizi jako je vize Richarda Rohra, tj. dosažení duchovní iniciace mužů prostřednictvím jejich vlastní cesty směrem k jejich pravému já a ve vytvoření tradice pro příští generace?
- Má vaše společenství jinou vizi, kam by chtělo na své cestě dojít, čeho by chtělo dosáhnout? Pokud ano, jakou?
- Má vaše společenství nějaký konkrétní úkol (např. v rámci farnosti), který by chtělo splnit?

4. Společenství a farnost

- Jsou členové vašeho společenství z jedné farnosti nebo z více farností?
- Vnímá se vaše společenství jako součást většího celku? Pokud ano, jakého celku (farnosti, více farností, diecéze, církve, hnutí)?
- Probíhá nějakým způsobem komunikace vašeho společenství s jednotlivými farnostmi?
- Přispívá vaše společenství nějakým konkrétním způsobem ke společnému životu farnosti? Pokud ano, jak?

Annotation

Title: The inspiration of Richard Rohr for pastoral care in our country

This diploma work deals the movement of Christian men (men's movement) in the Czech Republic. Development and many activity forms of this movement are bind with influence of American Franciscan Richard Rohr, especially with his thoughts and praxis in male spirituality. In the first chapter I pay special attention to the specific problems of men's life in the Church and in the society. The second chapter deals with Richard Rohr. Here I present his thoughts about the integral (spiritual and mental) adolescence of a man and methods of their implementation in real life. The third chapter describes the formation and development process of men's movement and it's activities. It also analyzes the forms of cooperation with R. Rohr and his influence on that process. In the fourth chapter I appraise men's movement from the two points of view: the common requirements of pastoral care and the psychological preconditions of man's wholesome development. The conclusion of this work confirms contribution of the Christian men's movement to the spiritual develop of men which means contribution also to the pastoral care in our country.

Keywords: Richard Rohr, men's movement, Christian, pastoral care, male spirituality

Počet znaků (včetně mezer): 228 635